

**DIP, Disseny Integral de Projectes
SCCL**
c/Rocafort 242 bis, 2n, 08029
Barcelona
Email: hola@dipcoop.org
Telèfon: 722 429 216
NIF: ESF67465054

Novembre 2024

Diagnosi migratòria de les Garrigues 2024

*per a l'elaboració d'un Pla d'actuació per a la transversalització
de les polítiques migratòries en els serveis públics, el foment de
la participació ciutadana i la dinamització comunitària*

Elaboració:

Rafael Crespo
Mariona Farré

Consell Comarcal de
Les Garrigues

Finançat per:

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Igualtat
i Feminisme**

ÍNDEX

PRESENTACIÓ.....	3
1 OBJECTIUS	5
2 PROCÉS I METODOLOGIA.....	6
3 MARC TEÒRIC.....	14
3.1. El camí de l'acollida intercultural.....	16
3.2. El marc conceptual de l'acollida.....	17
3.3. L'interculturalitat, fonament de les polítiques públiques contemporànies.....	19
3.4. L'acollida intercultural i les seves principals dimensions.....	29
3.5. Criteris d'actuació.....	32
4 ANÀLISI SOCIODEMOGRÀFICA.....	35
4.1. Dades generals: nacionalitat estrangera i espanyola, comarca i municipis	35
4.2. Diversitat: orígens i gènere	41
4.3. Lloc de naixement.....	47
4.4. Edat i gènere	49
4.5. Conclusions.....	53
5 ANÀLISI QUALITATIVA.....	55
5.1. Detecció de necessitats i reptes per a l'acollida i la gestió de la diversitat a les Garrigues.....	55
5.1.1. Documentació i regularització.....	55
5.1.2. Habitatge.....	59
5.1.3. Llengua	62
5.1.4. Feina i formació	66
5.1.5. Accessibilitat als serveis	70
5.1.6. Transport.....	72
5.1.7. Acollida i convivència.....	73
5.2. Mapeig de serveis, activitats i agents clau	80
6 PROPOSTES D'ACTUACIÓ.....	89
ANNEX	97

PRESENTACIÓ

Fa dècades que la comarca de les Garrigues acull persones migrades d'origen estranger. Davant d'aquest fet, les administracions i entitats de la comarca han hagut de donar resposta a les necessitats del nou veïnat d'orígens diversos a diferents nivells: acollida, educació, salut, treball, etc.

Davant **la consolidació del fenomen migratori**, el Consell Comarcal de les Garrigues considera necessari una **actualització del coneixement sobre la situació actual a la comarca**, així com les necessitats i els recursos per a oferir una resposta adient a aquest veïnat d'origen migrat, així com del conjunt de la població.

Històricament, les migracions transformen la societat. A les Garrigues la immigració és un fenomen que s'ha mantingut en el temps, en part, relacionat amb el sector agrícola i agroindustrial, i ara també amb el de les cures a les persones. Al mateix temps, les primeres persones nouvingudes fa dècades s'han establert de manera permanent, han tingut descendència, i les seves filles i fills ja han nascut i crescut a les Garrigues o Catalunya. Són població autòctona, amb unes necessitats, potencialitats i aspiracions diferents dels seus pares i mares. Així doncs, el projecte també posarà l'accent en la situació en l'àmbit de convivència en la diversitat.

Entenem que **les diagnosis sobre migracions són una fotografia en un moment determinat, ja que el fenomen migratori és dinàmic**, global i en contínua transformació. Per això, proposem una anàlisi de la situació en un període concret, l'estiu-tardor 2024.

I, com en tot procés col·lectiu, les persones que han participat també han aportat propostes d'actuació per donar resposta les necessitats i reptes detectats. D'aquí voler aprofitar el procés per a elaborar una proposta de pla d'actuació.

Cal remarcar que aquest projecte ha comptat amb el finançament de la Direcció General de Migracions, Refugi i Antiracisme del Departament d'Igualtat i Feminisme de la Generalitat de Catalunya.

El document de diagnosi i proposta de pla s'estructura com un camí que comença establint els objectius (apartat 1), què es vol aconseguir amb la iniciativa; segueix descrivint el procés i com s'ha desenvolupat (apartat 2) i el marc teòric que ha guiat el treball de camp i la anàlisi dels resultats (apartat 3), per passar als apartats centrals: l'anàlisi quantitativa del context sociodemogràfic (apartat 4) i l'apartat 5 d'anàlisi qualitativa; finalment, l'apartat 6 inclou les propostes d'actuació que conformaran el futur pla, per tancar el document amb conclusions de present i futur (apartat 7).

El disseny de la recerca i el procés participatiu ha estat el resultat del treball conjunt entre l'equip tècnic de la cooperativa DIP (Disseny Integral de Projectes) format per Rafael Crespo i Mariona Farré, amb suport a les sessions grupals de Laura Quintana, i el responsable tècnic del servei de polítiques migratòries i primera acollida del Consell Comarcal, Ivan Aluja.

Volem manifestar el nostre agraïment per l'interès i la implicació de totes les persones que han participat en les sessions grupals i a les entrevistes individuals, així com el suport de l'equip tècnic del Consell Comarcal de Les Garrigues. Gràcies !!

1 OBJECTIUS

Els principals objectius del procés per establir la diagnosi són:

OBJECTIU 1

Elaborar una diagnosi migratòria i de les diversitats de Les Garrigues durant l'any 2024.

OBJECTIU 2

Elaborar un mapa de recursos locals i comarcals en l'àmbit migratori, posant en valor la feina realitzada els darrers anys, tant per agents públics com privats.

OBJECTIU 3

Identificar necessitats, aprenentatges i potencialitats dels diferents agents per continuar millorant les actuacions, tot recollit en una proposta de pla d'actuació.

OBJECTIU 4

Recollir informació i establir una dinàmica participativa que afavoreixi el procés d'elaboració del futur *Pla d'actuació per a la transversalització de les polítiques migratòries en els serveis públics, el foment de la participació ciutadana i la dinamització comunitària*

2 PROCÉS I METODOLOGIA

Per continuar desenvolupant i realitzant les competències locals i comarcals necessàries en matèria de polítiques d'atenció a les diversitats, acollida, migracions, refugi i ciutadania, és crucial tenir en compte la metodologia de treball utilitzada per a l'elaboració del document de Diagnosi migratòria i pla d'acció. És per això que es planteja una **metodologia de treball col·laborativa** i coordinada amb el Consell Comarcal de Les Garrigues en totes les fases del projecte, així com un diàleg continu amb els agents directament implicats, entitats i veïnats, amb el valor afegit de la consulta a responsables polítics.

Per assolir els objectius del projecte es van establir **6 accions, ordenades en 3 fases**. Evidentment, en els períodes de pas d'una fase a una altra han coincidit activitats en el temps:

FASE 1: Disseny i inici del treball de camp

ACCIÓ 1 - Disseny de la diagnosi

El disseny d'aquesta diagnosi inclou **dues accions principals** :

- 1** Una actualització de l'**evolució i anàlisi del context sociodemogràfic** de la comarca i els municipis en els darrers anys.
- 2** Una anàlisi de les **necessitat de la població d'orígens diversos i detecció d'actuacions** desenvolupades per part serveis i entitats.

En primer lloc, l'estudi del context sociodemogràfic inclou un **anàlisi estadística descriptiva** de les dades disponibles a l'IDESCAT i l'INE, les quals han permès realitzar una fotografia de la situació actual de les Garrigues en termes de diversitat, així com copsar-ne l'evolució

En segon lloc, a fi de dur a terme la detecció de necessitats i mapeig d'activitats i serveis, es varen **identificar i seleccionar agents clau a qui consultar o entrevistar**. La selecció es realitzà tenint en compte els criteris de transversalitat i interseccionalitat, en tractar-se d'una

temàtica estructural a la comarca de les Garrigues i que suposa un repte per a les seves polítiques públiques locals.

- ✓ Es va **consultar al personal tècnic i polític d'administracions públiques** en àmbits com l'acollida, l'educació, els serveis de salut, la cultura, l'economia i el treball, els serveis socials, l'habitatge, la joventut o la igualtat, entre altres.
- ✓ També es va contactar amb **les entitats del territori** que treballen la sensibilització, l'antiracisme, la convivència en la diversitat, etc.
- ✓ I, finalment, es va contactar amb **membres rellevants de col·lectius de persones migrades**, encara que no formessin part de cap entitat registrada, però que eren referents en temes que afecten a la població migrada i una font de coneixement de primera mà i situada.

Un cop detectats els agents a entrevistar, es va procedir a **l'elaboració d'un guió d'entrevista comú** per a tots ells, que recollia diverses qüestions. Primer, una descripció general de la situació migratòria de les Garrigues, amb les especificacions territorials i municipals corresponents -comparació entre municipis, entre zones, especificitats de les Garrigues Altes, etc.- i de la convivència en diversitats. En segon lloc, una detecció de les necessitats de la població migrada als municipis i dels propis serveis i entitats que les atenen o que treballen la diversitat. I, finalment, es recollien propostes d'actuació i/o idees per al futur, que han constituït la base per al procés d'elaboració del pla d'actuació, conjuntament amb les sessions de treball grupals.

Les **entrevistes que s'han dut a terme son de caràcter qualitatiu** -i no enquestes-, doncs, el seu objectiu és recollir les visions, percepcions i coneixements pràctics de les persones tècniques, membres d'entitats i del col·lectiu de persones migrades.

ACCIÓ 2 - Treball de camp

Realització de les entrevistes qualitatives a les persones i agents seleccionats que intervenen en l'àmbit migratori i de la diversitat cultural de la comarca de les Garrigues. Cal puntualitzar que el format de les entrevistes (presencial o online, individuals o en petits grups) s'adaptà en funció de les necessitats de les persones entrevistades,

prioritzant la presencialitat, sempre que fos possible. Aquestes entrevistes s'han basat en l'estratègia de la proximitat i l'intercanvi d'opinions, a través d'una conversa semidirigida sobre la realitat social actual, les mobilitats, les migracions, la convivència, el racisme, l'acollida i l'atenció a les diversitats.

Paral·lelament, es va **recollir documentació** rellevant en relació a les actuacions realitzades i en execució, amb la finalitat de poder dibuixar un mapa de recursos i agents (Veure apartat 5.1), conjuntament amb la informació obtinguda a partir de les entrevistes i les sessions grupals.

Pel que fa a la **mostra**, s'han realitzat un total de **44 entrevistes** en les quals han participat **57 persones**, tenint en compte que 9 entrevistes han sigut grupals: 7 de les quals han comptat amb 2 participants, una amb 3 i una altra amb 5.

Taula 1. Mostra de persones entrevistades

Tipus d'agent	Nombre d'entrevistes	Nombre de persones entrevistades
Administració (personal tècnic i càrrecs polítics) i sector públic	28	31
Entitats i tercer sector	12	22
Altres agents rellevants	4	4
Total	44	57

Font: Elaboració pròpia.

Tal com s'ha explicat anteriorment, el criteri és qualitatiu i no quantitatiu, ja que ens interessa recollir les veus i experiències de les persones entrevistades procedents d'una gran diversitat d'àmbits d'actuació: polític, social, acollida, cultura, joventut, jurídic, lingüístic, igualtat, ocupació, participació, i educació-formació. Per a més informació sobre els serveis, entitats i veïnat participant en el procés, consultar l'Annex.

En aquesta fase també es desenvolupà l'anàlisi estadístic descriptiu de dades secundàries procedents de diferents fonts: padrons municipals, IDESCAT i l'INE. Concretament, s'analitzaren les dades relatives a la caracterització de la població en funció de la nacionalitat i el lloc de naixement, i altres variables com l'edat, el gènere o el país d'origen, a fi de donar compte de la diversitat existent a la comarca. S'ha adoptat una

mirada temporal i d'evolució per a aquelles dades disponibles en els darrers anys. Tenir una imatge actualitzada, detallada i rigorosa de la comarca és cabdal per a dur a terme una política pública i intervenció informada.

FASE 2: Anàlisi i sessió de treball

ACCIÓ 3 - Anàlisi dels resultats del treball de camp

- ✓ **Buidatge, comparativa i anàlisi de la informació recollida** a les entrevistes, la documentació facilitada i les dades i estadístiques recopilades.
- ✓ Fruit de la recerca, s'elabora un **mapa de recursos migratoris**, el més acurat possible, que inclou els principals serveis, entitats i activitats de la Comarca en l'àmbit de la diversitat, la cohesió i la migració.
- ✓ Dels resultats de l'anàlisi, es va elaborar un **primer informe provisional amb la detecció de necessitats**, a partir de l'anàlisi de les entrevistes qualitatives, el qual es lliurarà al Consell Comarcal de les Garrigues.

ACCIÓ 4 - Sessions de treball grupals amb els agents participants

Per tal d'aprofundir en la diagnosi i perfilar l'informe, s'organitzaren 3 sessions de treball (2 a les Borges Blanques i 1 a la Granadella) on compartir, analitzar i complementar el contingut de l'informe provisional

Les **dinàmiques grupals** varen ser de caràcter participatiu, formatiu, informatiu i de sensibilització; organitzades amb una metodologia analítica i de reflexió global, basades en 4 punts clau:

Sessió grupal la Granadella

- Retorn i validació dels primers resultats del treball de camp.
- La diversitat o les diversitats actuals (què representa per a la ciutadania i per a les professionals dels diferents àmbits de treball i d'actuació).
- Les necessitats i els reptes en l'atenció a la diversitat i en conviure en diversitat o en diversitats.
- Les propostes d'actuació per millorar l'acollida, l'atenció a la diversitat, la gestió i la convivència en interculturalitat, així com promoure accions des de l'abordatge antiracista.

A més del principi de participació i implicació, l'objectiu d'aquestes sessions en forma de dinàmiques grupals és elaborar un estat de la qüestió sobre les diversitats, les migracions i les mobilitats humanes, identificar quins temes són prioritaris, quines són les necessitats que implica l'atenció a les diversitats i l'acollida, i recollir, finalment, propostes d'actuació i de millora.

Sessió grupal les Borges Blanques

Tot plegat nodrint l'anàlisi, diagnosi i el pla d'intervenció dut a terme fins al moment en base a les entrevistes qualitatives i l'anàlisi sociodemogràfica.

Les sessions grupals dutes a terme en aquesta fase varen seguir el mateix criteri qualitatiu que les entrevistes, que es fa palès en la diversitat dels àmbits d'actuació dels diferents perfils de les persones participants: joventut, serveis socials, cultura, ocupació, formació, salut, educació, i acollida), entitats i veïnat.

Sessió grupal les Borges Blanques

Es considera important que el contingut de l'informe final sigui validat per les persones que han acompanyat i participat de tot el procés. És per això que es va elaborar un document resum de les aportacions i temàtiques treballades a cada sessió, a fi d'incorporar-les a l'informe final.

FASE 3 : Informe final i presentació

ACCIÓ 5 - Elaboració informe de diagnosi final

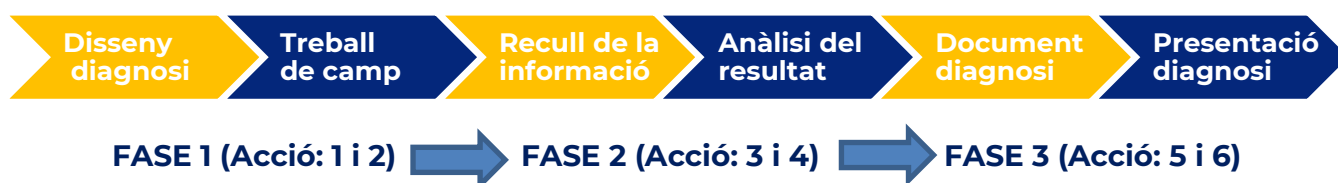
Amb les aportacions de la sessió de treball i de les darreres dades recollides es redactarà l'**informe final de diagnosi migratòria i de la diversitat cultural** a la comarca de les Garrigues.

ACCIÓ 6 - Presentació pública de la diagnosi i el pla d'actuació al Consell Comarcal

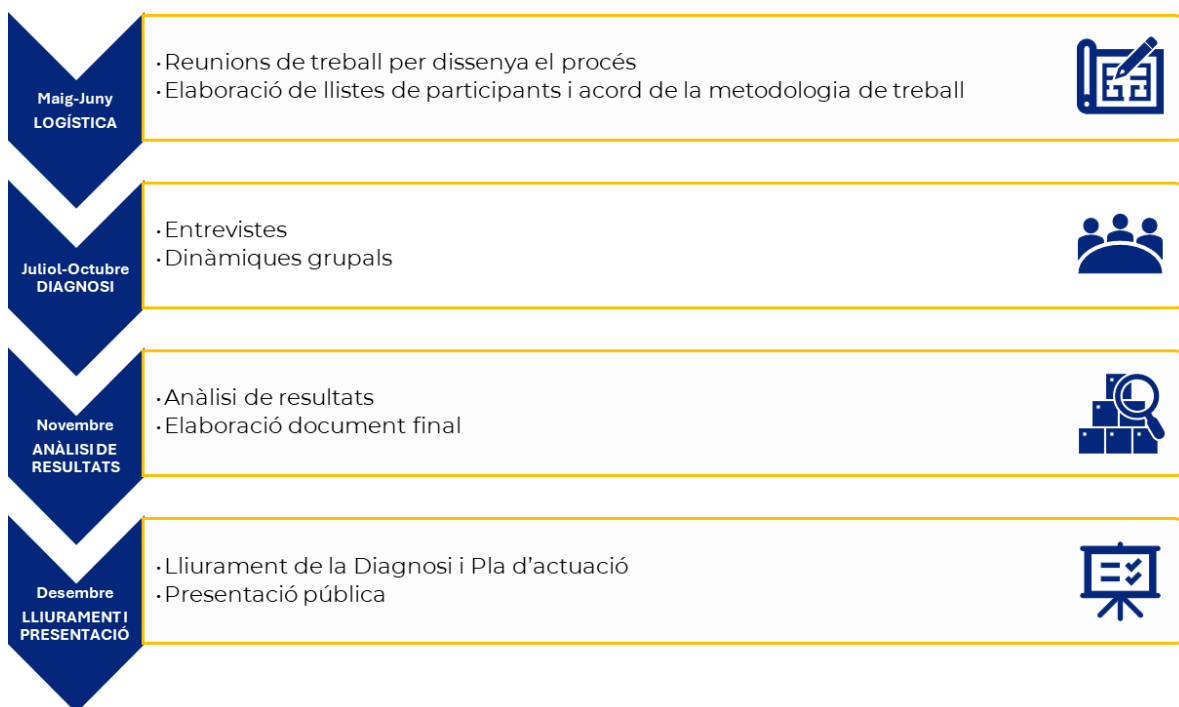
El projecte finalitzà en una **sessió de presentació pública** de l'informe final a les persones participants (responsables polítics i tècniques del Consell Comarcal i Ajuntaments, membres d'entitats i veïns i veïnes a títol individual) i a la població de les Garrigues.

Així mateix, es farà arribar el document definitiu al conjunt d'agents que han participat al llarg del procés i es preveu la difusió pels canals propis del Consell Comarcal.

A continuació, es presenta un esquema que recull el procés d'elaboració de la Diagnosi migratòria de les Garrigues, tenint en compte les fases i accions explicades anteriorment. Com bé s'ha puntualitzat, algunes de les accions s'han solapat en els moments d'impàs d'una fase a una altra:

Finalment, el **calendari d'execució i desenvolupament** de les fases del projecte s'ha concretat de la següent manera, entre el maig i el desembre de 2024:

Per concloure aquest apartat sobre la metodologia i el procés d'elaboració, la confecció d'aquesta **Diagnosi i Pla d'actuació** s'ha basat en una metodologia qualitativa i participativa amb característica dialogal i d'implicació en primera línia de professionals dels diferents àmbits de la comarca (educació, cultura, serveis d'acollida i immigració, joventut, ocupació, serveis de salut, serveis socials, participació...), i entitats amb rellevància, coneixement i experiència d'actuació social a les Garrigues.

També hi han participat persones migrades d'orígens diversos, sobretot d'Àfrica i Amèrica Llatina, que fa anys que viuen a la comarca i d'altres arribades recentment, les quals entren en el marc del procés d'acollida i acompanyament.

Cal posar èmfasi sobre el fet que la metodologia participativa utilitzada en la confecció de la Diagnosi i el Pla d'Actuació permet visualitzar que no es parteix de zero i, per tant, es posa de relleu que la millor manera de treballar és **posar en valor l'experiència de Les Garrigues en acollida i atenció a les diversitats** desenvolupada tant pels ajuntaments, Consell Comarcal, com pel teixit associatiu. És fonamental analitzar i tenir en compte les reflexions, opinions i percepcions de professionals de diversos àmbits, càrrecs electes, i ciutadania de varies

procedències, que participen dels actuals recursos locals i comarcals en matèria de diversitats i acollida; la qual cosa ha permès complementar un programa d'actuacions per a la millora d'aquesta atenció a les diversitats i acollida en mirada intercultural i perspectiva interseccional, des d'un abordatge transversal; cosa que es reflecteix en la proposta de Pla d'Actuacions.

Sessió grupal les Borges Blanques

3 MARC TEÒRIC

Aquesta diagnosi es fonamenta en la trajectòria de les Garrigues com a comarca d'acollida i convivència en diversitat.

Com s'ha anat comentant a la presentació, en el marc del procés d'actualització de la diagnosi, considerem important presentar els fonaments teòrics que poden orientar un futur pla d'acció. El plantejament d'aquest apartat es basa en una noció dialèctica entre teoria i pràctica. Com assenyala Carlos Giménez¹, "cal superar la concepció hegemònica d'una relació unidireccional -de la teoria a la pràctica- que redueix aquesta connexió-relació a una mera qüestió d'aplicació", ja que és la pràctica la que alimenta i permet reformular la teoria, que alhora orienta la praxis.

Volem remarcar que al llarg del text fem servir el terme *persona migrant* en lloc de immigrant, perquè considerem que les persones que protagonitzen el fet migratori són, alhora, im-migrants i e-migrants. Si les reduïm a la condició d'immigrant, invisibilitzem una part fonamental de la seva experiència. Tota persona que migra manté lligams amb el lloc d'origen, els quals influeixen en la seva trajectòria vital a la societat receptora. Per exemple, les responsabilitats amb la família d'origen poden motivar sacrificis, com suportar condicions de vida precàries per tal d'enviar diners regularment. Així mateix, el procés d'assentament pot condicionar la decisió de fer un reagrupament familiar o no. Sense oblidar les persones que migren per raons d'inseguretat política o conflictes armats, que mantenen l'esperança de millora de les condicions en origen i de tornar.

Com va dir el sociòleg algerià Abdelmalek Sayad²: "Parlar de la immigració és parlar de la societat en el seu conjunt, en la seva dimensió diacrònica històrica i en la seva dimensió sincrònica. Sol ocórrer que l'immigrant, per a la societat que l'anomena així, sembla

---

¹ Carlos Giménez, Teoría y práctica en la historia de las ideas. Implicaciones para la antropología aplicada. *Gazeta de Antropología*, 2012, 28 (3), artículo 15 · <http://hdl.handle.net/10481/25174> <http://www.gazeta-antropologia.es/?p=4220>

² L'Immigration ou les paradoxes de l'altérité. Brussel·les, De-Boeck-Wesmael.1991: 15-16

haver nascut el dia que va creuar les fronteres del país. Ens trobem d'aquesta manera davant una nova versió d'etnocentrisme: es tracta de conèixer només el que ens interessa conèixer".

Passem doncs, a establir el vincle teòric-pràctic entre interculturalitat i acollida.

L'acollida és, sens dubte, una etapa fonamental per construir societats més inclusives i cohesionades, on les persones que arriben d'altres països i territoris puguin accedir a la informació, coneixements i competències necessàries per desenvolupar-se amb autonomia i igualtat d'oportunitats. De fet, és un camí que afecta a tothom i que no és unidireccional.

L'acollida és el primer pas cap a la inclusió i afavoreix la convivència intercultural.

Tal i com indica l'esquema *El camí de l'acollida intercultural*, la incorporació de la interculturalitat a l'organització municipal i comarcal a les pràctiques socio-culturals locals és fonamental per una acollida inclusiva i comunitària que afavoreixi el sentiment de pertinença del conjunt de veïnes i veïns de les Garrigues.

Aquest camí és dinàmic perquè l'acollida és una font d'informació de com evolucionen les mobilitats humanes i els fets migratoris, el que permet adaptar els serveis i els dispositius d'inclusió als canvis estructurals que esdevenen amb les dinàmiques de les diversitats. Per exemple, la diagnosi i proposta de pla és una mostra de la necessitat d'adaptar l'organització comarcal als trets actuals dels moviments migratoris com poden ser: més feminització de la població migrada, diversificació d'orígens i més intergeneracional que fa 20 anys.

3.1. El camí de l'acollida intercultural

Proposem que la diagnosi segueixi l'esquema establert, remarcant que en el camí de l'acollida intercultural és essencial treballar per la inclusió i combatre tant l'exclusió com les discriminacions.

L'apoderament individual transcendeix la capacitació o formació i es refereix a la mobilització conscient d'aquestes capacitats per impulsar transformacions. No obstant això, aquest apoderament sempre es produeix en un context de relacions socials i comunitàries, i resulta impossible en un "buit relacional". En aquest sentit, l'acció comunitària aporta una dimensió estratègica a les accions inclusives i, alhora, esdevé una finalitat en si mateixa, sempre orientada a millorar les condicions materials de vida.

Així doncs, no es pot abordar l'acollida de les persones nouvingudes com un àmbit o una etapa independent i deslligada de la realitat existent, ni del conjunt de polítiques derivades del model d'atenció, gestió de la diversitat i convivència que es promou a les Garrigues.

En aquest sentit, un dels grans reptes que tenim a l'actualitat, és el nivell de compromís, i de definició i implementació de plans i estratègies de comarca sobre la gestió de la diversitat, que siguin transversals i aportin un marc conceptual al conjunt de polítiques municipals, i en aquest cas especialment a les polítiques d'acollida-inclusió-convivència.

La sensació és que les polítiques d'acollida han quedat 'segregades' de les estratègies més globals, i que han anat evolucionant en funció de les competències i exigències marcades per la Llei d'estrangeria i la Llei catalana d'acollida, complementades amb altres programes o serveis que depenen del context i de la voluntat i compromís de cada ajuntament.

Per aquest motiu, abans d'entrar en l'anàlisi i els reptes específics de l'acollida a les Garrigues, és important que identifiquem el marc teòric que orienta i guia per tal d'avançar cap a un model d'acollida que es derivi de l'enfocament intercultural de gestió de les diversitats. És a partir d'aquesta mirada que ens serà més útil no només identificar els reptes específics de les Garrigues sinó també concretar les propostes de millora que es poden implementar.

3.2. El marc conceptual de l'acollida

El risc de la feblesa d'un marc conceptual potent vinculat a l'enfocament antiracista i intercultural, pot afavorir el predomini d'una mirada assimilacionista i també força assistencialista de l'acollida.

Aquesta mirada de l'acollida, més pròpia del context i les mentalitats de fa 20 anys, no ajuda a que l'acollida es consideri una etapa fonamental no només per "ajudar" a les persones nouvingudes a la ciutat a adquirir una major autonomia, sinó per treballar des del primer moment per promoure un concepte d'igualtat més ampli i pel reconeixement de les diversitats i la importància de la participació i la interacció entre persones d'orígens diversos.

És fonamental que es treballi per la convivència i la inclusió des del primer dia, i que no es consideri l'acollida únicament com un conjunt de serveis bàsics destinats a les persones nouvingudes, sinó com un procés circular més ric i complex que implica d'una manera o altra a diferents àmbits municipals, a diferents institucions i al conjunt de la ciutadania.

En definitiva, proposem recuperar la noció tradicional catalana d'acollida que Carles Torner descriu de manera excel·lent (1995, p. 73)³ quan afirma:

---

³ CARLES TORNER (1995) El principi acollida. Sobre el diàleg intercultural. Ed. Empúries, Barcelona. p 73

“La intuïció que la pèrdua d’evidències culturals fa trontollar tant qui és acollit com qui acull és present ja en el nostre diccionari. L’hoste i l’hostessa són tant les persones allotjades a casa d’altri com els qui els reben, els seus amfitrions. La llengua estableix així una equivalència en la relació que és l’experiència mateixa de l’hospitalitat tant de qui truca a la porta com de qui acut a obrir. Fent-se mirall l’un de l’altre, tots dos poden saludar-se amb la mateixa frase: *vostè deu ser el meu hoste...*”

Anomenaré aquest fenomen, que al meu entendre és el centre dinamitzador del diàleg intercultural, el principi d’acollida. Estableix l’arrel, la bidireccionalitat de l’encontre entre l’autòcton i l’estranger: l’acollida -i el trasbals que comporta- és mutu. **És també l’altre qui ens rep. L’estranger ens acull.”**

Aquesta vocació de reconeixement mutu entre la persona nouvinguda i la persona que acull, la trobem també en els principis de la Llei d’Acollida Catalana (19/2010), quan en el preàmbul s’afirma que:

"Amb les actuacions d’acollida es dóna a les persones que ho necessiten una primera oportunitat per a adquirir unes habilitats bàsiques per a poder arribar a ésser autònomes personalment, i l’esforç, per tant, ha de valer la pena.

El benefici per a la societat⁴ és el fet que els immigrants i els retornats esdevenen individus més preparats, més lliures i, per tant, més capacitats per participar i contribuir a la millora de la pròpia societat.

Aquesta llei es fonamenta en el valor de l’acollida com una necessitat mútua, tant per a la persona que arriba com per a la que ja hi és. En les sessions grupals i entrevistes individuals, ha sorgit repetidament la necessitat de fonamentar l’acollida en relacions interpersonals i bidireccionals, superant l’enfocament unidireccional segons el qual les persones receptores són les que informen i les nouvingudes només reben, com si no tinguessin res a aportar. És a dir la **la “centralitat de la persona”**: posar la persona al centre significa prioritzar el reconeixement i el respecte de les necessitats específiques de cadascú, garantint alhora la realització de les aspiracions d’autonomia individuals en el marc de la promoció d’una vida digna i compartida⁵.

La centralitat de la persona ens porta analitzar la percepció, la visió que té la societat receptora de les persones que arriben a les Garrigues, si és

---

4 <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=520931>

5 Explicació del model d’acollida especialitzada de persones migrades i retornades a Catalunya. Departament d’Igualtat i Feminismes, Generalitat de Catalunya, 18 desembre 2024. p. 10

estranya o tenim vinculés en comú. Tal com expressa Dolores Juliano: “La persona que llega a nuestra casa la podemos tratar como una extraña inmigrante o como una pariente que nos devuelve la visita.⁶”. No oblidem els vincles històrics colonials de l'Estat espanyol amb regions de la Mediterrània, Amèrica Llatina, el Rif marroquí, el Sahel o l'Àsia, zones on anteriorment també va emigrar la població espanyola.

3.3. L'interculturalitat, fonament de les polítiques públiques contemporànies

En aquesta nova etapa, és important un pas per emmarcar molt més les polítiques d'acollida sota el paraigües de l'enfocament intercultural, perquè fins ara s'ha comprovat que s'han mantingut un tant allunyades o desvinculades dels principis interculturals.

La mirada intercultural parteix de l'acceptació i la constatació d'una realitat social i cultural diversa, que, combinada amb altres factors socials, demogràfics, polítics i econòmics, aporta una major complexitat a les societats contemporànies.

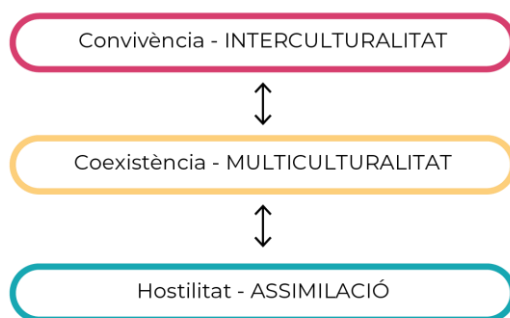
Podem afirmar que la interculturalitat busca prevenir les conseqüències negatives i les desigualtats que aquest context pot generar, especialment quan s'apliquen polítiques equivocades, limitades o discriminatòries. En aquest sentit, podem identificar els processos de discriminació, exclusió i segregació com algunes de les principals conseqüències o realitats que la interculturalitat pretén evitar o combatre. Per això la interculturalitat inclou l'antiracisme en els seus principis d'acció. I en la mateixa línia la perspectiva intercultural també pretén evitar els processos de generalització, homogeneïtzació i assimilació cultural per part dels grups majoritaris.

La proposta d'aquest programa per l'enfocament intercultural parteix de la convicció que els models “tradicionals” de gestió de la diversitat, com el multiculturalisme o l'assimilacionisme, mostraven clares febleses. L'assimilació és clarament discriminatòria perquè no reconeix la riquesa de les diversitats i el multiculturalisme estableix separació entre col·lectius en funció de l'origen, no promou la convivència en

---

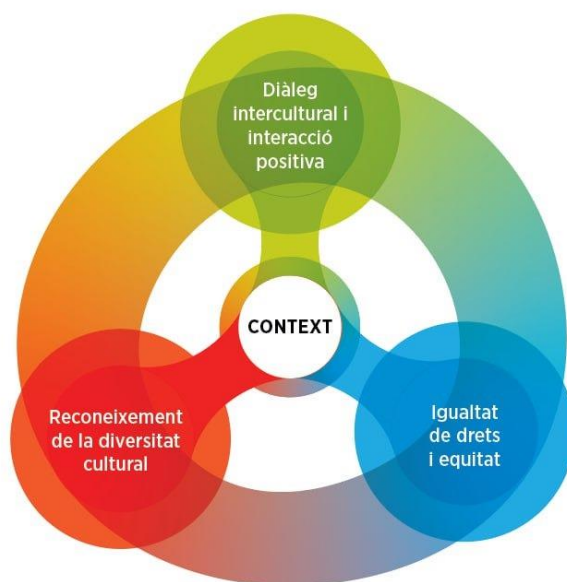
⁶ Antropòloga exiliada feminista i intercultural argentina, que residí a Catalunya a les darreres dècades de la seva vida. Catedràtic d'Antropologia a la Universitat de Barcelona. Entre d'altres destaquem dos publicacions: TOMAR LA PALABRA, MUJER, DISCURSOS Y SILENCIOS. (2017) Ed. Bellaterra, Barcelona. I Educación intercultural. Escolarización y minorías étnicas (1993) Ed. EUDEMA, Madrid.

interacció.

Esquema de Carlos Giménez Romero⁷

La perspectiva intercultural actual⁸ neix a Amèrica⁹ i es pot explicar a partir de tres principis clau que es retroalimenten contínuament, que no són lineals ni s'apliquen per fases temporals, tal i com hem indicat anteriorment amb el Camí de l'Acollida Intercultural:

---

⁷ Puntos de Vista: Cuadernos del Observatorio de las Migraciones y la Convivencia Intercultural de la Ciudad de Madrid (oMci), N.º. 1, 2005 (Ejemplar dedicado a: Convivencia), págs. 7-31

⁸ Totes les societats del món i en diferents èpoques s'han plantejat com són i poden ser les relacions amb altres pobles. Els principis i les pràctiques interculturals poden variar d'un territori, cultura a un altre.

⁹ Per exemple al 1963 es funda l'Institut *Intérculturel de Montréal (Québec)* <https://iimarchives.org/fr/historique/historique-de-liim/>. Una de les seves directores va ser Kalpana Das « Revendication du pluralisme communautaire et l'action sociale au Québec ». Actes du colloque international : Diversité culturelle et médiation : modèles, approches et stratégies, organisé par le Laboratoire d'anthropologie juridique de Paris et l'École nationale de la Magistrature, Paris, 2001

En algunes representacions dels 3 pilars de la interculturalitat es pren la figura del triangle, molt recta i rígida, nosaltres preferim els cercles connectats que es retroalimenten, ens sembla més dinàmica. El que importa en la interculturalitat és la intersecció dels conjunts en contacte, com estableix la Teoria matemàtica de Conjunts.

Anem analitzar els tres pilars de la interculturalitat.

a) Igualtat de drets, responsabilitats, obligacions i equitat d'oportunitats de totes les persones

La perspectiva intercultural es fonamenta en el compromís amb la defensa dels Drets Humans i en la igualtat de tracte i drets per a totes les persones, independentment del seu origen, bagatge cultural o religió, i tenint molt present la seva interrelació amb altres factors clau de desigualtat, com el sexe, la identitat de gènere, l'edat, la classe social, l'orientació sexual o les diferents capacitats funcionals. Per aquest motiu és fonamental que les accions destinades a promoure aquesta igualtat incorporin la perspectiva interseccional. Aquesta perspectiva té els seus orígens¹⁰ en els moviments socials i comunitaris feministes afroamericans estatunidencs, que neix com a plantejament crític i, en l'actualitat, és un concepte teòric utilitzat per analitzar la realitat social i proposar actuacions adaptades a les problemàtiques socials que afecten de manera diferent les persones o col·lectius. És important assenyalar, però, que es tracta d'un instrument que es troba en desenvolupament pel que fa a metodologies i eines concretes en relació a la seva aplicació en les polítiques públiques.

La perspectiva interseccional és una proposta per evitar simplificacions, que ens permet abordar situacions de desigualtat d'una manera integral, tenint en compte que els eixos de desigualtat actuen de forma interrelacionada¹¹.

---

¹⁰ Per a més informació sobre els orígens i desenvolupament d'aquest concepte, mireu: Kimberlé Williams Crenshaw "Interseccionalidad, políticas identitarias, y violencia contra las mujeres de color" en Lucas Platero (coord.) (2012) Intersecciones: cuerpos y sexualidades en la encrucijada . Ed. Bellaterra, Barcelona. i Gartzia, N. (Nagore) (2021). Diagnosi sobre les necessitats i els reptes per a l'abordatge interseccional de les violències masclistes, p. 8;

¹¹ Font: Ajuntament de Terrassa, Universitat de Vic, CEPS Projectes Socials (2020). Reflexions per elaborar plans, programes i projectes amb perspectiva interseccional, p. 2.

La interseccionalitat proposa "una mirada que qüestiona dues dinàmiques habituals en les polítiques públiques: adreçar-se a la 'ciutadania en general' o a grups socials específics que comparteixen un mateix eix de desigualtat", i esdevé una eina per "visibilitzar, analitzar i intervenir en situacions de desigualtat des d'una aproximació complexa, tenint en compte que els eixos d'opressió no actuen de manera independent, sinó interrelacionada"¹².

Els eixos de desigualtat son "divisions a partir de les quals es distribueixen de manera desigual els recursos socialment valorats"¹³. Aquestes categories no són ni estàtiques ni jeràrquiques entre elles, i operen de forma interrelacionada generant situacions específiques en cada context concret. Totes les persones ens trobem ubicades en relació amb aquests eixos de desigualtat, que coincideixen amb els eixos de diversitat, ja sigui des de posicions de privilegi o d'opressió:

- Sexe/Gènere.
- Classe social.
- Diversitat funcional.
- Edat/Cicle de vida.
- Orientació sexual, identitat i expressió de gènere.
- Orígens culturals
- Migració/Situació administrativa.
- Religió/Creences.
- Altres, dependent del context.

L'aplicació de la perspectiva interseccional implica també una transformació cap a una nova manera de treballar, que supera el treball habitual per àmbits temàtics o per serveis, departaments i unitats en què s'organitzen les administracions públiques. Es fa necessària, per tant, una "transversalització interseccional", és a dir, "que es treballi l'impacte dels eixos de desigualtat de forma simultània i tenint en compte les interaccions entre ells"¹⁴, el que implica una major col·laboració multidisciplinària, en xarxa, cooperativa, i amb la participació activa dels agents socials, entitats i col·lectius directament implicats i el veïnat en general.

---

¹² Coll-Planas, Gerard, Solà-Morales, Roser (2019). Igualtats connectades. Guia per incorporar la interseccionalitat a les polítiques locals, p. 5.

¹³ Ídem, p. 11.

¹⁴ Ídem, p. 13

Per tot això, la present diagnosi pretén treballar des d'aquesta "transversalització intercultural amb mirada interseccional" situant l'eix de les desigualtats per origen cultural, fenotip i/o creences en el centre, però tenint en compte també la resta de desigualtats i discriminacions que operen i afecten les persones que viuen a les Garrigues i, en especial, el veïnat d'origen divers. Es pretén així l'abordatge d'una realitat complexa i multidimensional.

Un segon eix per assolir la igualtat de drets i equitat d'oportunitats és l'enfocament de drets humans, ja que un dels principis rectors que han d'orientar el model d'acollida especialitzada és la perspectiva de drets.

La **incorporació d'una perspectiva de drets humans** en la política d'acollida col·loca la persona com a subjecte de drets de ciutadania, i fa palesa l'obligació dels poders públics d'eliminar d'obstacles a través de diverses polítiques i mesures i d'acompanyament de les persones migrades, en especial en situació irregular, en els processos d'establiment al territori català, com també d'impulsar polítiques i prestar els serveis necessaris per a la creació del sentit de pertinença compartit, la interacció social en condicions d'igualtat entre les persones migrades i la resta de la població¹⁵.

Més enllà dels marcs legals europeus, estatals i autonòmics, existeix un marc legal internacional que es basa en el respecte i garantia dels drets humans inherents a tot ésser humà.

Aquest esquema estableix que les persones, som titulars de drets, les persones i entitats són titulars d'obligacions i les institucions (Administracions-ajuntament) són titulars de responsabilitats en vetllar en el reconeixement i exercici de drets.

"Les persones o grups fita deixen de ser beneficiàries passives de l'ajut per esdevenir titulars de drets (...). Les necessitats de les persones s'interpreten en clau de drets, i se'ls reconeix com a subjectes actius dels seus processos i decisions, no com a subjectes passius a qui hem d'assistir. Es treballarà per acompanyar aquestes persones titulars de drets en la realització dels seus drets"¹⁶

---

¹⁵ Explicació del model d'acollida especialitzada de persones migrades i retornades a Catalunya. Departament d'Igualtat i Feminismes, Generalitat de Catalunya, 18 desembre 2023. p. 10

¹⁶ Masferrer, M., Ortega, J. i Palacios, A. (2018). *L'aplicació de l'Enfocament de Gènere i Basat en els Drets Humans en la cooperació per al desenvolupament*, p. 11.

Segons Nacions Unides, l'enfocament basat en els drets humans és “un marc conceptual per al procés de desenvolupament humà que es basa normativament en estàndards internacionals de drets humans i està operativament dirigit a promoure i protegir els drets humans. El seu objectiu és analitzar les desigualtats (...) i corregir les pràctiques discriminatòries i les distribucions injustes de poder (...)”¹⁷. Si bé és un enfocament que s’aplica principalment en l’àmbit de la cooperació per al desenvolupament, ens ofereix un marc i una perspectiva de treball útils per a l’acció comunitària.

L’aplicació d’aquesta perspectiva de treball implica, en primer lloc, entendre que “tota problemàtica determinada té unes causes estructurals (polítiques, econòmiques, socials, culturals i legals) tant a escala local com global” i que, per tant, també cal “posar en marxa processos de transformació de la realitat sobre la qual volem intervenir” tenint en compte la diversitat de factors que afecten una situació concreta¹⁸. A més, es parteix de la visió que determinades persones o col·lectius “no són vulnerables per ser”, sinó que “es tracta més aviat de col·lectius que, a causa de desequilibris en el repartiment del poder i en l’accés als recursos, han estat vulnerabilitzats”¹⁹.

Però, a banda d’aquest punt de partida, aquestes visions ens obliguen a repensar les relacions entre la ciutadania i les institucions públiques, així com les perspectives des de les quals es desenvolupen els processos d’intervenció i acompanyament a les persones des dels serveis i recursos públics. Així doncs, caldrà tenir present els processos d’enfortiment de l’autonomia de veïnes i veïns a través del coneixement, l’apropiació, l’exercici i exigència dels seus drets.

L’enfocament de drets ens porta a un replantejament de la noció i condició de ciutadania. Fins ara la condició de persona ciutadana segueix estant vinculada a la nacionalitat el que limita i discrimina la inclusió en igualtat i equitat de nous veïns i veïnes. Per exemple en un dels pilars de la democràcia, el sufragi universal, moltes veïnes i veïns que no tenen nacionalitat espanyola, de l’UE o acords bilaterals no tenen reconegut el dret a votar i ser escollida. Quan acords europeus

---

¹⁷<https://unsdg.un.org/es/2030-agenda/universal-values/human-rights-based-approach>. Traducció pròpia.

¹⁸ Masferrer, M., Ortega, J. i Palacios, A. (2018). *L’aplicació de l’Enfocament de Gènere i Basat en els Drets Humans en la cooperació per al desenvolupament*. Barcelona: Institut de Drets Humans de Catalunya, Diputació de Barcelona, p. 10.

¹⁹ Ídem, p. 11.

com la Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la ciutat (2000) estableix la Ciutadania per residència no per nacionalitat.

Art. VIII - DRET A LA PARTICIPACIÓ POLÍTICA

1. Els ciutadans i ciutadanes tenen el dret de participar en la vida política local mitjançant l'elecció lliure i democràtica dels representants locals.
2. Les ciutats signatàries fomenten l'ampliació del dret de sufragi actiu i passiu en l'àmbit municipal a tots els ciutadans i ciutadanes majors d'edat no nacionals, després d'un període de dos anys de residència a la ciutat²⁰.

Per altra banda, cal recordar que les polítiques d'acollida estan subjectes, des de desembre de 2020, a la **Llei 19/2020 d'igualtat de tracte i no-discriminació** aprovada pel Parlament de Catalunya²¹. L'objectiu de la llei és establir els principis i regular les mesures i procediments necessaris per garantir i fer efectius els drets a la igualtat de tracte i a la no-discriminació, així com el respecte a la dignitat humana i la protecció contra qualsevol forma, acte o conducta de discriminació dins l'àmbit territorial d'aplicació d'aquesta llei. Això inclou discriminacions per raó de naixement o lloc de naixement, procedència, nacionalitat o pertinença a una minoria nacional, color de pell o ètnia, opinió política o d'una altra índole, religió, conviccions o ideologia, llengua, origen cultural, nacional, ètnic o social, situació econòmica o administrativa, classe social o fortuna, sexe, orientació, identitat sexual i de gènere o expressió de gènere, ascendència, edat, fenotip, sentit de pertinença a grup ètnic, malaltia, estat serològic, discapacitat o diversitat funcional, o qualsevol altra condició, circumstància o manifestació de la condició humana, real o atribuïda.

La llei també busca l'erradicació del racisme i la xenofòbia, de l'antisemitisme, la islamofòbia, l'arabofòbia, la cristianofòbia, la judeofòbia o l'antigitanisme; de l'aporofòbia i l'exclusió social; del capacitisme; de l'anormalofòbia; del sexisme; de l'homofòbia, la lesbofòbia, la gaifòbia, la transfòbia, la bifòbia, la intersexofòbia o la LGBTI-fòbia; i de qualsevol altra expressió que atempti contra la igualtat i la dignitat de les persones

La llei estableix que la no-discriminació ha de ser un principi informador de l'ordenament jurídic, de l'actuació administrativa i de la pràctica

---

²⁰Font: <https://www.idhc.org/arxius/recerca/CartaEuropea.pdf>

²¹ Veure <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=890227>

judicial i vincula tant els poders públics com els particulars.

En relació amb les persones migrades, la llei estableix que no es pot discriminar segons la situació administrativa de la persona estrangera, i que les administracions han de vetllar perquè l'empadronament no comporti cap discriminació per a les persones migrants en situació administrativa irregular. D'igual manera, recalca la importància de protegir els drets de les persones menors, incloent-hi migrants sense referents familiars, i garantir l'accés sense discriminació de les persones estrangeres a l'habitatge entre d'altres.

Des de l'aprovació de la Llei 19/20 la Generalitat ha obert el 2022 l'Oficina d'Igualtat de Tracte i No-Discriminació; responsable del desenvolupament de la llei, de fer suport a administracions locals i per gestionar denúncies per discriminacions²².

b) El reconeixement i respecte de la diversitat cultural com un aspecte estructural de la societat que cal tenir present i posar en valor.

La interculturalitat defensa un concepte ampli de cultura, que es troba sempre en procés de transformació, així com la naturalesa híbrida i dinàmica de les identitats, evitant etiquetar a les persones dins de col·lectius tancats a partir d'estereotips culturals o altres.

El reconeixement de la diversitat implica respectar que existeixen moltes maneres de mirar, explicar i viure la realitat, i que aquesta diversitat de cosmovisions ja constitueix un element essencial de la nostra societat.

Avançar en el reconeixement de la diversitat implica que aquesta diversitat no només estigui present i es faci visible sinó que, a més, es transformin les formes de participació i processos de presa de decisions en el conjunt d'àmbits, espais i nivells institucionals i socials.

Com a via per a desenvolupar la interacció intercultural és fonamental el diàleg intercultural, ja que com deia Raimon Panikkar "Interculturalitat no significa només relativisme cultural (una cultura val tant com una altra), ni fragmentació de la naturalesa humana. Interculturalitat implica fecundació mútua".

---

²² Veure <https://igualtat.gencat.cat/ca/oficina-digualtat-de-tracte-i-no-discriminacio/>

Un diàleg autèntic ha de ser humà, i l'home és més que la raó sola. (...). El diàleg és impossible si ens esperem que sigui purament objectiu i que exclogui la subjectivitat de cada participació que l'administració pública, els centres educatius, el teixit associatiu, les empreses, els partits polítics, els sindicats o els mitjans de comunicació, entre d'altres, reflecteixen la diversitat sociocultural de la ciutat.

Per exemple, és fonamental partir d'un autoreconeixement de que Catalunya, i per extensió les Garrigues, és una societat estructuralment diversa des de fa segles com a resultat de les migracions viscudes. Amb aquesta assumpció serà més fàcil incorporar la diversitat actual perquè referma un dels trets característics de la població de les Garrigues, la pluralitat d'orígens i que som una comarca de persones migrades.

És ben cert que el reconeixement de les diversitat i la riquesa que implica²³ es troba amb obstacles i forces que estan en contra. Aquí és on es fa imprescindible la lluita contra el racisme, la xenofòbia, l'islamofòbia, antisemitisme o l'antigitanisme. El racisme precisament el que cerca és la desigualtat-discriminadora en funció de l'origen, i l'homogeneïtat cultural, i dificultar, quan no impedir, les relacions entre persones d'orígens diversos. Per això cal vincular interculturalitat i antiracisme.

No hi ha interculturalitat sense antiracisme com un principi rector que ha d'orientar el model d'acollida especialitzada.

“Introducció de la perspectiva antiracista.

La perspectiva antiracista té en compte que el racisme s'exerceix també mitjançant el poder polític de les institucions i, en aquest sentit, les polítiques poden generar i perpetuar formes d'iniquitat entre els membres d'una societat. L'acollida des d'una perspectiva antiracista és aquella que capacita i apodera les persones migrades i racialitzades davant d'un sistema d'opressió que les exclou, i treballa per transformar l'entorn institucional i social des de l'autoreconeixement d'aquesta realitat i la implicació en la transformació pròpia.”²⁴

---

²³ Per una demostració pràctica de la riquesa de la diversitat veure Helena Almanza *Por qué las personas que se rodean de otras culturas son más inteligentes*. La Vanguardia, 28/03/2018 <https://www.lavanguardia.com/vida/20180329/441150216570/por-que-las-personas-rodean-de-otras-culturas-son-mas-inteligentes-brl.html>

²⁴ Explicació del model d'acollida especialitzada de persones migrades i retornades a Catalunya. Departament d'Igualtat i Feminismes, Generalitat de Catalunya, 18

c) Introducció de la narrativa sobre l'acollida intercultural

En el procés de reconeixement i respecte de la diversitat fora interessant desenvolupar una narrativa sobre l'acollida intercultural que arribés al conjunt de la població.

La inexistència d'aquesta narrativa impacta negativament en la comunicació, tant cap a les persones nouvingudes com a les que ja resideixen a la ciutat, que poden desconèixer o tenir percepcions distorsionades o esbiaixades sobre les polítiques d'acollida i convivència en diversitat. Quins objectius persegueix l'acollida? Per a què és important? En què consisteix exactament? Quin impacte té? Si no es construeixen de manera compartida narratives que parteixin dels principis i valors del marc conceptual i dels objectius de l'acollida, i que s'acompanyin d'experiències personals que permetin transmetre aquests missatges de manera clara, estem perdent un instrument clau per reforçar l'impacte de les polítiques i comunicar de manera proactiva un relat coherent i en positiu de l'acollida.

d) Facilitar la interacció positiva, la generació de vincles i la participació

Partint dels principis d'igualtat i reconeixement de la diversitat, la mirada intercultural també posa l'accent en la importància de promoure relacions entre persones d'orígens diversos, així com espais i oportunitats per la interacció positiva, la participació i el diàleg intercultural. No es tracta de promoure relacions interculturals des d'una perspectiva simplificadora o superficial. La interacció en si mateixa pot ser positiva o negativa i pot estar basada en una perspectiva assimilacionista i en un context marcat per les desigualtats i els desequilibris de poder.

En aquest sentit, es considera important que es faciliti la generació de vincles entre persones de diversos bagatges o orígens culturals. Aquests vincles, si es produeixen des de la igualtat d'estatus i en un context de confiança i cooperació, facilita que es trenquin estereotips, es fomenti el pensament crític, es posin en valor elements comuns i es generin nous sentits de pertinença compartits. La interacció i els lligams també permeten que s'aprofitin molt més les oportunitats que planteja la diversitat com element d'enriquiment i de

desenvolupament social, cultural i econòmic del territori. La interculturalitat pretén evitar els processos segregadors, tant físics com mentals, marcats per les desigualtats, el desconeixement i la dicotomia del “nosaltres vs. ells”.²⁵

La interculturalitat també consisteix en prevenir, abordar i gestionar les complexitats i tensions que es deriven de la diversitat sòcio-cultural i la seva interrelació amb el conjunt de desigualtats socials i econòmiques i de relacions de poder. Finalment, una comarca intercultural també implica la participació de la ciutadania diversa en els diferents espais de representació, organització i presa de decisions des de diversos àmbits de la societat civil. I per afavorir la participació diversa la millor via és la perspectiva comunitària de l'acollida intercultural, també com un principi rector que ha d'orientar el model d'acollida especialitzada.

“Perspectiva comunitària de l'acollida. Es tracta d'una estratègia d'acolliment que destaca la importància de la comunitat com un agent més d'acollida que acompanya la persona en el seu procés d'assentament. Amb aquesta finalitat procura articular esforços i coordinar el treball, potenciant l'experiència, competències i coneixements de les institucions amb les xarxes d'entitats, col·lectius, grups i persones dintre de l'espai comunitari amb la finalitat d'aconseguir una acollida significativa i solidària.”²⁶

Per tant, les comarques i municipis interculturals aposten per un model de territori que, partint del respecte als drets humans inherents a cada persona, promou la igualtat, el reconeixement i respecte a la diversitat i fomenta la interacció positiva i la participació per a afavorir la bona convivència, la cohesió social i el desenvolupament de la societat.

3.4. L'acollida intercultural i les seves principals dimensions

Les polítiques públiques d'acollida normalment acostumen a inscriure's dins del primer principi d'igualtat i equitat. Això es deu principalment a la responsabilitat que tenen les administracions locals a l'hora de garantir la igualtat de tracte i equitat d'oportunitats de les persones nouvingudes oferint serveis i recursos perquè es

---

25 RAIMON PANIKKAR (2004) Pau i interculturalitat. Una reflexió filosòfica. Ed. Proa, Barcelona. (p.45)

26 Explicació del model d'acollida especialitzada de persones migrades i retornades a Catalunya. Departament d'Igualtat i Feminismes, Generalitat de Catalunya, 18 desembre 2024. p. 10

desenvolupin de manera autònoma i en igualtat d'oportunitats amb la resta de la ciutadania.

Però, actualment, cal que les polítiques d'acollida també tinguin en compte els altres principis de la interculturalitat i reforcin encara més el principi de la igualtat i equitat.

Les persones que arriben a un territori per a una estada prolongada, independentment de les seves circumstàncies (expatriades, treballadores migrants, cònjuges, refugiades, menors no acompanyats o acompanyades, etc.) és probable que se sentin desorientades. Com menys familiaritzades estiguin amb el nou entorn, més suport necessitaran per a sentir-se còmodes i prou segures per a començar a crear una nova xarxa social i professional. També pot haver-hi barreres lingüístiques que requereixin temps per superar.

La forma en què la comarca coordina i ofereix eficaçment les diferents mesures d'acollida condiona en gran manera la capacitat d'inclusió de les persones nouvingudes. Això també depèn en gran manera de si la resta de la població de la ciutat està oberta a la idea d'acollir-les en la seva qualitat de veïnes.

Partir del marc intercultural també vol dir que no podem veure a les persones nouvingudes només com a persones que requereixen suport. Algunes en necessitaran, sobretot a una primera fase, d'altres menys i algunes pràcticament podran desenvolupar-se de manera autònoma des del principi. Hi ha molts perfils i realitats diverses entre el que anomenem "persones nouvingudes". I el que és segur és que totes elles tenen coses rellevants a aportar a la ciutat d'acollida, i aquesta mirada no assistencialista és fonamental per entendre la diversitat no només com un repte i una complexitat sinó també com una oportunitat a molts nivells.

Per això és tan important que partim del marc conceptual de la interculturalitat quan dissenyem les polítiques d'acollida, per concretar com els principis interculturals s'incorporen al conjunt de polítiques municipals, i en aquest cas, és evident que les polítiques d'acollida no poden quedar al marge, perquè orientaran la inclusió, el sentiment de pertinença i la convivència en diversitat.

Mesurar el caràcter intercultural d'una política, activitat o projecte, en aquest cas l'acollida, significa comprendre fins a quin punt:

a) Promou la igualtat i equitat.

La igualtat real i efectiva de drets, deures i oportunitats assumeix que la responsabilitat no és només de la minoria que arriba sinó del conjunt de la societat. Per tant, es posen en marxa accions, programes i/o serveis específics amb la participació de la societat civil i dels nous veïns i veïnes. Es tracta d'identificar de manera proactiva les barreres que existeixen a l'actualitat per garantir aquesta igualtat. Per això cal fer diagnòstics i disposar d'indicadors que permetin identificar els espais i motius de discriminació i desigualtats.

b) Aborda i reconeix positivament la diversitat.

L'acollida incorpora, fa visible i ressalta la diversitat estructural de la comarca (orígens i llengües, religions, opció sexual, edats, etc.) com una realitat estructural que ha de reconèixer-se i valorar-se, d'acord amb els mecanismes de protecció dels drets humans existents tant en l'escenari europeu com internacional. I això ho ha de fer també des del primer moment de l'acollida. Enviant el missatge a les persones nouvingudes que es troben en una comarca diversa on es reconeix i es valora aquesta diversitat. I per això cal que els propis serveis i programes d'acollida visualitzin i posin en valor aquesta diversitat de la comarca.

c) Fomenta una interacció significativa.

La interacció positiva en condicions d'igualtat i des de la fase d'acollida afavoreix el sentiment de pertinença i la cohesió social. La interacció i la participació en els programes, els projectes i/o accions d'acollida són una base per a la creació de societats diverses. No només cal promoure la interacció mitjançant accions específiques, sinó que els propis serveis i programes d'acollida s'han de revisar per tal que incorporin espais i oportunitats d'interacció real.

d) Promou la ciutadania activa i la participació.

Una política pública local com la d'acollida ha de partir de la necessitat de generar espais de participació i cooperació i establir aliances amb un ampli conjunt d'agents de la societat civil. Per això, és imprescindible promocionar espais de diàleg i trobada, fomentar espais d'interacció i de treball en xarxa i que incorporin una diversitat més gran de veus, en condicions d'igualtat, en el procés de presa de decisions.

Per tant, hem de passar la lent intercultural al conjunt de polítiques d'acollida que es realitzen i preguntar-nos de quina manera cada servei

o programa d'acollida contribueix a promoure la igualtat, el reconeixement de la diversitat i la interacció i participació. Hi ha moltes maneres de posar en valor la diversitat en el marc dels propis serveis d'acollida, ja sigui en un curs d'aprenentatge de la llengua, en una sessió sobre la història de la ciutat o en una activitat d'acollida a l'àmbit escolar. La interculturalitat ha de superar les tendències assimilacionistes i les mirades assistencialistes que encara estan presents en els actuals models d'acollida.

Finalment, hem de destacar que això també vol dir que les polítiques d'acollida no van dirigides només a les persones nouvingudes sinó que també han d'incorporar al conjunt de la població, ja que de les seves actituds també depèn en gran mesura la construcció de ciutats més acollidores i inclusives.

3.5. Criteris d'actuació

Entendre i compartir la perspectiva intercultural sobre la qual es treballa és clau per a coincidir en la identificació de reptes, definició d'objectius i el desenvolupament d'accions per a aconseguir-los els mateixos.

Per això, definim una sèrie de criteris que busquen reforçar la perspectiva integral i inclusiva de l'acollida, emmarcada com a acció pública que busca enfortir l'autonomia de les persones alhora que reforçar la cohesió social i promoure els principis interculturals:

- ✓ **Visió integral i responsabilitat pública.** L'acollida ha d'emmarcar-se en el context territorial i sectorial, amb èmfasi en el respecte als drets humans i la convivència. Es tracta d'una acció pública que, encara que destinada a persones nouvingudes, ha de construir-se com a instrument de construcció de societats inclusives i diverses.
- ✓ **Inclusió versus exclusió.** L'objectiu de l'acollida és facilitar la inclusió de les noves veïnes i veïns, com a factor fonamental de la convivència en diversitats.
- ✓ **Visió de procés:** l'acollida és part del procés de construcció de societats diverses, per la qual cosa les accions, programes i projectes són concebuts com una primera fase no finalista de la construcció de societats diverses.

- ✓ **Cooperació administrativa i transversalitat:** la cooperació i la coordinació sectorial i interadministrativa orienta la gestió de l'acollida en cada territori en diversos aspectes (legal, laboral, educació, sanitat, habitatge, convivència), així com els diferents perfils (immigrants en situació regular i irregular, sol·licitants de protecció internacional, persones en trànsit, menors no acompanyats, famílies...).

Avançar cap a una societat més intercultural només és possible si el conjunt de municipis de la comarca incorporen aquesta narrativa i marc estratègic en el disseny de les seves polítiques i línies d'actuació. En aquest sentit, les accions d'acollida han de garantir un vincle amb els serveis i programes dirigits a tota la ciutadania i amb les polítiques públiques rellevants:

- ✓ **Perspectiva intercultural i de gènere.** L'opció que afavoreix la inclusió i s'adapta a la situació actual de les Garrigues és la interrelació de la perspectiva intercultural i de gènere, amb mirada interseccional.
- ✓ **Adaptabilitat i pragmatisme.** El marc d'acollida dona coherència i orienta els objectius a portar a terme, però la concreció s'adapta al context i a les realitats de cada territori.
- ✓ **Cooperació amb actors diversos (sector privat, social, etc..)** Creació de projectes o nous models de col·laboració públic/privat/social que donin resposta a les realitats migratòries de la comarca, com ara: atenció a les persones sol·licitants de refugi a l'espera d'entrar al programa estatal d'acollida, inserció laboral amb ofertes de treball per a persones en situació d'irregularitat, homologació i convalidació de títols universitaris i no universitaris, acompanyament psico-social, etc.
- ✓ **La diversitat estructural de la societat.** Una diversitat que no es deu vincular-la només amb l'origen o el procés migratori. S'han de tenir present (i abordar de manera integral) els diferents eixos que configuren les identitats (sexe, gènere, edat, classe social, orientació sexual, etcètera). En aquesta línia, és important reconèixer a cada persona, tenint en compte les seves capacitats i potencialitats. D'altra banda, en el procés d'acollida és important tenir present que les persones que arriben ho fan a una societat diversa, no monocultural.

- ✓ **Creació d'espais acollidors.** El reconeixement i la incorporació de les diversitats en l'acollida es reflecteix també en els espais d'atenció: amb accessibilitat fàcil, que siguin acollidors, que afavoreixin les trobades i protegeixin la intimitat i individualitat de cada persona i/o nucli familiar.

4 ANÀLISI SOCIODEMOGRÀFICA

En aquest apartat es presenta una anàlisi quantitativa descriptiva de les dades del cens d'habitants de l'INE disponibles a l'Institut d'Estadística de Catalunya per a l'any 2023, desagregades a nivell comarcal i municipal. S'analitzen les variables relatives al nombre de població, nacionalitat, lloc de naixement, edat i sexe, a fi de dur a terme una radiografia sociodemogràfica acurada de la comarca de les Garrigues. Més concretament, s'ha pretès caracteritzar la distribució de la població amb nacionalitat estrangera en el territori -concentració en determinats municipis i proporció per municipis-, així com copsar-ne la diversitat d'orígens a través de l'anàlisi de la nacionalitat dels països d'origen. A l'hora de descriure la composició de la població amb nacionalitat estrangera, en comparació amb la població amb nacionalitat espanyola, s'ha tingut en compte els llocs de naixement, així com les variables estructurals d'edat i sexe.

4.1. Dades generals: nacionalitat estrangera i espanyola, comarca i municipis

La comarca de les Garrigues presenta una proporció d'immigració per sota de la mitjana de Catalunya: d'un total de 18.935 habitants, 2.865 són de nacionalitat estrangera, representant un 15,1% de la població total, en comparació al 17,2% de Catalunya.

Taula 2. Població amb nacionalitat estrangera i espanyola a les Garrigues i a Catalunya. Gener 2023

Nacionalitat	Garrigues		Catalunya	
	Població	%	Població	%
Espanyola	16.070	84,9	6.539.982	82,8
Estrangera	2.865	15,1	1.361.981	17,2
Total població	18.935	100,0	7.901.963	100,0

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE disponibles a l'IDESCAT.

Pel que fa a l'evolució de l'arribada dels fluxos migratoris internacionals iniciats a principis de mil·lenni, es poden identificar 3 moments clau a la comarca de les Garrigues, que coincideixen amb la tendència generalitzada a les comarques de Ponent²⁷ i a Catalunya, en general:

- **De l'any 2000 al 2008:** L'any 2000 se situa com a moment d'arrencada, on la immigració internacional comença a tenir presència significativa al territori català. Si bé es tracta d'un procés més antic, quan a finals de la dècada dels anys seixanta i a principis dels setanta del segle XX comencen a arribar persones d'origen africà i americà a Catalunya. A la Taula 3 s'observa com, durant la dècada dels anys 90 del segle passat, la població amb nacionalitat estrangera no arribava ni a l'1%, mentre que al 2001 suposava un 3,01%. Aquesta registra un augment any rere any durant el període pre-crisi, essent l'interval del 2004 al 2009 el moment de màxim creixement de la població estrangera a les Garrigues²⁸
- **De l'any 2008 al 2015:** Durant els anys entorn el 2008, la immigració es troba en un punt àlgid, fruit de l'alta demanda de mà d'obra associada a la bombolla immobiliària. Al 2011 les Garrigues registrava un 12,57% de població d'origen estranger, un augment de més de 10 punts percentuals respecte l'any 2001. Els efectes de la crisi encara no eren visibles a nivell general, i menys en l'entorn rural, si bé es faran palès més endavant en el lleu retrocés durant el període 2013-2015, tal com assenyala Andreu (2024), trencant amb la tònica general ascendent.
- **Del 2014 a l'actualitat:** Durant la darrera dècada, la població immigrada a les Garrigues ha anat augmentant lleugerament fins a assolir el 15.13% al 2023. No obstant això, podríem apunta a una tendència d'estabilització, doncs, des del 2021 fins a l'actualitat s'han registrat els increments més baixos des dels inicis del segle XXI.

---

27 Domingo, J. i Bernad, O. (2016). Immigració a Ponent. Resultats d'una evolució. *Mascaçà: revista d'estudis del Pla d'Urgell*. (7), 25-32.

28 Andreu, M (2024, Abril 15-25). *Una radiografia de la immigració a les Garrigues*. Som Garrigues, pàg. 8-9.

Taula 3. Evolució de la població estrangera a les Garrigues. Període 1991 - 2023

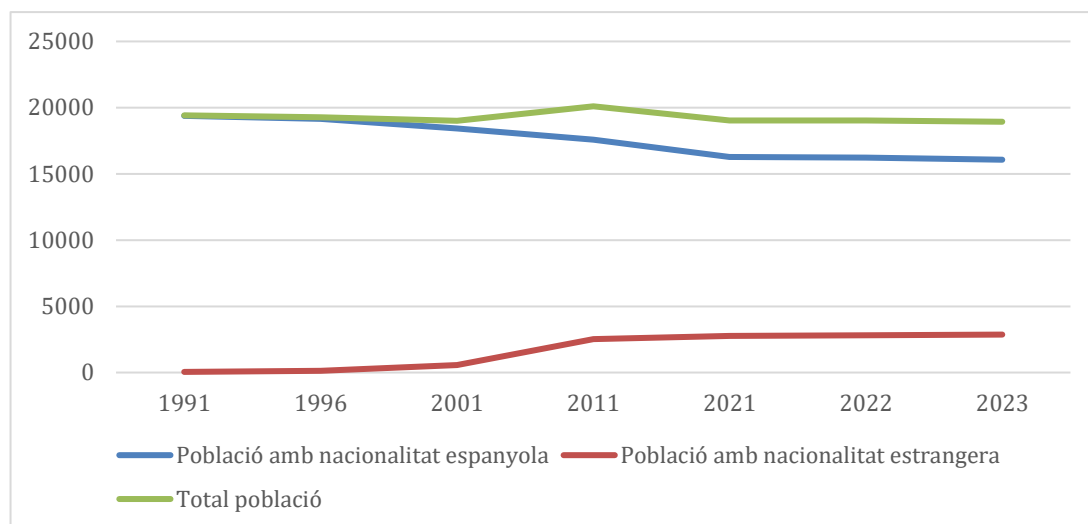
Any	Espanyola		Estrangera		Total
	Població	%	Població	%	Nombre
2023	16070	84,87	2865	15,13	18935
2022	16217	85,23	2810	14,77	19027
2021	16275	85,51	2757	14,49	19032
2011	17576	87,43	2526	12,57	20102
2001	18428	96,99	571	3,01	18999
1996	19147	99,35	126	0,65	19273
1991	19381	99,75	48	0,25	19429

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE disponibles a l'IDESCAT.

A continuació, s'observa la representació gràfica d'aquests períodes i l'evolució de la població garriguenca en general. Clama a la vista la disminució de població amb nacionalitat espanyola any rere any que redunda en una disminució de la població total en general. En aquest sentit, l'augment de la població estrangera no reverteix la tendència – excepció del període 2001-2011-, però sí que l'alleugera. Tal com apunten Domingo i Bernad (2016)²⁹, l'arribada de persones immigrades als pobles petits envellits i amb poca capacitat de retenció de la població jove autòctona només alenteix o frena la inèrcia demogràfica negativa, però en cap cas “soluciona” el problema del despoblament. Dit d'una altra manera, si bé alguns municipis han experimentat un rejuveniment de la seva població i un repunt de la natalitat, no s'han capgirat les dinàmiques territorials i demogràfiques de manera substancial.

²⁹Domingo, J. i Bernad, O. (2016). Immigració a Ponent. Resultats d'una evolució. *Mascañà: revista d'estudis del Pla d'Urgell*. (7), 25-32.

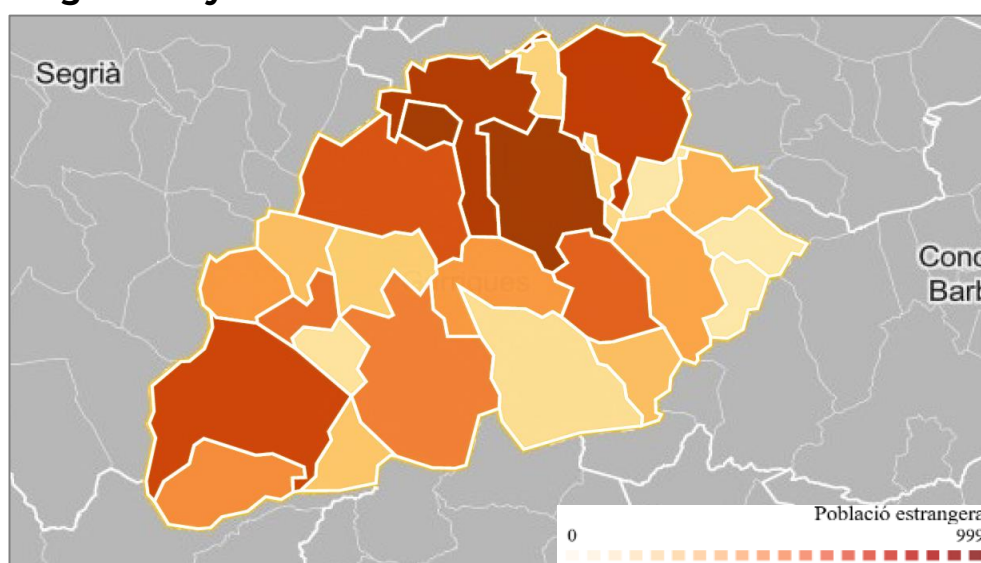
Gràfic 1. Evolució de la població estrangera a les Garrigues. Període 1991-2023

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE disponibles a l'IDESCAT.

Entrant més en detall, resulta interessant fixar-se en com es distribueix la població estrangera entre els municipis de les Garrigues: aquesta ho fa de manera desigual al llarg de la comarca, amb una major concentració en aquells municipis més poblats, que actuen com a pols d'atracció. Aquest patró s'explica per diversos motius, entre els qual les característiques del teixit productiu i del mercat laboral dels municipis, la disponibilitat d'habitatges i de serveis.

Figura 1. Distribució de la població estrangera entre els municipis de les Garrigues. Any 2023.

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE, IDESCAT.

Així doncs, les Borges Blanques, Juneda i Arbeca en concentren la major part, doncs, el 70% de la població estrangera de la comarca viu en aquests municipis. Els segueixen la Granadella, amb gairebé un 6%, Castellldans amb un 3.5% i l'Albi amb un 2,1%. Dels municipis restants, 5 concentren poc més d'1% de la població immigrada a les Garrigues i la resta s'hi situen per sota.

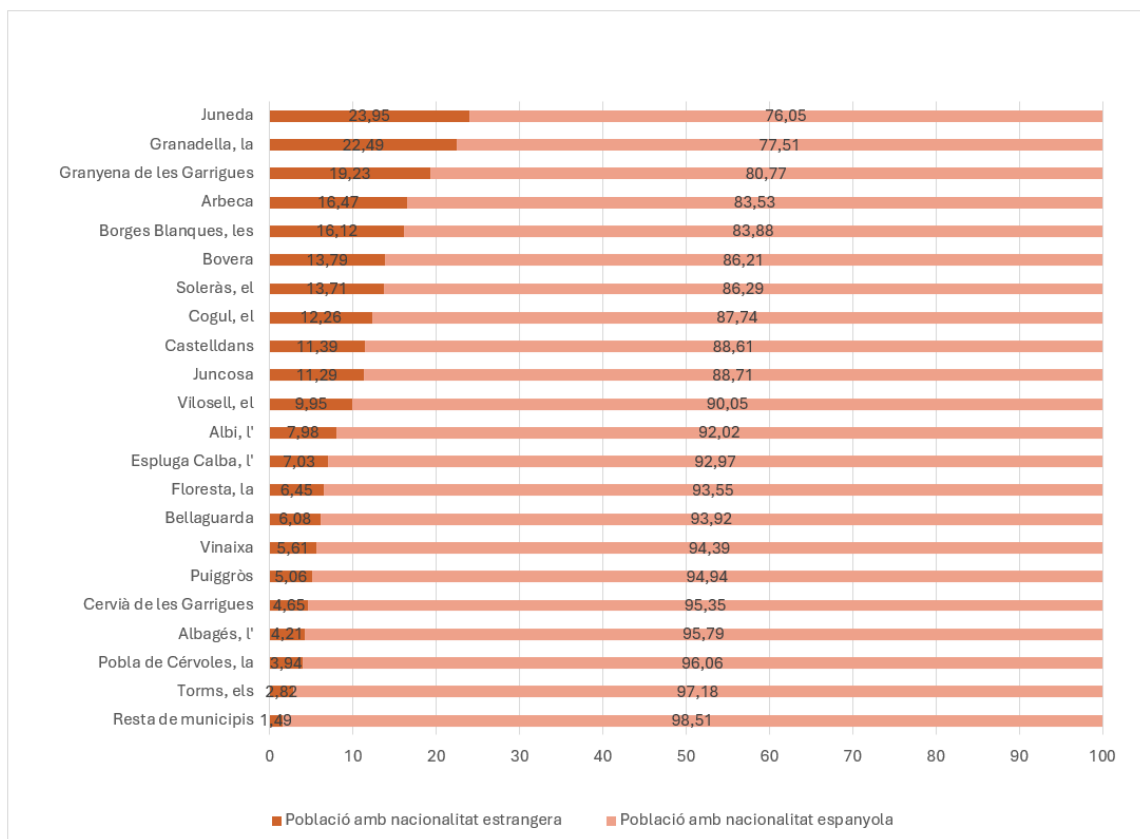
Taula 4. Distribució de la població estrangera a les Garrigues per municipis. Any 2023.

Municipi	Població total	Població estrangera	% sobre la població estrangera comarcal	% sobre la població total del municipi
Borges Blanques, les	6199	999	34,87	16,12
Juneda	3520	843	29,42	23,95
Arbeca	2113	348	12,15	16,47
Granadella, la	756	170	5,93	22,49
Castellldans	887	101	3,53	11,39
Albi, l'	764	61	2,13	7,98
Soleràs, el	321	44	1,54	13,71
Juncosa	381	43	1,5	11,29
Bovera	261	36	1,26	13,79
Granyena de les Garrigues	156	30	1,05	19,23
Cervià de les Garrigues	645	30	1,05	4,65
Vinaixa	446	25	0,87	5,61
Espluga Calba, l'	327	23	0,8	7,03
Vilosell, el	191	19	0,66	9,95
Cogul, el	155	19	0,66	12,26
Bellaguarda	296	18	0,63	6,08
Albagés, l'	356	15	0,52	4,21
Puiggròs	257	13	0,45	5,06
Floresta, la	155	10	0,35	6,45
Pobla de Cérvoles, la	203	8	0,28	3,94
Torms, els	142	4	0,14	2,82
Fulleda	87	2	0,07	2,30
Omellons	195	2	0,07	1,03
Tarrés	116	2	0,07	1,72
Garrigues	18935	2865	100	15,13

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE, IDESCAT.

Ara bé, com és la composició en clau d'origen dels municipis de les Garrigues? Si bé resulta rellevant veure la distribució del total de la població estrangera entre els pobles de les Garrigues, encara ho és més atendre als percentatges d'immigració de cadascuna d'ells. En aquest sentit, nombres absoluts baixos implicaran reptes importants i necessitats específiques per a la gestió de la diversitat quan en termes relatius al conjunt de la població siguin elevats, sobretot en aquells municipis més petits. Així doncs, en primer lloc, Juneda i la Granadella se situen per sobre del 20%, amb un 24% i un 22,5% respectivament. Segueixen, per sobre de la mitjana comarcal, Granyena de les Garrigues (19,2%), seguit d'Arbeca (16,4%) i les Borges Blanques (16,12%). Mentre que municipis com Bovera, el Soleràs, el Cogul, Castellldans i Juncosa se situen entre el 10 i el 15%, la resta de municipis ho fan per davall del 10% i, una part important, per sota d'un 5%.

Gràfic 2. Percentatge de població estrangera a cada municipi de les Garrigues. Any 2023.

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE disponibles a l'IDESCAT.

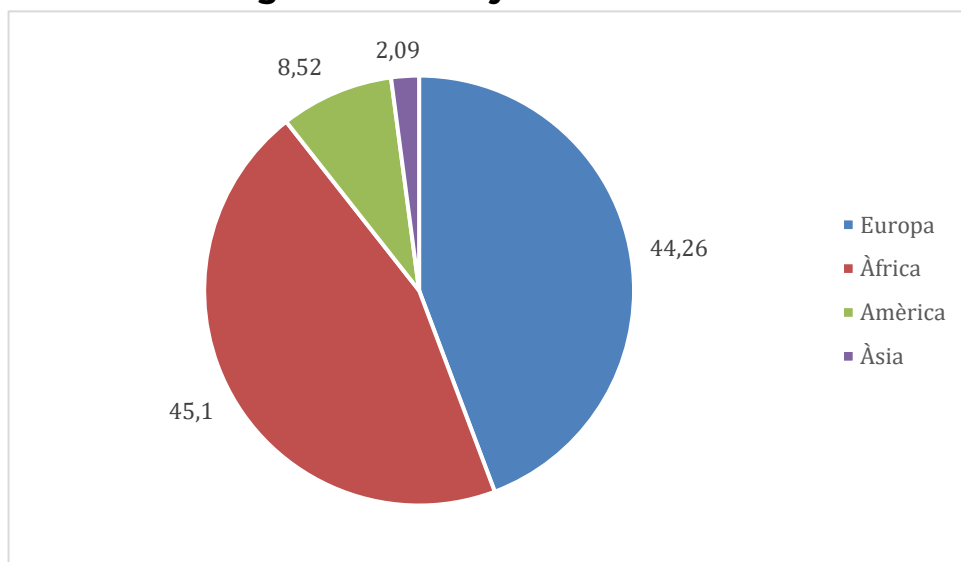

4.2. Diversitat: orígens i gènere

Per fer una radiografia rigorosa de la realitat migratòria a les Garrigues i poder dissenyar línies d'actuació que permetin millorar la convivència en una societat intercultural com la garriguenca, cal atendre a l'heterogeneïtat dels perfils de la immigració, pel que fa als països d'origen, trajectòries migratòries i composició sociodemogràfica d'aquests. Amb les dades disponibles a l'IDESCAT, en base al cens de població del 2023, s'analitzaran els orígens de la població immigrada a la comarca (per continents, zones continentals i països), així com la composició en termes de gènere. Més endavant, s'aprofundiran en d'altres variables, com ara el lloc de naixement (apartat 3) o l'edat (apartat 4).

En termes generals, a la comarca predomina la població estrangera procedent d'Àfrica i d'Europa, representant gairebé el 90% del total de població estrangera total -un 45,1 i un 44,3%, respectivament. Mentre que les persones procedents d'Amèrica i Àsia tenen una menor presència a la comarca.

Gràfic 3. Percentatge de població estrangera a les Garrigues segons continent d'origen i sexe. Any 2023

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE disponibles a l'IDESCAT.

En termes de gènere, el perfil de persones procedents d'Europa i Amèrica presenten valors més paritaris, en comparació al col·lectiu de persones procedents d'Àfrica, amb una major masculinització.

Taula 5. Població estrangera a les Garrigues segons continent d'origen i sexe. Any 2023

Continent	Homes	Dones	Total	% sobre el total d'estrangers
Europa	665	603	1268	44,26
Àfrica	864	428	1292	45,1
Amèrica	101	143	244	8,52
Àsia	33	27	60	2,09
Oceania	0	0	0	0
Total	1664	1201	2865	100

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE disponibles a l'IDESCAT.

Més concretament, si desgranem les dades per zones continentals, la diversitat d'orígens aflora de manera evident. En primer lloc, destaca que el major percentatge de població estrangera prové de la Unió Europea (27), doncs 1186 persones en son originàries, representant un 41,4% del total de la població estrangera i el perfil del continent europeu majoritari. Principalment, tal com veurem més endavant, son persones provinents de Romania, que va passar a formar part de la Unió Europea l'any 2007. En segon lloc, les persones estrangeres procedents del continent africà manifesten dos orígens principals, el Nord d'Àfrica en major proporció (28,94%), seguit de l'Àfrica occidental i central (16,16%). En tercer lloc, del continent americà, a la comarca únicament s'hi troben 182 persones procedents d'Amèrica del Sud i 59 d'Amèrica Central i el Carib, proporció que no arriba al 10% en el seu conjunt. Finalment, el continent asiàtic té una presència gairebé testimonial a les Garrigues (2,1%).

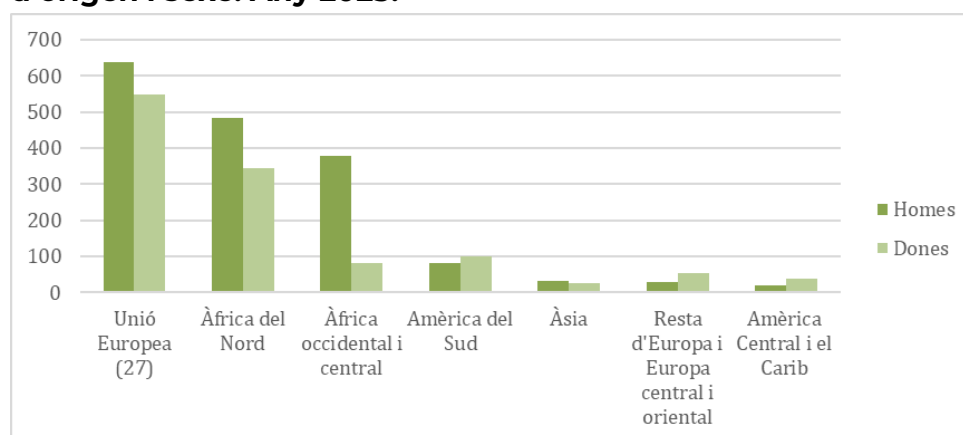
Taula 6. Població estrangera a les Garrigues, segons zona continental d'origen i sexe. Anys 2023.

Zona continental	Homes	Dones	Total	% sobre el total d'estrangers	% sobre el total de la població
Unió Europea (27)	637	549	1186	41,4	6,26
Resta d'Europa i Europa central i oriental	28	54	82	2,86	0,43
Àfrica del Nord	484	345	829	28,94	4,38
Àfrica occidental i central	378	80	463	16,16	2,45
Amèrica Central i el Carib	20	39	59	2,6	0,31
Amèrica del Sud	81	101	182	6,35	0,96
Àsia	33	27	60	2,09	0,32

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE disponibles a l'IDESCAT.

D'altra banda, pel que fa al gènere, s'observa una major paritat de perfils entre la població originària de la Unió Europea i del Nord d'Àfrica -entorn una distribució del 60% d'homes i 40% de dones-, mentre que la població estrangera provinent de l'Àfrica occidental i central es troba molt més masculinitzada, doncs, més del 80% són homes. Per contra, la tendència s'inverteix en el cas de la població provinent d'Amèrica llatina, Amèrica central i el Carib, la qual presenta una majoria de dones. Tal com s'apunta al llarg de les entrevistes qualitatives amb agents clau del territori, aquests percentatges s'expliquen per les pròpies dinàmiques del processos migratoris que dibuixen trajectòries migratòries diferencials d'acord als orígens i perfils de les persones immigrants, altament condicionades per les condicions i requisits d'entrada a l'Estat espanyol i els processos de regularització.

Gràfic 4. Població estrangera a les Garrigues segons zona continental d'origen i sexe. Any 2023.

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE, IDESCAT.

Per afinar en la radiografia de la realitat migratòria de la comarca de les Garrigues, la taula següent mostra la distribució de la població amb nacionalitat estrangera segons els seus països d'origen i el gènere, cosa que ens permetrà copsar les particularitats dels perfils majoritaris. Contra els discursos que proliferen en la societat receptora, especialment els d'extrema dreta, que assimilen immigració internacional a immigració magrebina (procedent del Nord d'Àfrica, sobretot del Marroc), es constata la diversitat de països d'origen. A les Garrigues hi viuen persones de 45 nacionalitats (inclosa l'espanyola), alhora que Romania és el país d'origen amb més presència a la comarca. De fet, 1014 persones tenen nacionalitat romanesa, mentre que 766 la tenen marroquina, suposant un 35,4% i un 26,7% de la població total estrangera, respectivament. En menor mesura, les segueixen Gàmbia (7,7%) i Senegal (6,6%). Pel que fa a la composició en termes de gènere, es ressegueix la tendència apuntada per a les zones continentals.

Taula 7. Població estrangera a les Garrigues segons nacionalitat i sexe. Any 2023.

País	Homes	Dones	Població del país	% respecte el total de la població estrangera a la comarca
Romania	545	469	1014	35,39
Marroc, el	441	325	766	26,74
Gàmbia	185	36	221	7,71
Senegal	153	36	189	6,6
Bulgària	31	30	61	2,13
Algèria	39	20	59	2,06
Colòmbia	20	22	42	1,47
Veneçuela	20	22	42	1,47
Perú	17	18	35	1,22
Xina	15	15	30	1,05
Itàlia	20	9	29	1,01
Ucraïna	9	20	29	1,01
Brasil	11	15	26	0,91
Mali	..	..	23	0,8
Portugal	13	8	21	0,73
Cuba	9	9	18	0,63
Pakistan	11	6	17	0,59
Rússia	..	..	16	0,56
França	4	11	15	0,52
Albània	7	7	14	0,49
República Dominicana	4	10	14	0,49

Regne Unit	4	7	11	0,38
Hondures	..	..	11	0,38
Polònia	4	6	10	0,35
Moldàvia	..	..	10	0,35
Mèxic	..	..	10	0,35
Argentina	5	5	10	0,35
Eslovàquia	..	..	9	0,31
Guinea	..	..	9	0,31
Xile	..	..	9	0,31
Síria	5	4	9	0,31
Mauritània	..	..	8	0,28
Alemanya	..	..	7	0,24
Bolívia	..	..	7	0,24
Països Baixos	..	..	6	0,21
Bèlgica	..	..	5	0,17
Uruguai	..	..	5	0,17
Txèquia	..	..	4	0,14
Costa d'Ivori	..	..	4	0,14
Guinea Equatorial	..	..	4	0,14
Resta de països	19	16	35	1,22
Apàtrides	..	..	..	..
Total	1664	1201	2865	100

(*) Els “..” respon a dada confidencial, amb baixa fiabilitat o no disponible

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE disponibles a l'IDESCAT.

Per acabar, l'objectiu d'aquesta diagnosi sociodemogràfica és, no només fer una caracterització global de la comarca de les Garrigues, sinó també atendre a les seves particularitats territorials i municipals. És per això que a la taula 8 es mostra la composició de la població estrangera per a cada municipi, tenint en compte les quatre nacionalitats preponderants a la comarca.

És més, a banda de les característiques dels municipis receptors -més o menys poblats, més o menys agraris, amb més o menys serveis, etc.-, serà cabdal tenir en compte els perfils i orígens de la població immigrada al municipi, a fi de dissenyar actuacions efectives que tinguin en compte aquesta diversitat, així com les seves necessitats específiques -per exemple, pel que fa a l'aprenentatge de la llengua. En aquest sentit, la Taula 7 mostra com la proporció de població romanesa i marroquina es troba més equilibrada a les Borges Blanques -entorn el 30% de la població estrangera cadascuna-, seguida de Gàmbia i Senegal. En el cas de Juneda, el percentatge de població procedent de Romania, Gàmbia i Senegal és major que el de les Borges, en detriment del Marroc. Mentre

que a Arbeca és majoritari el perfil de persones amb nacionalitat romanesa i a Castellldans representa la proporció més elevada de la població estrangera al municipi. Finalment, la tendència s'inverteix a la majoria de pobles de les Garrigues Altes on, a municipis com la Granadella, el Soleràs, Juncosa o Granyena de les Garrigues la població immigrada és majoritàriament marroquina; patró que també es dona a l'Albi. Per al cas de la Granadella en particular, un dels municipis amb major índex de persones estrangeres de la comarca, Franch (2021)³⁰ apunta a algunes hipòtesis que expliquen l'augment de població marroquina, majoritàriament masculina, a partir del 2015, com ara la major demanda de l'agricultura, o bé, l'existència de xarxes de migrants al territori.

Taula 8. Distribució de la població estrangera de Romania, Marroc, Gàmbia i Senegal entre els municipis de les Garrigues. Any 2023.

Municipi	Nacionalitats					Total població nacionalitat estrangera
	Romania	Marroc	Gàmbia	Senegal	Resta	
Borges Blanques, les	306 (30,63%)	294 (29,43%)	95 (9,51%)	26 (2,6%)	278 (27,83%)	999
Juneda	317 (37,6%)	175 (20,75%)	114 (13,52%)	115 (7,33%)	122 (14,47%)	843
Arbeca	241 (69,25%)	33 (9,48%)	6 (1,72%)	19 (5,46%)	49 (14,08%)	348
Granadella, la	44 (25,88%)	97 (57,06)	..	..	29 (17,06%)	170
Castellldans	40 (39,6%)	8 (7,2%)	..	5 (4,5%)	48	101
Albi, l'	9 (14,64%)	41 (67,21%)	..	..	11	61
Soleràs, el	4	32	..	..	8	44
Juncosa	11	13	..	8	11	43
Bovera	..	19	..	9	8	36
Granyena de les Garrigues	..	24	..	..	6	30
Cervià de les Garrigues	6	6	..	..	18	30
Vinaixa	7	..	..	..	18	25
Espluga Calba, l'	8	..	..	..	15	23
Vilosell, el	..	6	..	..	13	19
Cogul, el	..	4	..	..	15	19
Bellaguarda	7	..	..	..	11	18

30 Franch, Xavier (2021). *Trajectòries i participació de la població migrant al món rural. El cas de la Granadella (les Garrigues)* (Treball de Final del Màster). Universitat Autònoma de Barcelona (Coord.)

Albagés, l'	..	..	..	..	15	15
Puiggròs	5	..	..	..	8	13
Floresta, la	..	4	..	..	6	10
Pobla de Cérvoles, la	..	..	..	..	8	8
Torms, els	..	..	..	..	4	4

(*) Els “..” respon a dada confidencial, amb baixa fiabilitat o no disponible

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE disponibles a l'IDESCAT.

4.3. Lloc de naixement

Com a resultat de l'assentament de la població d'origen immigrant al territori català s'ha produït un increment dels processos de nacionalització espanyola³¹. De fet, un total de 181.581 d'estrangers residents a l'Estat espanyol l'any 2022 van adquirir la nacionalitat espanyola, suposant un augment de 26,2 punts percentuals respecte l'any anterior i assolint la xifra més alta des del 2014. Si bé cal tenir en compte que un 30% de les persones nacionalitzades havien nascut a l'Estat espanyol.

D'aquesta manera, les nacionalitzacions poden explicar la diferència entre les persones que han nascut en un país concret i les persones d'aquesta nacionalitat que viuen a les Garrigues. En aquest sentit, la Taula 9 mostra com la població nascuda a l'estranger veïna de les Garrigues l'any 2023 era de 2901 habitants, mentre que el total de població estrangera era de 2865 habitants – per tant, la diferència de 36 persones nascudes a l'estranger estan nacionalitzades espanyoles. També es constata una reducció de la població nascuda a Catalunya, seguint la tendència d'estancament demogràfic generalitzada a la comarca, alhora que una disminució de la població nascuda a la resta de l'Estat espanyol.

---

31 Per a l'obtenció de la nacionalitat a l'Estat espanyol s'aplica, generalment, el criteri *ius sanguinis* ("dret de sang"), de tal manera que una persona adquireix automàticament la ciutadania dels seus progenitors. Això explica que hi ha persones nascudes a Catalunya que no tenen nacionalitat espanyola perquè els seus pares són estrangers i si no hi ha acord de doble nacionalitat els infants seran estrangers si no es nacionalitzen. És a dir, hi ha persones autòctones, nadiues i crescudes a Catalunya amb nacionalitat estrangera.

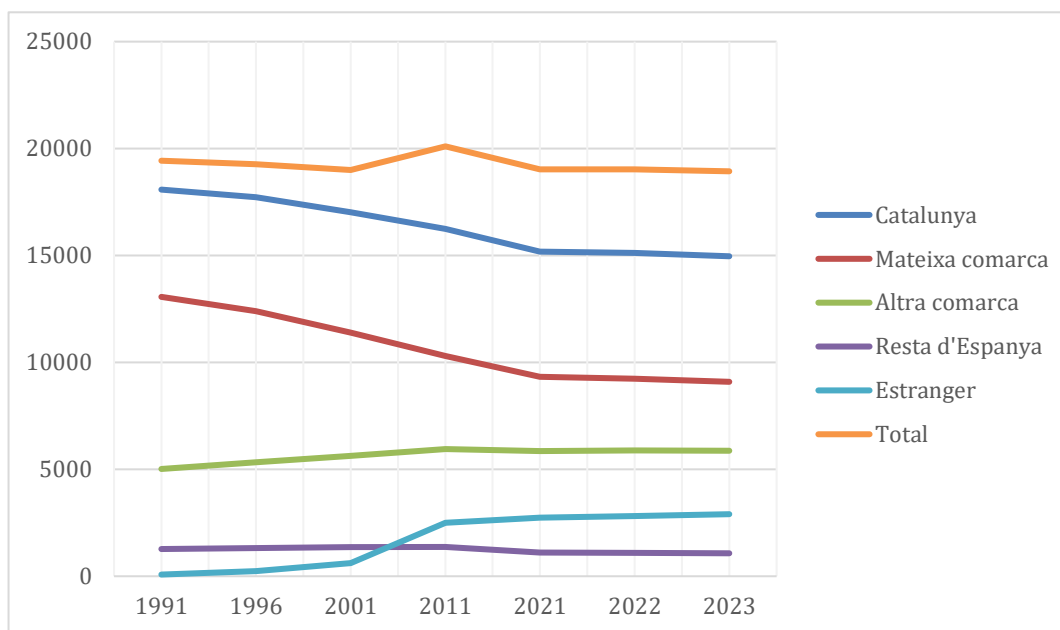
Taula 9. Evolució de la població de les Garrigues segons el lloc de naixement.

Any	Catalunya	Mateixa comarca	Altra comarca	Resta de l'Estat espanyol	Estranger	Total
2023	14962	9092	5870	1072	2901	18935
2022	15117	9238	5879	1096	2814	19027
2021	15184	9327	5857	1110	2738	19032
2011	16239	10293	5946	1369	2495	20102
2001	17017	11392	5625	1366	616	18999
1996	17720	12397	5323	1321	232	19273
1991	18080	13064	5016	1271	78	19429

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE disponibles a l'IDESCAT.

Al gràfic a continuació s'il·lustra la tendència que s'apunta més amunt de disminució de la població total, sobretot la nascuda a la resta d'Espanya, i l'augment de la població estrangera.

Gràfic 5. Evolució de la població de les Garrigues segons el lloc de naixement.

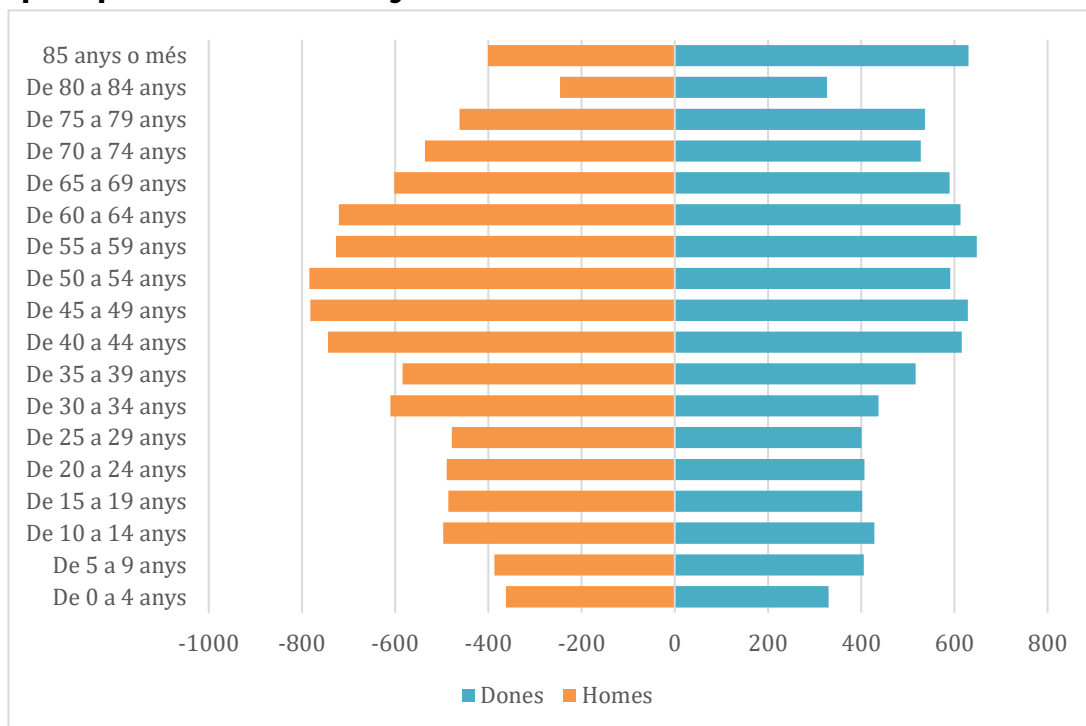
Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE disponibles a l'IDESCAT.

4.4. Edat i gènere

Les Garrigues es troba entre les comarques més envellides de Catalunya, amb un índex d'envelliment³² per a l'any 2023 del 243,8, en comparació al 142,7 de Catalunya, segons dades de l'IDESCAT³³. Estaríem parlant, per tant, d'un territori molt envellit on hi ha més del doble de persones grans, majors de 65, que joves, de 0 a 15 anys. Tendència demogràfica que té clares implicacions en termes de provisió de serveis públics relacionats amb la cura, l'atenció a la dependència, l'àmbit sanitari o el mercat laboral local.

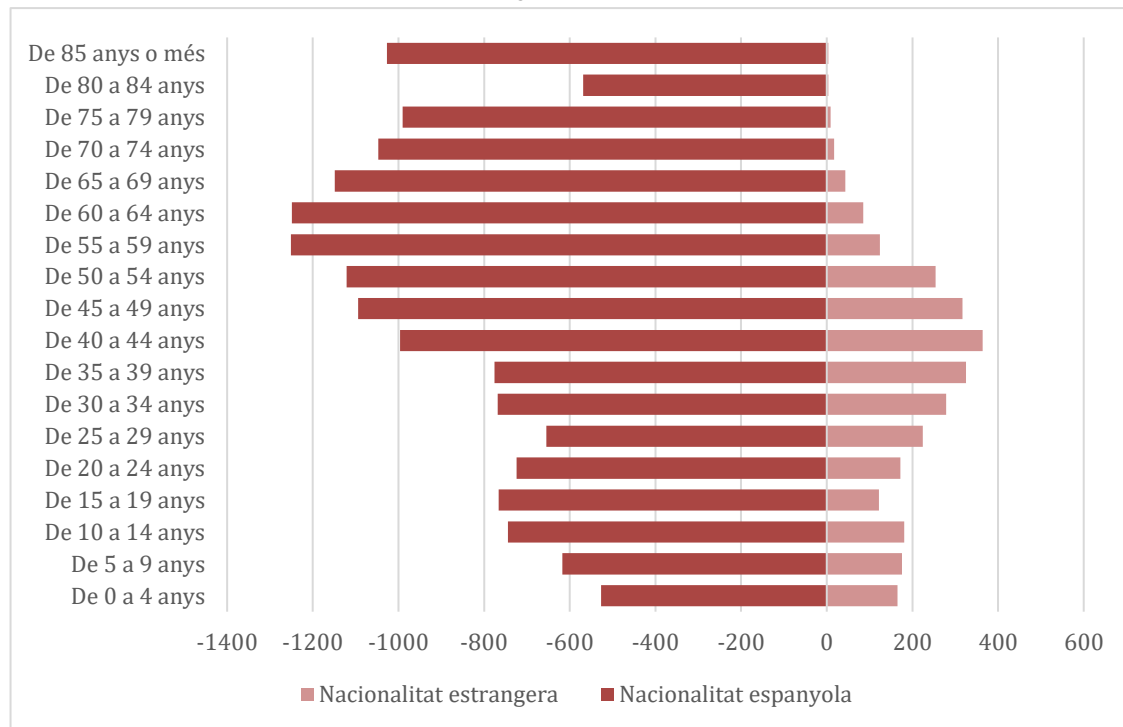
Gràfic 6. Piràmide poblacional de les Garrigues segons edat quinquennal i sexe. Any 2023.

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE disponibles a l'IDESCAT.

No obstant això, la població de les Garrigues presenta una clara diferència en la distribució d'edats entre la població amb nacionalitat espanyola i estrangera, tal com mostra la piràmide de població del Gràfic 7 a continuació:

Gràfic 7. Piràmide poblacional de les Garrigues segons edat quinquennal i nacionalitat. Any 2023.

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE disponibles a l'IDESCAT.

En primer lloc, destaca que la població espanyola està més envellida, amb una major concentració de persones en el rang d'edat de 65 anys o més, en comparació a la població amb nacionalitat estrangera. Aquest grup suma un total de 4.782 persones, representant una proporció del 29,76% del total de la població amb nacionalitat espanyola, en comparació al total de 77 persones amb nacionalitat estrangera per sobre dels 65 anys, que no supera el 3% de la població estrangera.

En segon lloc, la població estrangera presenta una distribució oposada, en tant que el grup d'edat de persones de 0 a 15 anys supera el de 65 anys o més, el primer suma un total de 538 persona, suposant un 18,78% de la població estrangera, en comparació les 77 del segon. En termes relatius i en comparació amb la població amb nacionalitat espanyola, les persones amb nacionalitat estrangera de les Garrigues són més joves i concentren un major percentatge de població en edat de treballar

32 L'índex d'envelliment mesura la proporció de persones de 65 anys o més en comparació amb les persones menors de 15 anys.

33 Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT) (2023). Estructura d'edats, envelliment i dependència. IDESCAT. <https://www.idescat.cat/pub/?id=inddt&n=915&geo=com>

(78,53%), mentre que la proporció de persones amb nacionalitat espanyola d'aquest rang d'edat se situa en al 57,44% en relació al seu conjunt. De manera global, les persones d'origen estranger dins del rang d'edat de 16 a 64 anys suposen un 19,6% de les persones en edat de treballar a la comarca de les Garrigues. A la taula següent es poden observar els detalls d'aquestes dades:

Taula 10 . Distribució de la població de les Garrigues segons grup d'edat, sexe i nacionalitat. Any 2023.

Grups d'edat	Espanyola			Estrangera			Total		
	Homes	Dones	Total (%)	Homes	Dones	Total (%)	Homes	Dones	Total (%)
De 0 a 15 anys	1049	1008	2057 (12,8)	286	252	538 (18,78)	1335	1260	2595 (13,70)
De 16 a 64 anys	4972	4259	9231 (57,44)	1344	906	2250 (78,53)	6316	5165	11481 (60,63)
65 anys o més	2213	2569	4782 (29,76)	34	43	77 (2,69)	2247	2612	4859 (25,66)
Total	8234	7836	16070 (100)	1664	1201	2865 (100)	9898	9037	18935 (100)

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE disponibles a l'IDESCAT.

Ras i curt, malgrat la tendència general a l'envelliment de les Garrigues, la població amb nacionalitat estrangera és més jove i, sobretot, concentrada en les edats de treballar. De fet, en termes agregats la presència de persones immigrants suposa un lleu rejuveniment de la població, si bé no reverteix la tendència general vers l'envelliment: 13,70% del total de persones són menors de 16 anys, el 50,63% de la població es troba en edat de treballar i el 25,66% correspon a la gent gran.

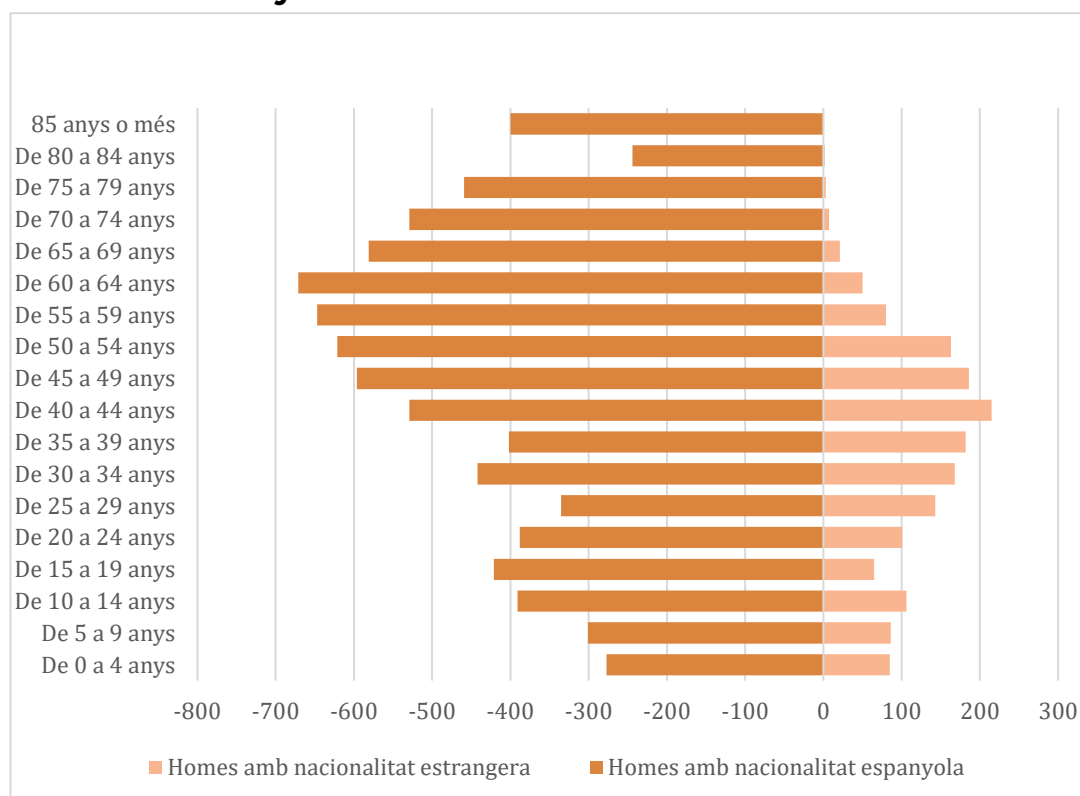
Tal com apunta Andreu (2024), el fet que la població migrada sigui més jove implica, per una banda, un "ús menys intensiu de serveis sanitaris o del sistema de pensions i dependència" i, d'altra banda, que s'està en edat de procreació, cosa que permet mantenir la viabilitat d'alguns serveis de la comarca, sobretot en les poblacions més petites, com ara l'escola, en un context d'envelliment i despoblament³⁴. De fet, en el mateix article, explica que la taxa de natalitat de les Garrigues (6,7 per 1.000 habitants l'any 2013) és la més baixa de les darreres dues dècades i

34 Andreu, M (2024, Abril 15-25). *Una radiografia de la immigració a les Garrigues*. Som Garrigues, pàg. 8-9.

s'ubica per sota de la mitjana catalana (7,2). En un context de descens de la natalitat generalitzat, el 29% dels naixements a les Garrigues l'any 2022 foren de mare estrangera³⁵. Per tant, la retenció i integració d'aquests grups de persones migrades més joves serà crucial per a l'equilibri demogràfic i contrarestar l'envelliment i la davallada de població.

Tot plegat entronca amb els gràfics 6 i 7 que mostren la distribució de la població amb nacionalitat estrangera i espanyola per franges d'edat i per sexe. Es ressegueix un equilibri en edats entre els homes i dones de nacionalitat estrangera, mentre que en els grups de més edat de nacionalitat espanyola les dones superen als homes, doncs, l'esperança de vida de les dones és superior -només cal parar atenció a la franja de 85 anys o més. Aquestes dades demogràfiques apunten a clars reptes de futur, doncs, amb el temps, conforme es vagi consolidant el procés d'assentament de les persones immigrades al territori, augmentarà la diversitat d'origen en aquest grup poblacional que requerirà d'una mirada i atenció que la incorpori.

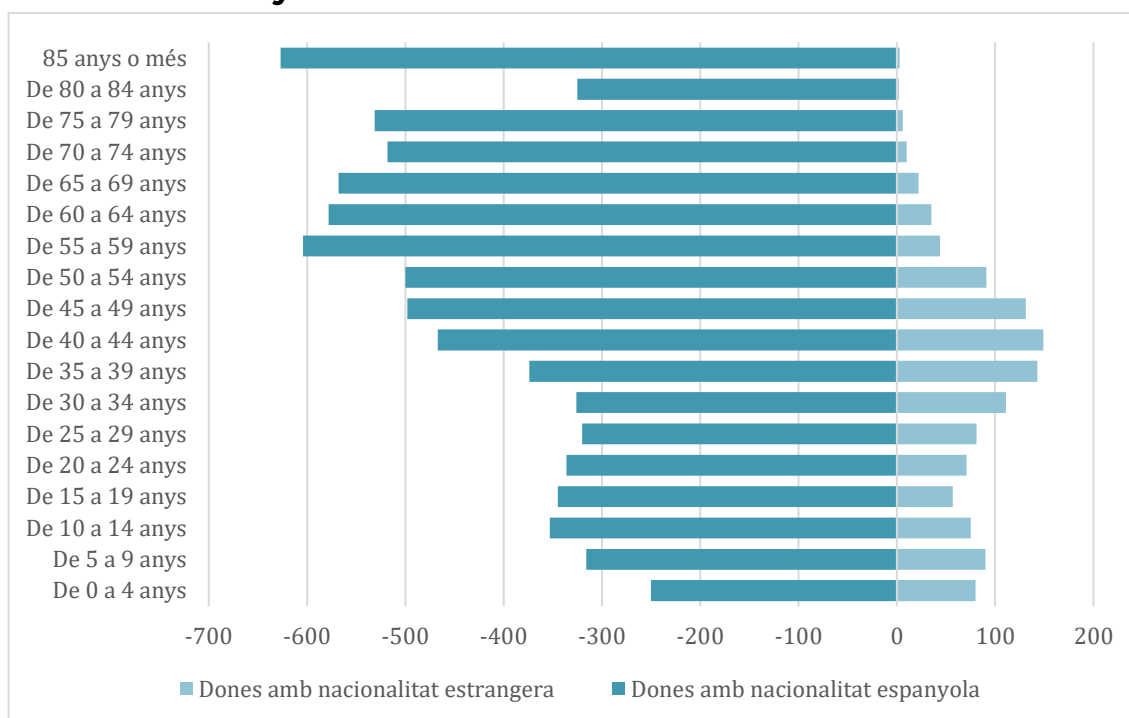
Gràfic 6. Piràmide poblacional homes de les Garrigues segons edat i nacionalitat. Any 2023.

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE, a IDESCAT.

³⁵ Per a més informació i una radiografia general de la comarca, consultar l'article original d'Andreu (2024)

Gràfic 7. Piràmide poblacional dones de les Garrigues segons edat i nacionalitat. Any 2023.

Font: Elaboració pròpia, a partir de dades del Cens de població de l'INE disponibles a l'IDESCAT.

4.5. Conclusions

Comptat i debatut, **malgrat presentar un percentatge de població estrangera per sota de la mitjana catalana, les Garrigues ha experimentat l'increment de la població migrada durant les darreres dècades** i, actualment, compta amb una gran diversitat d'orígens. Aquesta **es concentra sobretot en els municipis més poblats de la comarca**: les Borges Blanques, Juneda, Arbeca i la Granadella. Ara bé, si atenem al percentatge de població amb nacionalitat estrangera dins de cada municipi, son Juneda i la Granadella qui en presenten una major proporció (per sobre del 20%).

Pel que fa als orígens concrets de la població amb nacionalitat estrangera, **el més predominant és Romania, seguit del Marroc i, en menor mesura, Gàmbia i Senegal**. Aquesta distribució per orígens es manté a les Garrigues Baixes (a excepció de l'Albi) i es capgira en els municipis de la Garrigues Altes, on el perfil majoritari és procedent del Marroc. A l'hora de dissenyar intervencions des de l'administració pública cal atendre a la diversitat d'orígens i trajectòries migratòries

presents al territori, a fi de donar una resposta acurada que atengui a les necessitats concretes de diferents perfils de població i els seus contextos particulars en els municipis on viuen. En relació a les perspectives de futur, s'apunta, per tant, a una dinàmica de **diversificació d'orígens i feminització de les dinàmiques migratòries**.

Finalment, en termes generals, les persones migrades a la comarca es troben en **edat de treballar i tenir fills, element cabdal i indispensable per fer front al repte del despoblament i de l'envelliment de la població**. En la gestió de la diversitat a la comarca de les Garrigues cal tenir en compte i posar en valor les oportunitats en termes econòmics, demogràfics i socials que brinda l'arribada i establiment de les persones migrades al territori.

5 ANÀLISI QUALITATIVA

En aquest apartat es presenten els principals resultats de les entrevistes realitzades a agents clau del territori, tant a càrrecs polítics, tècnics de l'administració local, com a persones d'entitats i associacions o figures rellevants al territori. En primer lloc, s'ofereix una detecció de necessitats que han emergit dels discursos de les persones entrevistades, en base a la seva experiència professional i/o personal. En segon lloc, s'ha dut a terme un mapeig de les activitats, recursos i agents del territori que tenen un paper rellevant en matèria d'acollida i d'atenció a la diversitat. Finalment, es recullen les principals propostes que han emergit de les entrevistes i les sessions grupals. Al llarg de tot l'anàlisi s'adopta un mirador territorial, a fi de copsar les particularitats de cada municipi i zona de la comarca, més enllà de fer-ne una radiografia general.

5.1. Detecció de necessitats i reptes per a l'acollida i la gestió de la diversitat a les Garrigues³⁶

En aquest apartat s'analitzen les principals necessitats que s'han detectat per part de la població immigrada a les Garrigues: la documentació, l'habitatge, la llengua, la feina i formació, l'accés als serveis i el coneixement de la societat d'acollida i aquells elements relacionats amb l'acollida i la convivència.

5.1.1. Documentació i regularització

Pel que fa a la documentació i la regularització, es detecten dues necessitats principals:

a) L'empadronament com a eina d'exclusió o inclusió

L'**empadronament** és un dret i un deure de tota persona que resideix en un municipi, independentment de la seva situació legal, i una obligació dels ajuntaments. És més, aquest **dona accés a serveis** públics bàsics, com l'educació, sanitat i serveis socials, així com permet acreditar la residència al territori per a l'arrelament social.

L'empadronament obre les portes a regularitzar la situació, també va lligat amb la sanitat, amb l'accés a serveis, al mercat laboral, a la formació, etc.. [...] Tothom té dret a l'habitatge i

tothom té dret a l'empadronament, però s'ha de fer real i efectiu (Càrrec polític 6)

Un dels problemes ve derivats de les dificultats d'accés al padró, perquè no poden accedir a serveis socials, sanitaris, etc..(Personal tècnic 7)

Les persones migrades i les administracions es troben amb diversos **entrebancs que els impedeixen o dificulten l'empadronament:** sobretot quan els propietaris no volen que els inquilins s'empadronin a les seves cases, quan es donen situacions d'amuntegament o massificació d'habitatges, situacions d'ocupació o quan empadronar algú més en una casa podria afectar a la percepció d'una ajuda. En aquests casos, poden passar dues coses, depenent de la voluntat de cada ajuntament: que s'empadroni a la persona interessada en dependències municipals, o bé, que se li negui l'empadronament. Es detecten diferents (males) praxis entre els ajuntaments de la comarca, fruit del desconeixement sobre com procedir en els supòsits esmentats, alhora que existeix una disparitat de criteris aplicats. Això afecta sobretot a aquelles poblacions receptores de població nouvinguda.

Segons el municipi és més fàcil o més difícil. Hi ha poblacions que hi ha dificultats per empadronar-se. Per exemple, a Arbeca demanen que el propietari autoritzi l'empadronament, a Juneda demanen que hi hagi un contracte de lloguer o l'autorització del propietari, mentre que a Borges no tenen problemes amb l'empadronament, a no ser que hi hagi un problema amb que el padró no admeti més persones segons metres quadrats de la casa. (Personal tècnic 5)

El padró a alguns pobles és un problema. A Borges es va controlant bé, però a Juneda no. A d'altres pobles de les Garrigues si passa deu ser per desconeixement. A Juneda es té un clar coneixement de perquè no volen que s'empadronin aquesta gent. El padró és un registre que serveix a l'administració per tenir un control de la població, la gent per molt que no s'empadroni a Juneda hi seguirà vivint. (Personal tècnic 1)

L'empadronament és molt important i hi ha municipis que posen moltes traves. Posen totes les traves possibles i si no estàs empadronat no tens dret a res... Al cap de 6 mesos els empadronen, perquè no els hi queda més remei. Per exemple, si hi ha menors, no poden escolaritzar-los. (Personal tècnic 14)

És més, fins i tot en casos en què es donen les condicions per a l'empadronament, les persones immigrades es troben amb dificultats per fer-lo efectiu. Cosa que fa pensar en la **manca de protocols, suport a la gestió i formació, tant del personal dels ajuntaments com dels càrrecs electes**, ja que no es tracta d'una qüestió merament tècnica,

---

36 Els noms de les persones entrevistades que apareixen als fragments literals de les entrevistes transcrites que acompanyen l'anàlisi al llarg d'aquest apartat s'han anonimitzat utilitzant els pseudònims següents: Càrrec polític x; Personal tècnic x; Altres sector públic x; Tercer sector x; Entitats i associacions x; Altres agents x.

sinó de voluntat política, fruit del desconeixement. Al respecte és interessant consultar les orientacions sobre empadronament que ofereix el Departament d'Igualtat i Feminismes de la Generalitat de Catalunya³⁷, així com els materials informatius en diferents idiomes, com ara "L'empadronament, un dret i una obligació"³⁸

b) Necessitat d'assessorament jurídic i acompanyament

Manca de recursos destinats a l'assessorament jurídic: es detecta la sobresaturació dels recursos existents, si bé es reconeix la figura cabdal del tècnic d'immigracions i de l'assessora jurídica de la Fundació Amic que atén consultes de manera bimensual al Consell comarcal. Això fa que, en molts casos, s'hagi de recórrer al suport legal privat o bé a la xarxa informal dins de la pròpia comunitat. Aquest fet afecta sobretot a les persones nouvingudes a la comarca i/o amb situacions d'irregularitat administrativa, per exemple, a l'hora d'acreditar l'arrelament social.

És una necessitat, perquè hi ha molta gent que li falta informació sobre com tramitar la documentació, sobre com funcionen les lleis, els procediments que han de seguir... Se'ls hi ha d'explicar bé què han de fer i falta suport en aquests sentit. (Entitats i associacions 7)

La gent tira d'advocats pagant. Faltaria més acompanyament i suport per temes legals: primera targeta de residència, nacionalitat, etc.. Molta gent lloga un advocat perquè si no tens un mínim de coneixement és complicat. (Entitats i associacions 2)

Per als temes de regularització hi ha el tècnic d'immigració, una advocada que ve dos dies al mes al Consell i la tasca que fa és espectacular, però va sobresaturada i té una demanda molt gran. En un procés de regularització la figura de l'advocada és bàsica. En un procés normal amb els tècnics es pot tirar endavant, però sovint i hi ha complicacions i l'ajuda de l'advocada és necessària. (Personal tècnic 1).

Per tant, caldria ampliar el servei de suport a la **tramitació**, a l'hora de presentar les sol·licituds, seguiment d'expedient, presentació de recursos, etc. En definitiva, podríem dir que l'assessorament és important però insuficient, perquè en moltes ocasions les persones usuàries han de pagar a una gestoria o advocada/t per a presentar la documentació.

Centralització dels serveis de l'administració: A la sobresaturació dels serveis existents i la manca de recursos que s'hi destina, s'hi suma una

---

³⁷ <https://igualtat.gencat.cat/ca/ambits-dactuacio/drets-humans-i-igualtat-de-tracte/lempadronament/>

³⁸ chrome-

extension://efaidnbnmnnibpcajpcgclclefindmkaj/https://igualtat.gencat.cat/web/cont ent/Ambits/drets-igualtats/informes-DDHH/Empadronament-dret-i-obligacio.pdf

clara desigualtat en l'accés a aquests serveis segons el municipi de residència, que es veu agreujada per la manca o inexistència de transport públic. Aquest és el cas, sobretot, dels pobles de les Garrigues Altes.

Si m'ha vingut algú a preguntar, els he remès al Consell, tot i que utilitzen més els serveis de Lleida que els de Borges. [...] Dels pagesos que volen regularitzar les situacions dels treballadors molts han anat a gestories privades, perquè si no et solucionen ràpid les coses des de l'administració acabes anant a la gestoria. Els de Juncosa tots van a la mateixa gestoria, de fet. (Personal tècnic 12)

Necessitat d'un acompanyament integral: Quan les persones migrades arriben al territori inicien tot un procés administratiu per a la regularització de la seva situació que pot durar anys. Es tracta de tràmits carregosos, que no sempre condueixen a bon port i que poden generar frustració i malestar a la persona que els experimenta, sobretot si té poc domini de la llengua i pocs recursos per entendre i navegar l'entramat burocràtic. Alhora que pot generar una desconfiança amb les institucions i l'administració. És per això que al llarg de les entrevistes es posa de relleu la necessitat d'un acompanyament afectiu i emocional a aquest procés, que vagi més enllà de l'assessorament jurídic i impliqui un suport real a la seva acollida a la comarca.

Falta molt acompanyament. Tot i que destaca l'acompanyament que es brinda des de l'Oficina Jove, amb la figura de la tècnica d'emancipació. Hem acompanyat a persones a fer tràmits, com ara la targeta del CAP. La burocràcia és un problema. Per exemple, al CAP també els hi posen problemes per fer la targeta sanitària. També hi ha molts problemes amb l'empadronament. (Tercer sector 2))

Si tu saps la importància del padró i vas a empadronar-te i te'l deneguen estàs en una situació encara més de precarietat. Te'l deneguen perquè sí, perquè la normativa diu una altra cosa. El sentiment de la persona cap aquell territori, el sentiment d'acollida es menor. (Personal tècnic 7)

La mateixa normativa d'estrangeria hi posa moltes traves i dificultats a l'hora de la presentació de la documentació, demanar cites, etc.. Son coses que no depenen d'ells i moltes vegades reben moltes persones desesperades per trobar una cita per la "toma de huellas"³⁹. (Personal tècnic 7)

[...] és una gimcana, perquè per accedir a una cosa, en necessiten un altra i per accedir a una altra... Tenen molt poca informació, també hi ha gent que se n'intenta aprofitar. Tenen moltes traves i poca informació real per accedir als tràmits i és un dels reptes que tenen com a persones novingudes aquí. (Personal tècnic 3)

Costos i burocràcia: La complexitat i els costos associats als tràmits administratius per a la regularització dificulten molt el procés. Per exemple, la presentació de documentació per a l'arrelament social pot

---

39 La petjades és l'últim pas en el procés per a aconseguir la targeta de residència

costar, pel cap baix, uns 100 euros -tenint en compte el pagament total de les taxes-, sense cap garantia d'una resolució positiva. Això genera desincentius a la regularització i condemna a la població immigrada al mercat laboral no registrat.

A tot això s'hi sumen els costos. Fent el mínim possible, la traducció dels antecedents penals són 30 euros, 38 euros de la taxa per presentar documentació, 2 euros del padró....Acaben sent uns 100 euros sense saber que la resolució serà positiva. Més si han d'adquirir la cita prèvia al mercat il·legal, en un locutori, per 50 euros. I també el nivell de complexitat burocràtica i idiomàtica que impliquen aquests tràmits. (Personal tècnic 1)

Tant la manca d'acompanyament, com les dificultats d'accés al padró i altres serveis, així com les necessitats d'assessorament legal, aboquen a les persones nouvingudes al municipi a una situació de precarietat i vulnerabilitat.

5.1.2. Habitatge

La **manca d'habitatges i les dificultats per accedir-hi** es configuren com un dels problemes més greus als quals ha de fer front la població migrada a la comarca. Es tracta, de fet, d'un problema estructural que travessa a tota la població de les Garrigues i que té uns efectes especialment negatius entre aquells col·lectius amb situació de vulnerabilitat. En el cas de les persones immigrades estrangeres, a grans trets, **es veu dificultat per la seva situació documental, econòmica i laboral i per les pràctiques de racisme immobiliari** per part dels propietaris. A continuació s'analitza amb més detall:

Escassetat d'habitatge i augment dels preus: L'escassetat d'habitatge de lloguer és un problema generalitzat a la comarca que afecta a tota la població en general i n'ha propiciat un increment del seu cost⁴⁰. Les Borges Blanques, per exemple, ha passat a ser declarada com a zona de mercat residencial tensionat⁴¹

---

40 Per a més informació sobre la situació de l'habitatge a la comarca de les Garrigues, consultar: Costa Llordés, V., Roset Montero, A., & Sanz Martí, A. (2023). *Estudi sobre l'habitatge social a la comarca de les Garrigues*. Disponible a: <https://www.lesgarriguesfentcami.cat/wp-content/uploads/ESTUDI-HABITGE-SOCIAL-GARRIGUES.pdf>.

41 Per a més informació, consultar Som Garrigues (2024, Abril 15). *Les Borges, un dels nous municipis on es preveu limitar el preu del lloguer*. Disponible a: <http://www.somgarrigues.cat/noticies/6605/les-borges-un-dels-nous-municipis-on-es-preveu-limitar-el-preu-del-lloguer>

És un problema no exclusiu de la població migrant, sinó que és extrapolable al conjunt de la població. Però quan hi ha factors de vulnerabilitat el problema de l'habitatge s'accentua. A part de la manca d'habitatge hi ha pràctiques que es donen en l'entorn migrant, com ara el relloguer d'habitacions, la sobrepoblació d'habitatges... A la gent jove els hi costa trobar habitatge però segurament que no es veuen abocades a aquestes situacions, poden viure a casa dels pares, els pares tenen un altre habitatge, perquè tenen una xarxa que minimitza els efectes de la manca d'habitatge. (Personal tècnic 1)

Prejudicis i racisme immobiliari per part dels propietaris: Un dels grans reptes és la discriminació per part dels propietaris, els quals són **reticents a llogar els seus habitatges** a persones immigrades. Aquesta reticència es basa en prejudicis entorn als seus estils de vida i idees preconcebudes i poc fonamentades sobre la convivència amb el veïnat.

Això sumat als problemes que ja hi d'habitatge, els propietaris es tiren endarrere pels prejudicis que tenen perquè son "gent de fora" (Càrrec polític 6)

Amb la situació que vivim a Borges no hi ha bona convivència i la gent no els ajuda gens. A una persona negra o marroquina no els hi llogaran casa.(Tercer sector 1)

A més, moltes vegades, a les persones migrants se'ls hi ofereixen habitatges en condicions molt precàries, que no estarien disponibles per a altres segments de la població. Això genera que **només tinguin accés a un "mercat d'habitatge de segona"**, blindant-los-hi l'accés a cases i pisos en bones condicions.

És denigrant el què els hi lloguen. Hi ha gent que té cases que ha trobat el negoci llogant les cases a gent que no podrien llogar a ningú més. Fins i tot cases que els hi estan apunt de caure al cap i encara diuen que els hi han de donar les gràcies. (Personal tècnic 4)

Condicions d'habitatge precàries, d'infrahabitatge i amuntegament: Derivat de la situació descrita, la població migrada es troba vivint en condicions precàries: habitatges en mal estat o condicions deficientes i insalubres, compartint pisos en situació de sobrepoblació -compartint habitació, fins i tot, matalàs-, persones dormint a les golfes o habitacions improvisades inhabitables, entre altres. Això **incrementa, d'una banda, la seva situació de vulnerabilitat.**

No troben lloguer i viuen en cases velles, on comparteixen pis amb multitud de persones i amb condicions d'infrahabitatge. Son situacions molt precàries i presenten problemes d'alimentació, higiene. (Tercer sector 1)

Quan arriben estan en habitatge molt en precari, hi ha moltes cases en desús i molt velles. Normalment, son cases que els propietaris lloguen a aquest col·lectiu a baix cost, però sense tenir millores i estan vivint amb instal·lacions que no van bé, tenen humitats (Personal tècnic 11)

I, al mateix temps, suposa una gran barrera per a la tramitació de **documentació, processos administratius i regularització:**

- **Empadronament:** tal com s'ha analitzat en l'apartat 5.1.1, la manca d'habitatge es tradueix en dificultats per a empadronar-se i, per tant, els limita l'accés als servies municipals bàsics, alhora que retarda l'accés a altres drets, com ara la regularització o la feina.

A Juneda, Arbeca i Borges es troben amb les dificultats de poder viure sols i molts viuen amb amics i tenen la dificultat amb el padró, perquè son habitatges molt massificats que excedeix el nombre de persones empadronades. (Personal tècnic 7)

- **Reagrupament familiar:** Per poder reagrupar familiars, l'habitatge ha de complir uns requisits d'habitabilitat que sovint no es poden garantir, la qual cosa fa endarrerir el procés i agreuja les condicions de vida de moltes persones.

Poden viure en qualsevol lloc, però quan una persona estrangera vol fer reagrupament l'habitatge ha de reunir unes condicions que l'habitatge no les té. Llavors, la reagrupació s'endarrereix fins que no es troba un habitatge en condicions. Hi ha vegades que fins i tot han de canviar de comarca. Per tant, diria que és més problemàtica la casuística de l'habitatge que la feina. Els habitatges als quals poden accedir molts son vells, no tenen cèdula d'habitabilitat i no reuneixen els requisits per fer una reagrupació. O bé conviuen amb pisos compartits que no els permeten fer l'informe d'habitatge, necessari pel reagrupament. (Personal tècnic 14)

Tot plegat esdevé un peix que es mossega la cua, ja que l'accés a l'habitatge, tal com es detecta a les entrevistes, està condicionat per la situació legal-administrativa de les persones. És a dir, les condicions d'accés a l'habitatge no son les mateixes per a les persones que porten més temps residint a la comarca, amb situacions documentals regularitzades, que per aquelles nouvingudes i/o amb processos de regularització. I, més encara, en un entorn rural on l'accés a l'habitatge es regeix per la xarxa de contactes informals i el boca-orella. Alhora que per a la documentació es requereixen condicions d'habitatge dignes.

La població gambiana i senegalesa, els que fa anys que son aquí tenen certa estabilitat. Ara bé, son els arrendataris que s'aprofita dels nouvinguts i genera pisos pastera: entre l'opció de dormir al carrer o dormir en una habitació amb quatre persones, s'opta per aquestes condicions; o bé, et trobes a gent dormint en unes golfes en un matalàs a terra (Entitats i associacions 6)

Temporers i habitatges temporals: La problemàtica amb l'habitatge s'intensifica amb l'arribada de temporers, malgrat les Garrigues no estigui entre les zones de Ponent que més treballadors temporers rep. Moltes de les persones que acudeixen als pobles de la comarca durant la temporada de l'oliva i/o la fruita, o bé son les mateixes any rere any o hi arriben per la xarxa de coneguts. Això afegeix complexitat als desafiaments entorn l'habitatge, fruit de la manca d'allotjament de caràcter temporal i d'emergència⁴².

5.1.3. Llengua

L'aprenentatge de la llengua catalana és crucial per garantir la inclusió de la població migrada estrangera a la comarca. Les barreres lingüístiques afecten múltiples aspectes de la seva vida diària, a nivell laboral i social, com ara els que es mostren a continuació:

a) Barrera per a la integració social i l'accés als serveis

El coneixement de la llengua catalana és una **barrera per a la interacció amb les persones autòctones i per a la participació social** de les persones immigrades, alhora que resulta un **obstacle fonamental per a l'accés a serveis bàsics**, com ara l'atenció mèdica o la comunicació a les escoles.

Molts xavals han començat a veure que cal aprendre la llengua per poder tenir més possibilitats, no només a nivell laboral, sinó d'habitatge, d'oci... Se n'adonen que només parlant una mica de castellà ho tenen fotut. I aquí hi ha un altre problema els recursos per aprendre la llengua son molt molt minsos. (Personal tècnic 1)

Ens hem trobat amb diversos casos i hem constata que hi ha un desconeixement de com funciona la societat d'arribada, que s'incrementa pel desconeixement de la llengua que fa més gran la distància. (Entitats i associacions 6)

Quan arriben s'adonen molt aviat que el català és molt important. Al Consell ja se'ls atén en català i detecten que la llengua es important. Per tant, que aprenguin la llengua tan aviat com sigui possible és fonamental (Personal tècnic 15)

Conèixer la llengua pot ajudar a la comunicació i prevenir els malentesos. (Altres agents 3)

Per exemple, aquest curs que al centre obert volem fer un treball intens amb les famílies i ens hem trobat amb que 3-4 famílies no saben com hi treballarem perquè no s'hi poden fer entendre. No podem pensar què fer amb les persones migrades si no entenen la llengua (Personal tècnic 8)

---

42 Cal tenir en compte que en alguns casos és la persona contractant qui ofereix allotjament als treballadors temporals.

De la mateixa manera, el desconeixement de la llengua també **limita l'accés a millors oportunitats laborals**, doncs, el baix domini del català o el castellà augmenta les probabilitats de relegar a les persones immigrades a feines de baixa qualificació o els hi dificulta els processos selectius.

Tenen necessitats idiomàtiques i les empreses demanen que parlin català o castellà, que l'entenguin i l'escriuin. A la fruita son uns mesos comptats però després de què viuen?
(Tercer sector 5)

Són insuficients els recursos lingüístics i ells ho veuen clar que no es parla l'espanyol aquí. A les Garrigues fer l'intent de parlar amb català es valora molt a l'hora d'anar a buscar feina. Potser a la perifèria de Barcelona ningú ho valora, però aquí, sí. (Personal tècnic 1)

b) Cursos insuficients o poc accessibles

La **demanda de cursos de català supera l'oferta** i presenta **limitacions pel que fa als horaris, la localització i la durada dels cursos**. Si bé des de l'Administració es reconeixen la manca de recursos pel que fa a l'oferta pública de cursos de català, aquesta roman **insuficient, centralitzada i inaccessible** sobretot per a aquelles persones que viuen en pobles allunyats dels municipis més grans i amb connexió deficient de transport públic.

Fruit de la manca de recursos i de l'elevada ràtio mínima per obrir un curs nou que es fa impossible en els municipis més petits, el Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL) no cobreix la demanda existent de cursos de català a les Garrigues. En aquest context, el servei d'immigració del Consell Comarcal contracta cursos de català a un servei extern per cobrir part de la demanda no atesa i estableix ràtios menors que el CPNL. Malgrat els esforços per part de l'Administració, en els municipis en els quals no s'arriba al mínim de persones interessades, **és el voluntariat qui cobreix aquesta necessitat**. En el cas dels municipis més grans, **el tercer sector** -Càritas i Creu Roja- i el voluntariat també cobreix part de la demanda no atesa. Per exemple, els cursos de català oferts per la Creu Roja on l'empadronament no és requisit per accedir-hi.

Cal, per tant, posar en valor la tasca que duen a terme aquests agents i dotar-los de recursos, en els casos que ho requereixin. A més, és necessari brindar suport a l'atenció que ofereixen, reforçant la seva capacitat en interculturalitat i lluita contra les discriminacions, tal com succeeix amb la resta de persones voluntàries i professionals de la

comarca i del país. Estem parlant d'una realitat dinàmica en continua transformació, per tant, cal planificar l'actualització de la formació en atenció a les diversitats al conjunt d'agents, públics i privats.

Ara bé, no s'ha d'obviar la contrapartida d'aquesta situació, i és que els cursos oferts per part del voluntariat no són oficials i no permeten obtenir el certificat corresponent, necessari per a l'arrelament social, per exemple.

L'idioma és bàsic i la gent més gran no el saben parlar, porten anys aquí i l'entenen molt poc. El català, menys, però en molts casos ni el castellà (Entitats i associacions 2)

Sempre hi ha gent que el parla i es relaciona en català, però encara hi ha una majoria de gent que no té un lloc on aprendre la llengua, per horaris, limitació de places del Consorci, desconeixement dels recursos... Acaben recorrent al castellà mig après al dia a dia. (Entitats i associacions 4)

No pot ser que el consorci faci 2-3 anys que no en fan cap. Faria falta fer-ne un a Juneda. Si arriba alguna demanda d'algun ajuntament o poble més petit, com ara el Soleràs o l'Albi, per exemple, que hi ha 2-3 persones o, fins i tot, 7 persones, el CPNL no ho pot cobrir. Ha de ser un grup d'unes 12-13 persones. Si et truquen d'un poble tant petit el consorci demana un mínim d 10, que es tradueix, a la pràctica, en 8 alumnes "fidels". (Personal tècnic 15)

D'altra banda, i de forma generalitzada, **la inaccessibilitat s'incrementa quan topa amb la incompatibilitat amb l'àmbit laboral**, doncs, estem parlant de perfils de persones que present trajectòries laborals no lineals, amb treballs temporals i inestables. O bé, com es veurà més endavant en cas de les dones, quan xoca amb la conciliació familiar.

Després de treballar el temps és limitat i entre que fas esport, les coses de casa o parles amb la família ja no tens temps. (Entitats i associacions 7)

L'habitatge és un altre element important i les necessitats bàsiques són essencials: lloc per dormir, aliments, higiene i benestar. Un cop tinguin això cobert, després ja poden pensar en aprendre el català (Personal tècnic 15)

En molts casos, les persones migrades únicament cursen el mínim de les 45 hores necessàries per a l'arrelament i **no tenen possibilitats reals de continuar l'aprenentatge**, cosa que els manté en una situació de dependència lingüística. A això s'hi sumen les conseqüències no desitjades de la itinerància dels cursos de català.

Vam trobar amb que durant els mesos de setembre a desembre no s'oferien cursos a les Borges, sinó que, com que s'organitza des del Consell, ho feien itinerant i, en aquell moment, es duïen a terme a la Granadella i a Arbeca, mentre que a Borges s'impartirien a partir del Febrer. L'únic recurs que van trobar va ser el curs que es fa a la Creu Roja d'1 hora 30min setmanal als matins. (Entitats i associacions 6)

Amb 45h no pots fer res, com a mínim, l'hauries de fer d'una durada de dos trimestres per

poder passar al Bàsic 1. O unes classes prèvies o augmentar l'inicial. (Personal tècnic 15)

Cal posar de relleu una necessitat afegida a les classes de català que es detecta tant des de les entitats i associacions, com des de l'Administració i el CPNL. La diversitat de perfils de l'alumnat pel que fa a les característiques de les trajectòries migratòries, els països d'origen, la/es llengua/es maternes, així com el nivell educatiu previ màxim assolit incrementen la **complexitat de la gestió de la diversitat de les necessitats educatives a l'aula**.

Es complicat conciliar les necessitats dels diversos perfils, perquè per 2-3 alumnes sense alfabetitzar, potser és difícil afirmar que serien necessàries classes d'alfabetització, o bé si fessis un inicial més inicial, la resta s'avorririen. (Personal tècnic 15)

Els senegalesos parlen millor l'idioma, perquè venen de parlar francès, que el gambià que ha anat a l'escola estudien en anglès. (Entitats i associacions 6)

Finalment, com a conseqüència de l'oferta insuficient, es produeix una **manca de difusió dels cursos de català**, els quals, principalment, es nodreixen de les persones que acuden al servei d'immigració del Consell comarcal.

Els cursos de català haurien d'estar a l'abast de més gent i no haver-se d'esperar a que hi hagués un quòrum de 10 persones que ho demanessin. Tampoc he vist que es publicitin. (Altres agents 2)

c) Desigualtat en l'aprenentatge segons el gènere

Es detecta una **diferència considerable en el domini de la llengua per part d'homes i dones**. Els homes, a través de la interacció en l'entorn laboral, estan més exposats al català en comparació a les dones, moltes d'elles dedicades a les tasques de cura dins de la llar. Aquesta necessitat es fa evident, per exemple, a l'hora d'acompanyar els fills en l'escolarització, amb el contacte amb el professorat, o a l'hora d'inserir-se en el món laboral. Tal com es presentarà més endavant, la convivència a la comarca basada en la **poca interacció entre comunitats que redunda en la segregació de l'ús de l'espai públic, de l'oci i de la sociabilitat en general no afavoreix l'aprenentatge del català** en els espais que es freqüenten habitualment. Per exemple, un potencial lloc d'interacció per a la pràctica de la llengua podria ser el parc, doncs, s'assenyala com a indret on coincideixen mares de diverses procedències.

Pel que fa a les mares, la llengua és una barrera molt gran. Per anar al metge o per anar a la tutora necessiten portar a la canalla per fer de traductors. Fins i tot quan ens esperem a l'escola xarren entre elles, que és normal, però és una barrera i és un impediment molt gran. (Entitats i associacions 1)

Les dones migrades que fa temps que estan al territori no saben parlar, perquè elles mateixes no poden "evolucionar": si vas a buscar feina el primer que et demanen és la llengua. Això també afecta a l'aprenentatge dels fills en els centres educatius. És un peix que es mossega a la cua. (Personal tècnic 13)

d) Manca de contacte amb la llengua catalana

Com bé s'apuntava més amunt, existeix una manca de contacte amb la llengua catalana per part de les persones immigrants, fruit de l'existència d'escassos espais i/o moments quotidians d'interacció on escoltar-la, parlar-la i practicar-la. Ara bé, fins i tot en molts dels casos on hi ha contacte i interacció, **la població autòctona tendeix a parlar-los-hi en castellà**. Això en dificulta encara més la seva integració, en un context on l'ús del català és més freqüent que el castellà, alhora que el posiciona com a llengua poc accessible. **Accentua, per tant, la distància simbòlica entre el "nosaltres" i el "vosaltres"**, repercutint en l'interès de les persones immigrants per aprendre la llengua.

5.1.4. Feina i formació

Moltes persones migrades es troben en situacions laborals precàries o amb dificultats per accedir a millors oportunitats laborals, fet que sovint es veu influenciat per la manca de formació o les barreres administratives per regularitzar la seva situació.

a) Situacions de vulnerabilitat socioeconòmica

Moltes persones migrades es troben en situacions de **gran precarietat econòmica, amb dificultats per cobrir necessitats bàsiques** com el menjar, l'habitatge o la higiene. Aquesta situació es veu agreujada pel fet que sovint no tenen accés a determinades ajudes socials degut a la seva situació d'irregularitat administrativa.

El perfil de persones que atenem és d'alta vulnerabilitat.. Quan acudeixen a la Creu Roja no tenen res per menjar, han acabat els estalvis i estan en situació irregular. (Tercer sector 1)

Com a derivada d'aquesta situació, moltes persones migrades es veuen abocades a prioritzar l'obtenció d'ingressos abans que altres aspectes. Això s'ha detectat en molts casos on la necessitat de guanyar diners immediatament preval sobre la regularització administrativa, retardant així l'accés a una feina més estable.

Dins de l'escala de prioritats dels joves que atenc la primera és l'econòmica, més que no pas la regularització. Saben que amb regularització hi pot haver un contracte i, per tant, una estabilitat i tenir diners. Però molts prioritzen la feina als tràmits. Per exemple, si han de deixar els tràmits, perquè els han cridat per treballar d'un tros a un altre lloc, ho fan. La prioritat és tenir diners i enviar-los a la seva família i no decebre a la seva família d'origen. (Personal tècnic 1)

Aquesta realitat contrasta amb la visió equivocada que expressa una part de la població receptora quan diu: "es queden totes les ajudes", cosa que posa de manifest la necessitat de treballar per aturar la circulació de rumors i notícies falses sobre el veïnat d'origen divers.

b) Accés a feines poc qualificades, precàries i vinculades a sectors específics

La majoria de la població immigrada treballa en **sectors poc qualificats, especialment l'agricultura, la ramaderia i la neteja-cures**. Molts d'ells treballen **en condicions precàries, amb jornades llargues i remuneracions baixes**, alhora que la manca de regularització els obliga a treballar en l'economia no registrada, fet que agreuja la seva vulnerabilitat i els fa ésser **dependents del treball informal**.

Si no té un permís X no pot tenir un permís de feina i la pròpia llei és incoherent. Llavors, la gent que se n'aprofita, de contractar persones de manera il·legal i no poden demostrar que estan treballant perquè els hi puguin demanar permisos. (Personal tècnic 1)

Això ocasiona que tot aquest conglomerat de població només pugui guanyar-se la vida amb feines informals en sectors precaris, com, per exemple, la fruita. (Personal tècnic 3)

A la Granadella treballen al tros o a les granges. La feina és a l'octubre, novembre i desembre quan es cullen les olives. Fora de la temporada de collir és més difícil trobar feina. Alguns estan ben col·locats, després d'anys d'estar aquí, n'hi ha que hi son de pas, 1 any o dos, potser perquè no troben feina com deu mana. (Personal tècnic 12)

Els pagesos d'aquí també se n'aprofiten i a les empreses si no tenen papers no poden treballar. (Tercer sector 2)

El problema és estar dos anys sense treballar: al ser una zona rural es treballava en economia submergida, però ara cada cop és més complicat que pagesos i ramaders s'arrisquin, tot i que alguns sí que contracten. (Personal tècnic 5)

c) Discriminació en la contractació i accés al mercat laboral

Les dificultats d'accés al mercat laboral, més enllà de les barreres legals, s'expliquen, en bona part, per les **situacions de discriminació** a les quals s'enfronten les persones d'origen estranger, allunyant-les dels llocs de feina amb millors condicions laborals. Es genera, per tant, una **segmentació dins del propi mercat laboral local associada a la discriminació estructural** que fa que es concentrin en un **"mercat secundari" de feines precàries, mal remunerades, temporals i amb poques garanties laborals**. En el nostre context rural se concentren en feines al camp i a les granges, alhora que en els nuclis de població més grans també ho fan en sectors industrials poc qualificats o en la construcció. En el cas de les dones, també en el sector de neteja i cura de gent gran -sobretot fruit de l'alt envelliment de la població. Es més, en alguns casos, es detecta com els empresaris prefereixen contractar persones autòctones, fins i tot quan els immigrants tenen la formació necessària.

No només es pot mirar des de l'accés a la documentació, sinó també tot i tenir la documentació a l'hora de contractar una persona el fet de concebre'l com "l'altre" també pot generar situacions de discriminació. No només son els papers en sí, sinó que és la identificació de la persona com a persona no adient/no capacitat pel fet de ser diferent (Entitats i associacions 6)

Pot ser que pel fet de ser persones immigrades cobrin menys, que no tenen drets, que els hi exigeixin més... La visió estesa és: a igualtat de condicions (formació, experiència, retribució, etc) volen gent d'aquí, però si hi poden treure'n més rendiment els agafen de fora. (Personal tècnic 6)

Alhora, aquesta **discriminació s'accentua depenent dels orígens i el perfil de les persones** migrades, essent les dones musulmanes que porten vel les que se'n veuen més afectades.

Hi ha problemes amb el vel alhora de trobar feina i més enllà de la feina. És un dels principals problemes per a les dones musulmanes. (Altres agents 3)

d) Necessitats de formació per a la inserció laboral

Malgrat la formació no és una de les principals necessitats que es ressalten en les entrevistes, sí que adquireix certa rellevància quan apareix vinculada a la regularització i/o a la millora de les condicions d'ocupabilitat de les persones migrades.

En primer lloc, en relació a la regularització, amb l'**arrelament per**

formació es presenta com a problemàtic **el difícil -sinó impossible- encaix entre els terminis de l'administració** a l'hora de tramitar la documentació a l'Oficina d'Estrangeria a Lleida **i les necessitats d'incorporació immediata de mà d'obra per part del sector empresarial.** La complicitat del sector productiu i empresarial, per tant, és cabdal per a garantir no només els processos de regularització, sinó la integració plena a la societat d'acollida.

[En relació a l'arrelament per formació] acaben la formació, van a buscar una empresa i en el millor dels casos l'empresa té interès per contractar-te. En aquest punt topen amb els tempos impresentables de la administració. Si l'empresa es mostra interessada li has de demanar que el contracte sigui indefinit, dins del salari mínim i dir-li que no pots començar a treballar perquè tens un NIE per formació i que amb el seu contracte anirà a estrangeria perquè li canviïn a resident. Perquè tot això passi, acostuma a comportar uns 4-5 mesos. Els empresaris no volen esperar tants mesos. Per part de l'empresa cal una mica de compromís i no estan per això. Hi ha molt pocs casos d'èxit de què l'arrelament per formació acabi donant-li un NIE per feina. (Personal tècnic 1)

Tot i que la seva necessitat principal és sobreviure, fent tasques puntuals com poden, és important que en el mentrestant puguin anar fent formacions i cursos d'idiomes per poder començar els tràmits de l'arrelament per formació. (Personal tècnic 7)

En segon lloc, s'assenyala a un **manca d'oferta formativa** per a adults a la comarca (Certificats de professionalitat, cursos del SOC, etc.), beneficiosa tant per als processos d'arrelament per formació, com per a la **(re)qualificació de les persones ja regularitzades.** Alhora que la formació, tal com passa amb els cursos de català, pot resultar incompatible amb les jornades laborals i/o la conciliació familiar o bé **inaccessible** fruit de la situació documental.

Per exemple, pel que fa a formació, cadascú ho fa quan vol. Es desplacen a Lleida i ho fan a l'hivern. A l'estiu no tenen temps per a la formació, perquè venen a treballar, a collir i fer hores per poder enviar als seus països d'origen el màxim de diners possibles. Quan paren no tenen temps de fer cursos. A l'hivern aprofiten per fer els cursos de la Generalitat, de l'Ajuntament de Lleida. (Càrrec polític 1)

En el seu cas, per exemple, li interessaria entrar a la educació formal, entrar a l'institut, però sens NIE no hi tenia accés. Per poder dur a terme cursos de formació necessites NIE. Quan es va dirigir a Talma (també cursos lingüístics i formació), fins que no tingués regularitzada situació administrativa no podria accedir-hi. (Entitats i associacions 6)

Els qui tenen això cobert molts joves et pregunten on fer cursos de soldadors, algun curs de l'àmbit sanitari... això els que ja tenen més cobert el tema de l'habitatge i treballen, ni que sigui il·legalment. [...] Volen fer cursos sobre oficis: els homes de soldadura, les noies d'auxiliar de geriatria o coses sanitàries i li pregunten moltíssim on es poden informar sobre aquests cursos. N'hi ha que ja tenen informació del SOC o jo els he ajudat a trobar-la també (Personal tècnic 15)

Faria falta un empoderament de les dones en aquest sentit i les coses més importants per aconseguir-ho s'ha de fer a través de la formació i el treball. (Entitats i associacions 3)

És més, s'apunta a la necessitat **que aquesta estigui vinculada amb els sectors productius estratègics de la comarca, així com alineada amb les preferències de les persones demandants de formació**. Tot plegat haurà d'anar acompanyat d'una reflexió més profunda sobre els reptes de futur de la comarca, per exemple, tal com s'apunta a una de les cites a sota, la manca de relleu generacional, sobretot al camp, haurà de portar al replantejament de la figura del "jornaler etern":

Formació per evitar la condició de "jornaler etern" Tens molta gent que està a la Granadella treballant de jornalers eterns, fent les mateixes feines, si els formes més podrien fer moltes feines. Per exemple, per què no podrien crear una petita cooperativa de treball per treballar ells les terres? Si tenim el problema que no hi ha pagesos, potser no cal que siguin sempre treballadors rasos. (Altres agents 4)

Les dones, la majoria estan vinculades al camp. Moltes treballen a les cooperatives i moltes dones estan interessades en formar-se en geriatria, com a cuidadores de persones de tercera edat. La residència de Borges i la de Juneda busquen dones d'aquest perfil. Per formar-te en això has d'anar a Lleida i això és inviable si tens fills i treballes. (Entitats i associacions 2)

La majoria de la comunitat africana està vinculada al camp. Si la comarca té necessitat de mà d'obra que no sigui l'agricultura no estaria demés fer formació als joves que han vingut sols, no als que han crescut i estudiat aquí. La gent de mitjana edat ja està col·locada al camp, també molts venen de zones rurals de Gàmbia i hi estan a gust. Però els joves que venen sols, estaria bé fer-los formació en algun sector de la comarca que necessiten mà d'obra. (Entitats i associacions 2)

S'ha de fer més habitatges per oferir a les persones nouvingudes i oferir-los llocs de treball, que no es limiti només amb la ramaderia i agricultura, sinó també amb la indústria que és la que genera més riquesa i s'han de portar més empreses, per exemple, al polígon. (Entitats i associacions 3)

5.1.5. Accessibilitat als serveis

Al llarg de les entrevistes s'han detectat diverses **barreres que condicionen l'accés i l'ús als serveis bàsics**, que es podrien resumir en les següents:

- **Desconeixement dels serveis disponibles:** Moltes persones immigrades no tenen informació suficient o no saben com utilitzar els serveis als quals podrien accedir, tant en l'àmbit social com en altres aspectes essencials, com ara la salut o l'educació. Aquest desconeixement limita la seva capacitat per utilitzar serveis que podrien millorar significativament la seva qualitat de vida.

Molts no saben que al CAP els atendran igualment d'urgències (Tercer sector 1)

- **Falta de difusió i comunicació institucional:** Hi ha una manca de difusió dels serveis per part de les institucions, fet que agreuja el

desconeixement i la desinformació entre la població immigrada. Alguns serveis estan disponibles, però les persones migrades no hi accedeixen perquè no saben que existeixen o com funcionen. En termes generals, això es deu al fet que moltes persones immigrants no tenen les eines per conèixer millor el context en el qual viuen. Existeix una manca de comprensió sobre com interactuar amb les institucions locals o la normativa. Es posa de relleu, per tant, la necessitat de millorar la comunicació i l'acompanyament a l'hora de proporcionar informació sobre els serveis, al mateix temps que una millor planificació de l'acollida.

També s'ha detectat que les persones nouvingudes confien en xarxes informals dins de la pròpia comunitat per obtenir informació i assessorament sobre els serveis. Per tant, és crucial tenir en compte i reconèixer aquestes xarxes a l'hora de dissenyar i planificar l'acollida.

“La informació la busquen pel boca-orella, “parlaré amb tal que porta més temps i em donarà la informació”. No tenen la necessitat. La gent nouvinguda arriba aquí perquè hi té algú que coneix i si no coneix a ningú va a la mesquita i hi té tota la gent allí, qualsevol et donarà informació. (Entitats i associacions 3)

- **Racisme institucional:** Les institucions esdevenen hostils quan es donen pràctiques de racisme institucional, més o menys subtils. Els entrebancs reiterats a l'hora de fer tràmits, el tracte diferencial rebut en comparació al que reben les persones autòctones o la manca d'informació i formació del personal que les atén, allunyen les institucions de la població immigrada i les fan inaccessibles.
- **Exclusió per irregularitat:** La situació d'irregularitat documental d'algunes persones també les exclou dels serveis públics, ja que, en molts casos, aquests requereixen documentació o empadronament per poder accedir-hi.
- **Barreres lingüístiques:** Tal com s'ha apuntat més amunt, les barreres idiomàtiques dificulten tant la interacció amb les administracions com la participació en la vida comunitària. A això s'hi suma que molts serveis no estan adaptats o no disposen de recursos per adaptar-se a les necessitats lingüístiques dels seus usuaris.

Els problemes d'accessibilitat als serveis encara es veuen més agreujats en un **context com el de les Garrigues d'escassetat estructural de serveis bàsics i de centralització** d'aquests a la seva capital

administrativa, si bé afecta a tot el conjunt de població garriguenca.

5.1.6. Transport

El transport emergeix com una necessitat crucial per a la població d'origen estranger, especialment a les zones de la comarca on la **manca d'infraestructures adequades i la dependència del transport privat dificulten l'accés a serveis i oportunitats laborals**. Com molts d'altres, aquest és un element que afecta a tota la població en general, però que presenta particularitats i dificultats afegides per a la població migrada.

Per exemple, a l'Albagés no hi ha bona combinació d'autobús, al Cogul, Granyena i Granadella només hi ha autobús el dia del mercat. En general, hi ha una molt mala combinació de transport públic. Per exemple, la Floresta o l'Espluga Calba, que son al costat mateix de Borges, el transport públic és inexistent. (Tercer sector 5)

Estem parlant de desplaçaments importants. Si una família va a viure a la Granadella i ha de venir a les Borges és complicat, si és que hi ha transport. Per molt que els serveis es desplacin a la Granadella, els del Soleràs que hi hauran d'anar tampoc tenen una bona carretera o transport públic. (Altres sector públic 6)

A Bellaguarda tenen un problema, tenen una persona refugiada i no pot anar a treballar enlloc perquè no té cotxe. (Personal tècnic 10)

En primer lloc, es detecta que la **falta de transport o la seva manca de disponibilitat** obliga a **dependre del transport privat**. Fet que té conseqüències clares per a les persones que **no tenen carnet de conduir o vehicle propi**, les quals acostumen a ser aquelles amb **més dificultats econòmiques i les dones**. En aquests casos augmenta la dependència de tercers, com amics o familiars amb cotxe, i en limita la seva autonomia. En alguns casos, es busquen transports alternatius, i més barats, com la bicicleta.

Les Garrigues és una comarca amb territori dispers i hi ha dificultats a nivell de transport, sobretot en el cas de les persones que es troben en una situació irregular o de residència temporal. No és el mateix viure a Juneda o a Borges que hi ha més facilitat de transport cap a Lleida o a nivell d'equipament i recursos, que viure a Bovera, que no té transport. I això s'agreuja segons la situació de les persones, per exemple, si es tracta d'una cuidadora interna, amb situació irregular no té tantes oportunitats. (Personal tècnic 7)

Això també les fa molt dependents dels homes i no és bo per a elles. El carnet de cotxe és clau per accedir a llocs de treball fora del poble. (Entitats i associacions 2)

Si bé la coordinació entre veïns a l'hora de **compartir cotxe** és un fenomen assentat que ja existia a les Garrigues abans de l'arribada de persones immigrades internacionals, aquestes últimes se'n poden veure

excloses i/o creen les seves pròpies xarxes de solidaritat paral·leles.

No obstant això, al llarg de les entrevistes s'expliquen moltes situacions en què es dona aquest acompanyament, sovint per part de persones vinculades als ajuntaments, i el temps de desplaçament es converteix en un moment de conversa i de coneixença mútua.

En els pobles petits la xarxa de contactes és molt important, és fàcil i es crea sola perquè hi has de recórrer molt, perquè has d'accedir a aquests altres serveis. Tens el bus cap a Lleida, però només hi ha dos línies al matí i a la tarda. A vegades, necessites disposar de vehicle i t'ho dius entre veïns. (Personal tècnic 11)

Si tens un veí que té cotxe t'avisarà quan va a Lleida, però no li diran a la persona nouvinguda. (Altres sector públic 6)

Em va molt bé portar a les persones al Consell comarcal a les Borges a veure el tècnic d'immigració, perquè pel camí parlen i agafen confiança i llavors quan les veus pel carrer et saluden. Llavors, ja els hi has obert la porta i és més fàcil que vinguin a demanar el què necessiten. (Tercer sector 3)

A l'hora de pensar en com afrontar el repte del transport a la comarca - per exemple, amb un sistema de transport a demanda, compartit, etc.-, sobretot a les Garrigues Altes i a les zones mancades de transport públic efectiu, cal tenir en compte els entrebancs afegits que suposa per aquest perfil de població. L'accessibilitat al transport públic i la mobilitat són fonamentals per a garantir l'accés a oportunitats laborals i formatives i l'accés a serveis. Per tant, la limitació en la capacitat de moure's en molts casos és sinònim de privació i d'absència d'opcions de mobilitat social.

5.1.7. Acollida i convivència

En aquest apartat es descriurà com és la convivència i la cohesió social a les Garrigues, com es dona l'acollida de persones nouvingudes i quins reptes de futur planteja i, finalment, es farà incís en les formes de discriminació i racisme quotidianes.

a) Convivència i cohesió:

La convivència i la cohesió social pren diverses formes d'acord a la diversitat de situacions segons les localitats i contextos. En general, es detecta que la convivència entre la població autòctona i la població immigrada és pacífica, però sovint limitada, amb interaccions superficials i nombrosos reptes per a la cohesió social plena.

Convivència sense conflictes, amb interacció limitada: Tot i que la convivència entre la població autòctona i la migrada és, en general, pacífica, aquesta es dona en espais i formes molt limitades. Les relacions socials solen ser superficials, fet que impedeix una integració més profunda. Això és especialment evident en activitats comunitàries, festes o esdeveniments socials, on la participació de la població immigrada és gairebé inexistent. En definitiva, **hi ha més coexistència -viure al costat- que convivència -viure i fer juntes.**

Sents comentaris de “no es volen integrar”. Les persones migrades necessiten el seu temps per adaptar-se i nosaltres hem de facilitar-los-hi l'adaptació. Hi ha una manca d'empatia i de posar-se en el lloc de l'altre per entendre perquè estàs actuant d'aquesta manera, entendre que s'estan sentint estranyes. (Personal tècnic 3)

Els ponts amb la comunitat local són una necessitat important, sortir dels compartiments estancs que estem uns i altres. Falta coneixement mutu, reconeixement i barreja. [...] No hi ha conflicte obert, però hi ha la pólvora suficient per quan hi hagi una guspira que salti tot. Perquè fem vides separades. Hi ha molt desconeixement mutu i per sort, de moment, no hi ha hagut cap conflicte” (Entitats i associacions 4)

Son nois que tenen ganes de socialitzar i busquen el seu espai per compartir amb nosaltres, però nosaltres posem una barrera i els mirem diferent. (Personal tècnic 11)

Quins elements es tenen en compte com a convivència? L'absència de conflicte o l'existència de cohesió social? A dia d'avui hi ha una cohesió, amb un racisme no gaire explícit, és a dir que no es donen situacions violentes per raó del teu origen. Es denuncien aquest tipus d'actituds, hi ha un cert respecte, no sé com dir-ho. Però hi ha un conservadorisme tradicional que no ajuda a que la cohesió creixi i fa que encara existeixin barreres per la convivència plena o la igualtat d'oportunitats. Ho aprovo perquè no és una situació súper excloent la que viuen les persones migrades, però s'han posat límits molt evidents perquè tampoc sigui plena. No és un exemple de res, però és un entorn molt més agradable del que el que pot significar un barri de la perifèria de Barcelona, per exemple. (Personal tècnic 1)

Apropiació diferencial dels espais públics i segregació: En molts casos, la població autòctona i la migrada ocupen espais diferents en la vida quotidiana. Això és especialment evident en llocs com els parcs o les escoles, on, malgrat compartir els mateixos espais, no hi ha una veritable barreja de cultures.

“Totes les activitats que organitza qualsevol associació, Ajuntament, Consell Comarcal, veiem que hi ha una manca de participació dels col·lectius migrants, no solen coincidir en aquests espais. En canvi, en l'ús de l'espai públic sí que hi son presents i, a més, es dona una segregació de l'espai públic en certes zones del poble. Per exemple, es comú sentir la frase, en relació al parc del Terrall, “els negres/moros s'han apoderat del Terrall. Els fills d'immigrants juguen a futbol/basquet en llocs diferents. Les interaccions entre nous i autòctons és bidireccional, no ha de ser únicament responsabilitat ni dels migrants ni dels autòctons trobar un punt d'acollida i integració, sinó que és compartida.” (Entitats i associacions 6)

Manca d'inclusió en esdeveniments comunitaris: La falta de participació de la població migrada en activitats comunitàries sovint es deu a la sensació que aquestes activitats no formen part del seu món, ja que la majoria són dissenyades des d'una perspectiva cultural autòctona. És a dir, s'explica per la manca de sentit de pertinença i perquè no estan pensades tenint en compte els seus interessos i necessitats. Un exemple d'això és que, en activitats organitzades per la comunitat local, com les festes populars – per exemple, la festa major-, les persones migrades no s'hi identifiquen o no s'hi senten convidades. Això s'intensifica especialment en aquelles celebracions amb connotació religiosa.

Un dels reptes més importants és com aconseguir que els immigrants participin i s'integrin a les activitats del poble, perquè no hi participen i si hi participessin voldria dir que s'han integrat. (Personal tècnic 10)

[En relació a la manca d'informació i inclusió durant les festes populars i d'altres activitats que s'organitzen al municipi]Y esto es importante, si haces la vida aquí, si tu vives aquí, tienes que saber como van las cosas aquí. Vives aquí como todo el mundo y tienes que saber como van las cosas, integrarte y moverte como lo hace la gente de aquí y sinó solo terminas de trabajar, vuelves a casa y ya está (Entitats i associacions 7)

També hi ha moltes entitats al poble, però aquestes persones no s'ho senten seu, no se senten interpel·lades: ja sigui perquè les entitats no s'han apropiat o bé perquè a ells no els interessa el que fan, prou feines tenen a treballar, etc. (Altres agents 4)

Barreres culturals i lingüístiques: Les diferències culturals no es veuen com una oportunitat per enriquir la comunitat, sinó sovint com un obstacle. Això incrementa la distància simbòlica entre les diferents comunitats i dificulta la convivència. Per exemple, molts dels costums i hàbits quotidians de la població migrada no són compresos per la població autòctona, la qual cosa genera tensions i pot derivar en actituds i pràctiques racistes:

L'acceptació dels altres és molt important, perquè hi ha molta gent que no accepten que sigui musulmana (la roba), no accepten les costums, coma ara el ramadà, i sents "si vols fer aquestes coses ves al teu país". Si vols estar aquí has de renunciar a la teva identitat. (Altres agents 3)

La desconeixença per part d'un costat i de l'altre, perquè ens pensem que coneixem a les persones novingudes/immigrades, però no és així. La cultura, la religió, etc.. Conèixer-nos més facilitaria la convivència. Seria un dels elements a partir dels quals començar a treballar, perquè ens apropiaria. (Personal tècnic 8)

Rol de les xarxes comunitàries i familiars: la convivència es veu afavorida per les xarxes familiars i comunitàries que la població migrada estableix dins de les seves pròpies comunitats. Aquestes xarxes són

essencials per al suport mutu i per l'acollida de nous membres de la comunitat. No obstant això, també existeix el perill que es doni l'efecte contrari de grups tancats en sí mateixos. S'evidencia, per tant, la corresponsabilitat en la interacció.

És molt important que hi hagi una marroquina a l'AFA, perquè hi ha dones que no entenen res de res, que no tenen ni idea de les informacions que es passen des de l'escola, de les festes. (Altres agents 3)

La falta d'interacció i comprensió mútua entre les diferents comunitats no només afecta la convivència present, sinó que també planteja reptes a llarg termini. La cohesió social depèn en gran part de la capacitat d'integrar les persones migrades en la vida comunitària, cosa que només es pot aconseguir amb un major esforç per part de les institucions i de la societat civil. Per exemple, es remarca la importància de fomentar espais de trobada on la població autòctona i la migrada puguin intercanviar experiències i conèixer-se millor.

b) Acollida

Acollida inicial poc estructurada: Un dels principals problemes detectats és la manca de programes i protocols d'acollida estructurats. Les persones migrades sovint arriben sense rebre cap tipus d'orientació oficial i depenen de les seves pròpies xarxes socials o de l'ajuda espontània d'altres migrants o veïns.

Hi ha ajuntament que són més humans, més facilitadors que és com hauria de ser i d'altres que posen barreres d'entrada, com si tinguessin por dels altres, posant-se en una posició de superioritat en vers la resta i això no fa que hi hagi sentiment de pertinença d'uns i és quan poden sorgir els conflictes (Personal tècnic 7)

Necessitat de coneixement dels serveis de primera acollida o de benvinguda al poble. Faltaria presentar Juneda, Juneda és així, Juneda té això, tenim això i això i funciona així...Això potser podria ser-hi i no hi és. (Càrrec polític 2)

Arribar a un lloc nou conèixer una nova cultura, el funcionament, etc.. Tothom actua en base a allò que coneix i al que ja sap. És una adaptació al territori, a la nova cultura i a tot plegat i es necessita de suport per fer-ho. (Personal tècnic 6)

Dependència de xarxes comunitàries: Moltes persones migrades troben suport inicial en altres membres de la seva comunitat, sovint a través de la família o d'associacions locals, com la mesquita o altres entitats. Aquestes xarxes són importants i s'han de tenir en compte per a l'acollida, però també presenten limitacions, ja que no poden oferir suport professionalitzat o accés a tots els serveis necessaris.

Els nouvinguts procedents de Gàmbia i el Senegal son els qui es troben en una situació de major risc d'exclusió social. En comparació, bona part de les famílies i persones que fa anys que viuen al territori han experimentat un procés d'integració, si bé en alguns casos més satisfactori que en d'altres. Han teixit una xarxa, han adquirit competències lingüístiques i tot plegat els ha permès tenir una certa estabilitat. Mentre que els nouvinguts venen a un lloc que no coneixen res. Si tenen xarxes son molt dèbils i molt precàries perquè tampoc son xarxes amb estabilitat i venen amb una precarització brutal. (Entitats i associacions 6)

El recolzament a l'acollida es fa més de manera natural espontània. La gent hi arriba a través de la xarxa, perquè coneix a algú i ja venen aquí amb allotjament i recolzament de les famílies que coneixen. També s'adrecen a l'associació per temes de papers o bé si hi ha un menor... Ells els posen en contacte, però no estan especialitzats en això. (Entitats i associacions 2)

Fan molta pinya amb la pròpia comunitat, és una de les avantatges que tenen. Tant la comunitat marroquí com de Senegal i Gàmbia fan pinya, s'ajuden molt i fan molta comunitat. Pot generar un efecte gueto perquè només es relacionen entre ells, però entre ells es cobreixen molt les necessitats, Per exemple, si una mare ha d'anar a treballar, algú de la comunitat podrà tenir cura dels nens. (Personal tècnic 9)

Impacte psicològic del procés migratori: A més dels reptes pràctics, moltes persones migrades, especialment refugiades, famílies procedents de conflictes o amb trajectòries especialment traumàtiques, pateixen seqüeles psicològiques que afecten la seva capacitat de portar una vida social plena. Les institucions locals sovint no tenen els recursos per oferir el suport psicològic necessari, deixant aquestes persones en una situació de vulnerabilitat.

Sempre sent una manca de confiança i això els hi passa als nens, també. Un nen/a o jove pensa quin és el meu país? i què ha de pensar? Els nens que han nascut aquí tenen un conflicte d'identitat perquè els nens d'aquí els hi diuen "ves-te'n al teu país", però ells han nascut aquí i per ells el Marroc és el lloc on van de vacances (Altres agents 3)

Finalment, al llarg de les entrevistes, l'acollida apareix lligada de manera indissociable a l'aprenentatge de la llengua i l'accés als serveis, tal com s'ha apuntat anteriorment.

c) Discriminació i racisme

A continuació es presenten diferents formes de racisme explícit o encobert que s'han detectat a la comarca i que afecta a la integració i a la convivència.

Racisme explícit en el llenguatge i les actituds: El racisme directe es manifesta en comentaris despectius cap a persones d'origen negreafricà o magribí. Aquest tipus de comentaris es poden sentir en espais públics, com els bars, places, a l'escola o comerços locals. Un exemple d'aquests son l'ús de termes com "el moro" o "el negre" per

referir-se a la presència de persones migrades d'aquestes zones, apuntalant una atmosfera de rebuig. Els prejudicis sustentats sobre falsos atributs en relació a l'aparença i la higiene també són comuns, amb judicis sobre aspectes com el cabell o la manera de vestir. Aquestes actituds fan difícil que la població autòctona s'apropi a les persones migrades per conèixer-les millor i entendre les seves diferències culturals.

Perquè hi hagi més convivència la gent s'hauria de posar a la pell dels altres. També existeix un desconeixement i deformació de la realitat. Tenim la costum de generalitzar sempre i d'etiquetar. [...] Hi ha molt racisme per part de la gent, no els hi parlen amablement. (Tercer sector 2)

A la Granadella hi han arribat molts nois marroquins d'entre 18-30 anys i al bar sents comentaris del tipus "ja arriben els no sé què..." "el poble dels moros..." per exemple quan van a fer un beure després de la classe de català. (Personal tècnic 15)

Sento comentaris racistes "el moro x", "el negro x". Normalment ho fan quan no hi som al davant, però, de vegades, se'ls hi escapa. No es pot canviar això. Quan soc a casa estic tranquil. (Entitats i associacions 7)

Fins i tot la comentaris en relació a la higiene: "porta els cabells tot ple de nusos". Vols dir que això és sinònim d'alguna cosa? Coneixes aquest tipus de cabell? Són un munt de pràctiques quotidianes que no s'entenen des d'aquí i no hi ha cap interès per aproximar-s'hi. (Personal tècnic 1)

Prejudicis rumors i notícies falses: Un discurs molt estès entre la població autòctona és que els immigrants "viuen de les ajudes" o "venen a aprofitar-se del sistema", cosa que no reflecteix la realitat. Aquest discurs està profundament arrelat i es basa en mites, rumors i notícies falses.

La concepció que té l'autòcton benestant d'un suposat perfil d'immigrant que "ens ve a prendre la feina", a cobrar "paguetes", genera que hi hagi una polarització entre el "nosaltres" i l'"ells" que hi hagi diverses capes de població que no interactuen, estan d'esquena les unes a les altres" (Entitats i associacions 6)

Per l'entorn de la comarca i la societat, falta molta feina de sensibilització. Les persones migrades, es tenen molt prejudicades i la gent té idees preconcebudes que venen a fer aquí i això no els ajuda a que se sentin integrades a la societat. Hi ha un rebuig explícit "venen a buscar ajudes", sustentat en falsos mites sobre les persones migrades (Personal tècnic 3)

També prolifera amb força el **discurs xenòfob de la "substitució cultural"**:

Han passat del discurs de ens venen a prendre la feina a un xoc cultural i d'identitat. Hi ha poca gent d'extrema dreta que digui que ens venen a prendre la feina, sinó que parlen de la substitució cultural. (Entitats i associacions 4)

Microracismes i ignorància cultural: sovint els comportaments racistes no prenen una forma evident o explícita, sinó que romanen implícits en les interaccions quotidianes. És la no identificació d'aquestes actituds que fa que els microracismes actuïn com a sediment que sustenta el racisme estructural. Aquestes actituds s'identifiquen, per exemple, a l'hora de tractar a les persones de manera diferents segons la seva procedència o etiquetar-les segons la seva nacionalitat. Si bé en molts casos és fruit del desconeixement cultural i es produeix de manera inintencionada té impactes clars en la reproducció de les desigualtats. Els efectes que té es fan evidents en espais d'interacció, com ara a l'escola, on els infants d'origen divers poden sentir-se exclosos.

Hi ha prejudicis evidents i sobretot amb l'Islam. Hi ha gairebé el mateix nombre de població marroquina i romanesa i els discursos vers els marroquins no son els mateixos que cap als romanesos (Entitats i associacions 4)

[en relació a la nota que posa a la convivència] a la Granadella, un 6-7, perquè no és dolenta, pensa que hi ha molt bona voluntat, tot i els microracismes que existeix, aquests són més aviat per ignorància i per costum, que no per mala fe. Això pel que fa als prejudicis que té la gent amb les famílies. Ara bé, la mirada de la gent també canvia vers els joves temporers i això li faria reconsiderar la nota a un 4-5, ja que quan veuen molts grups de gent per la campanya [de l'oliva] la gent desconfia. (Personal tècnic 12)

La realitat és que cada col·lectiu d'immigrants te diferents graus d'acceptació per part de la població general segons la procedència, fins i tot dins d'un mateix país d'origen (Personal tècnic 5)

La tradició, son municipis amb una tradició molt arrelada, maneres de fer molt del territori i obrir la finestra per entrar aquesta nova brisa, costa, per por i desconeixença. (Altres sector públic 1)

Aquesta forma de discriminació no és directament expressada de manera oberta o agressiva, sinó que existeix de manera subtil en el comportament i les expectatives de la societat cap a les persones migrades. En aquest sentit, es manifesta quan, de forma més o menys inconscient, es tracta a les persones migrades de manera diferent, assumint que han d'ocupar determinats rols o acceptar situacions que la població autòctona no acceptaria. Per exemple, quan es tolera que les persones migrades treballin en feines que la població autòctona no vol fer, com ara treballs poc qualificats o precaris. S'espera, per tant, que acceptin condicions que els locals rebutjarien, com viure en habitatges de baixa qualitat o fer feines mal remunerades.

Alhora, les persones d'origen divers detecten i expressen la manca d'igualtat d'oportunitats, en tant que evidencien que per a obtenir el mateix reconeixement o oportunitats que una persona autòctona, han

de fer un esforç molt més gran. Això vol dir que, malgrat tenir les mateixes qualificacions o experiència, s'espera d'elles que "demostrin" el seu valor, que en son mereixedores, treballant més dur, mentre que les persones locals no ho experimenten.

Venen amb ganes de treballar, no generen conflicte i tenen ganes de demostrar que ells valen, perquè "ells son conscients que les oportunitats seran la meitat, de la meitat de si et dius Josefina i ets blanca i que s'hauran d'esforçar el doble". (Personal tècnic 1)

5.2. Mapeig de serveis, activitats i agents clau

A continuació es presenta una **taula per àmbits que conté els diferents agents**, tant de l'administració com del teixit associatiu, i les activitats que duen a terme en **matèria d'acollida i diversitat**, si bé moltes vegades no s'hi relacionen directament.

Taula 11. Mapa d'agents per àmbits d'actuació i descripció de les activitats i serveis en matèria d'acollida, inclusió i diversitat a les Garrigues

ÀMBIT	AGENTS	ACTIVITATS/SERVEIS
EDUCATIU	Centres educatius de primària i secundària, ZERs i AFAs	<p>Les Associacions de Famílies d'Alumnes (AFA) i els centres educatius, sobretot els de primària, tenen un paper fonamental en l'acollida, assessorament i orientació per a les famílies nouvingudes. L'escola actua com a espai d'integració i d'informació.</p> <p>Treballadora Social de l'Escola Joan XXIII (TIS): Fa un seguiment proper de les famílies i alumnes, detectant necessitats i acompanyant les famílies nouvingudes o en situació de dificultat</p> <p>Exemple d'activitat: Trobada Intercultural organitzada per l'AFA de l'Escola Joan XXIII</p>
	Pla Educatiu d'Entorn (PEE)	<p>Facilita projectes educatius per a garantir l'equitat educativa i la igualtat d'oportunitats de tot l'alumnat. En el marc del PEE es duen a terme activitats amb tots els nivells educatius, treballant en xarxa amb diferents entitats del territori. Per exemple, el servei socioeducatiu o el casal d'estiu per a alumnat vulnerable, esdevé una peça crucial per a la integració.</p> <p>Figures clau: Tècnica del PEE, Tècnica de Joventut i Assessora LIC</p>
	Serveis Educatius	<p>La figura de l'Assessora LIC és crucial per a la gestió de la diversitat i l'acollida als centres. Duu a terme assessorament en matèria de diversitat i dona suport a l'hora d'elaborar els Plans d'Acollida dels Centres. Per exemple, el curs passat es dugué a termes el pla d'acollida a la ZER Garrigues Altas. També la de les educadores socials de l'EAP.</p>

	Biblioteques	A més de ser espais de lectura, les biblioteques serveixen com a punts de trobada per a persones migrades, que hi accedeixen per serveis com el wifi, el servei de fotocopiadora o per la interacció social. Per exemple, la Biblioteca de la Granadella i, sobretot, la tècnica de la Biblioteca, actua com a punt de referència clau per a les persones migrades: és un espai on saben que poden acudir-hi en la cerca d'informació, suport i acompanyament i on es duen a terme les classes de català.
	Escoles d'adults i centres de formació	Si bé a la comarca no hi ha cap escola d'adults i s'ha de tenir en compte l'oferta educativa (Certificats de Professionalitat, per exemple) de les escoles i centres formatius de Mollerussa i Lleida. Son clau per a l'arrelament per formació. Ofereixen cursos de mosso de magatzem, jardineria, carreter i soldadura, entre d'altres. Apunt (Talma) duu a terme tasques formatives pròpies d'una escola d'adults a la comarca (certificats de professionalitat, per exemple)
	Consorti per a la Normalització Lingüística	Ofereix cursos de català en diversos nivells. Coordinat des del Consell Comarcal. Figura clau: Tècnica del CPNL
SOCIAL I SALUT	Serveis Socials	Són el punt de derivació per a famílies en situació de vulnerabilitat. Treballen coordinadament amb entitats com Càritas i Creu Roja, creant un mecanisme de detecció de persones que necessiten ajuda.
	Tercer sector: Càritas (les Borges Blanques, Juneda i Castellans)	Atenció directa a les persones immigrades i amb pocs recursos. Peça clau per a la identificació de casos d'urgència i derivacions a Serveis Socials. També desenvolupen una tasca important d'acompanyament en els tràmits administratius (expedició targeta sanitària, empadronament)

	<p>Tercer sector: Creu Roja Garrigues</p>	<p>Atenció directa a les persones immigrades i amb pocs recursos. Peça clau per a la identificació de casos d'urgència i derivacions a Serveis Socials. També desenvolupen una tasca important d'acompanyament en els tràmits administratius (expedició targeta sanitària, empadronament)</p> <p>Ofereixen serveis de formació, com ara les classes de català, per a persones immigrades, independentment del seu estatus administratiu.</p>
	<p>Tercer sector: Talma (Apunt)</p>	<p>L'Apunt és l'àrea d'informació i inserció sociolaboral. Si bé les activitats no són específiques per a població immigrada, sí que reuneixen un perfil de persones amb orígens diversos. Entre els serveis que ofereixen destaca, la formació a persones que cobren una renda garantida, el programa de noves oportunitats, els certificats de professionalitat o la preparació per les proves d'accés a Cicles Formatius de Grau Mitjà. També disposen d'una borsa de treball pròpia i donen suport a la inserció laboral.</p>
	<p>Oficina Jove</p>	<p>Actua com a punt de referència per a joves, on poden trobar assessorament en matèria de feina, documentació i formació, sobretot. S'hi duu a terme un acompanyament específic a joves migrats que necessiten orientació.</p> <p>Figures importants: Tècnica de Joventut, Tècnic d'Emancipació i Tècnica d'Inserció Laboral.</p>
	<p>SISI (Servei d'Intervenció Socioeducatiu)</p>	<p>Es tracta d'un servei del Consell Comarcal que realitza activitats de reforç escolar i altres sessions per a la inclusió social dels infants en risc d'exclusió social a Juneda, Arbeca i l'Albi. Bona part dels seus usuaris són d'origen immigrant i fan un tasca d'acompanyament i acollida tant d'infants com famílies. En el cas de les Borges Blanques es gestiona des de l'Ajuntament i en el marc del PEE.</p>

	SIAD (Servi d'Informació i Atenció a les Dones)	Ofereix suport a les dones especialment en temes de violència de gènere o acompanyament social.
	Tècnic d'immigració del Consell Comarcal	<p>Figura que duu a terme les funcions i tasques de tècnic de polítiques migratòries i primera acollida. En termes generals, proporciona assessorament legal i ajuda en els processos de regularització per a persones migrades. En aquest sentit, es coordina amb l'assessora jurídica de la Fundació AMIC que visita la comarca periòdicament.</p> <p>Més concretament, es coordina amb el CPNL per la derivació de persones quan es detecta una necessitat pel que fa a l'idioma. També es coordina amb els Ajuntaments, per tal que aquests facin traspàs de les noves altes d'empadronaments i així contactar amb elles per oferir el servei de primera acollida i d'assessorament jurídic, si és el cas. Des d'aquesta àrea, s'organitza els diferents actes pel Dia Mundial de les Persones Migrants. Finalment, conjuntament amb altres agents i s'implementen accions, com per exemple tallers antiracisme a centres educatius a través de SOS Racisme, cursos de català, mòduls de formació de primera acollida. Entre altres tasques i funcions pròpies del servei.</p> <p>En definitiva, és una figura de referència per a les administracions, entitats i població immigrada en general.</p>
	CAP i consultoris mèdics	Especialment, destaca la figura de la Treballadora Social del CAP. Detecten casos d'emergència i ofereixen acompanyament als pacients, tant a nivell mèdic com social.
ASSOCIATIU I COMUNITARI	Associació Africana de Les Borges Blanques	És una entitat de referència per a la comunitat africana del municipi -fins i tot de la comarca. Organitza cada any la Festa Africana i participa d'activitats com ara el Dia de les Persones Migrants o la Festa Intercultural de l'Escola

	Joan XXIII. També actua com a figura de mediació i referència per a l'administració.
Comunitats Islàmiques (les Borges Blanques i Juneda)	La mesquita és un punt de referència per a la comunitat musulmana, on es fa acollida inicial, suport religiós, i activitats comunitàries. Les persones d'altres municipis de la comarca també hi acudeixen.
Altres iniciatives comunitàries per part de la població immigrada	Es tracta d'iniciatives de caràcter informal, no vehiculades a través de l'estructura "tradicional" d'associació. Destaquen les classes de lectoescriptura d'àrab per a infants, elements essencial per a l'aprenentatge de la llengua materna i la inclusió. De forma espontània i entre les dones immigrades existeixen figures de referència informal d'acompanyament i mediació, més o menys coordinades i reconeix-les, per l'administració i el teixit associatiu.
Casals Cívics	Espais de reunió, interacció i/o refugi climàtic.
Grups d'Acollida de les Borges Blanques	Grup de persones que ofereixen suport personalitzat i informal a persones migrades. Han treballat en la detecció de necessitats i la redacció d'un Pla d'Acollida conjuntament amb l'Ajuntament de les Borges Blanques. Formen part de la Taula de Cohesió Social (en procés de consolidació). Actualment, es troben integrades dins de la Coordinadora Antifeixista i Antiracista Coloma Seró.
Altres iniciatives per a l'acollida o comissions d'acollida	Amb el projecte d'acollida de persones refugiades a Bellaguarda es va promoure la creació d'una comissió d'acollida integrada per persones de diferents associacions del poble.

	Taula de Cohesió Social de les Borges Blanques	Reuneix a professionals de diferents àmbits (policia, salut, educació, etc..) per tractar temes de cohesió social en general a les Borges Blanques, entre els quals s'hi poden trobar l'acollida i inclusió de persones migrades. Es troba en procés de construcció i consolidació.
	Associacions de Dones	Si bé no duen a terme activitats específiques d'acollida, son un espai potencial d'integració per a les dones immigrades. Alhora que esdevenen agents clau del teixit associatiu dels municipis. Un exemple, és l'Associació de Dones de la Granadella que organitza el sopar Intercultural.
	Associacions de Joves	Si bé no duen a terme activitats específiques d'acollida, son un espai potencial d'integració per als joves migrants o fills de la immigració.
	Clubs esportius	La comarca de les Garrigues compta amb una gran diversitat de clubs i entitats esportives, que esdevenen un espai de cohesió social clau per infants i joves. Pel que fa a l'àmbit del futbol, destaca l'Escola Comarcal de Futbol és un agent que utilitza l'esport com a eina d'integració per a joves d'origen migrant, oferint una plataforma per a la socialització fora de l'àmbit escolar. De la mateixa manera, que també ho és l'Escola Intercomarcal de Futbol on hi participen infants i jovent de Juneda. En d'altres àmbits esportius, els clubs de bàsquet, patins, tenis taula o centres excursionistes, entre d'altres, també son o poden esdevenir motor per a la inclusió.

	<p>Tècnics de desenvolupament local a les Garrigues Altes</p>	<p>Treballen per al desenvolupament del Pla d'Acció de la Comunitat de Municipis Garrigues Altes, amb l'objectiu principal de combatre el despoblament mitjançant estratègies de repoblament i l'arrelament. En les seves accions intenten atendre a les casuístiques de les persones d'origen divers, per exemple, en les sessions participatives en el marc de l'elaboració del POUM comarcal. En matèria específica d'acollida i inclusió, la tècnica de Bellaguarda va liderar el projecte Oportunitat500 (Associació de Micropobles de Catalunya) per a l'acollida d'una família refugiada.</p> <p>Son, per tant, figures de referència clau al territori amb un coneixement ampli de la realitat de les Garrigues Altes.</p>
	<p>Grup de Joves Nouvinguts</p>	<p>Grup impulsat des de l'Oficina Joves que ha sigut el motor de l'organització del Dia de les Persones Migrades que va tenir lloc al desembre de 2023. També han dut a terme altres activitats, com ara excursions en col·laboració amb el Centre Excursionista.</p>
	<p>Coordinadora Antifeixista i Antiracista Coloma Seró</p>	<p>Espai que consolidat durant l'any 2024 per fer front a l'embat que suposa l'extremadreta i els discursos racistes i xenòfobs a les Garrigues. Té la pretensió de treballar de manera coordinada i en xarxa amb les entitats existents al territori. Es planteja un projecte de futur en relació a la inclusió, l'acollida i l'aprenentatge del català.</p>
	<p>Associació Initché Futbol Social</p>	<p>Associació sense ànim de lucre de creació recent a les Borges Blanques. Té per objectiu fer servir el futbol com a eina d'integració social per a infants i joves de famílies d'origen migrant i/o en situació de vulnerabilitat. Treballa de manera coordinada amb l'Escola Comarcal de Futbol les Garrigues i desenvolupa part de la seva activitat social al Senegal.</p>

ECONÒMIC I LABORAL	Teixit empresarial de la comarca	Empreses grans, cooperatives que s'hagin implicat o puguin estar potencialment implicades en la integració laboral de les persones migrades.
ALTRES (fora de la comarca)	Leader Ponent	Ha creat una Taula d'Acollida on participen els Tècnics de desenvolupament local de les Garrigues Altes i el Consell Comarcal -concretament, el tècnic d'immigració i la tècnica d'emancipació juvenil. Actualment, la Taula d'Acollida es troba aturada.
	Associació de Micropobles	Projecte Oportunitats 500 que vincula el repoblament de micropobles amb l'acollida de persones migrades i refugiades, oferint-los contractes de treball i suport per a l'accés a l'habitatge. Es va fer una prova pilot a Bellaguarda.
	Fruita amb Justícia Social	Organització en defensa i lluita pels drets humans dels treballadors i les treballadores de la campanya de la fruita de Lleida.

6 PROPOSTES D'ACTUACIÓ

A partir de la diagnosi duta a terme i de les aportacions de les persones consultades s'estableix una **proposta de pla d'actuació** que incideix en les principals necessitats detectades, a fi que impliqui una millora dels recursos i, per tant, una millora en l'atenció vers la inclusió de les noves veïnes i veïns d'orígens diversos.

Abans de procedir a presentar les propostes d'actuació, s'indiquen algunes orientacions d'actuació que tenen a veure amb el marc teòric descrit en l'aparat 3:

- Cal que el conjunt de serveis i la societat assumeixin **la diversitat com a element constitutiu i estructural de Les Garrigues**, que ho continuarà sent en el futur. Per tant, reconèixer la diversitat d'orígens i creences, de la mateixa manera que està passant amb les diversitats i desigualtats de gènere.
- Que el conjunt de serveis (educatius, sanitaris, socials, d'inserció laboral,..) **reforcin les actuacions per a que no hi hagi discriminacions**, garantint l'aplicació de la Llei 19/29 d'Igualtat de Tracte i No discriminació. Que es trenquin barreres per a accedir a un treball digne i decent, als serveis i activitats per part del veïnat d'origen divers. Cal fer-ne conscient al conjunt d'agents de la societat: administració pública, empreses i teixit associatiu, entre altres.
- Reforçar els recursos d'acollida i inclusió fa referència tant a **l'augment de recursos humans i materials, com al tipus d'intervenció**. Per exemple, es tractaria d'ampliar el serveis d'assessorament a l'acompanyament i tramitació dels processos administratius. Així com, l'assistència en la defensa i l'empoderament davant les situacions d'explotació laboral. Cal, per tant, optimitzar els recursos des de la transversalitat i la col·laboració entre recursos públics i privats (entitats).

- Fer un **treball contra els prejudicis, estereotips i la rumorologia vers la diversitat cultural**. Cal treballar amb el conjunt de la població i, sobretot, amb la d'origen europeu, a fi de dotar-la d'eines per a comprendre els canvis socio-culturals que viu el seu entorn. La inseguretats que es deriva del desconeixement esdevé un bon escenari per l'extrema dreta i els grups extremistes.
- **Les dones d'origen divers i la joventut constitueixen sectors d'actuació prioritària**, tan les que varen arribar a l'Estat espanyol essent menors d'edat, com les que han nascut i crescut a Catalunya. Per exemple, cal potenciar les actuacions de sensibilització-conscienciació en els centres educatius i fer-les sostenibles en el temps, ja que és clau per al futur. En aquesta línia caldria reforçar les competències de l'alumnat, promoure la reflexió i l'esperit crític. Els centres educatius actuen com a node crucial, tant per a la primera acollida com per a la gestió de la diversitat i la cohesió social. És per això que la implicació conjunta de l'alumnat, el personal docent, no docent i les famílies en activitats que donin a conèixer la diversitat és clau per la lluita contra les discriminacions. De la mateixa manera, cal tenir en compte, dotar de recursos i reconèixer el rol de l'educació en el lleure i l'esport com a peça angular per a la inclusió d'infants i joves d'orígens diversos.

A continuació es presenta una llista de les actuacions previstes a ser executades pels ens locals i comarcal, que dialoguen amb els tres apartats anteriors (Marc Teòric i Diagnosi sociodemogràfica i qualitativa). Aquestes, al seu torn, s'organitzen en 4 línies estratègiques:

L1) Servei de Primera Acollida

S'especifiquen les actuacions i accions d'acollida a partir de la proposta general de formalitzar la **Xarxa d'Acollida de Les Garrigues**. En aquesta línia també s'hi troben les actuacions relacionades amb **l'àmbit de la protecció internacional**. Si bé la població refugiada que acull les Garrigues no és gaire nombrosa, cal donar resposta a les persones que hi arriben sota aquesta circumstància, doncs, les raons polítiques vinculades a conflictes constitueixen cada vegada més el motiu de les migracions internacionals.

L2) Transversalització de les polítiques de suport a les migracions i contra el racisme.

S'especifiquen les actuacions i accions d'adequació dels serveis públics per a l'atenció amb igualtat d'oportunitats, programes de prevenció de la irregularitat administrativa, plans, estudis, programes o projectes d'abordatge del racisme, entre d'altres.

L3) Impuls del sentiment de pertinença col·lectiu.

S'especifiquen les actuacions i accions de visibilització de la diversitat, de referents i de patrimoni social i cultural, accions de reconeixement dels bagatges i coneixements de la població migrada entre d'altres.

L4) Impuls de la vida digna i compartida

S'especifiquen les actuacions i accions de supressió de les barreres a la igualtat de condicions materials, accions contra la segregació poblacional, educativa i urbana, campanyes i formacions per a professionals dels serveis públics o de la xarxa d'entitats sobre el racisme i les formes per combatre'l, entre d'altres. En definitiva, actuacions per la promoció de la convivència en diversitats des de la perspectiva intercultural i antiracista.

A continuació, es presenten les principals propostes d'actuació que s'han recollit al llarg del treball de camp qualitatiu, a través de les entrevistes i les sessions grupals. Aquestes es presenten segons àmbits i s'hi inclouen propostes dirigides tant a l'administració i serveis, com a les persones immigrades o a la població en general. S'inclou una columna transversal que remet al seu desenvolupament, al "com" s'han de dur a terme aquestes actuacions.

Taula 12. Propostes d'actuació recollides al llarg de les entrevistes i sessions grupals

L1) Servei de Primera Acollida		
Àmbit d'actuació	Propostes d'actuació	Com desenvolupar-les
PRIMERA ACOLLIDA	<ul style="list-style-type: none"> - Donar suport al disseny i implementació de Plans d'acollida municipals a través d'una Xarxa d'Acollida Comarcal. - Desenvolupament de comitès d'acollida en cada municipi que integrin representats de les entitats del poble - Crear i reforçar les guies d'acollida existents i atenció al primer contacte en diferents idiomes. En format digital accessible pel conjunt d'agents i ciutadania. - Consolidar el servei de traducció escrita i oral. - Augmentar i consolidar serveis d'assessorament jurídic i, si fos possible, també de tramitació. - Reforçar els recursos de l'àmbit de la protecció internacional (Asil i Refugi), com el seguiment d'entrevistes per a l'explicació dels diferents serveis disponibles, l'acompanyament jurídic, etc. - Promoure l'aprenentatge de la llengua, especialment català. Augment els recursos per fer créixer l'oferta formativa en català, en horaris flexibles i en combinació amb la feina i/o la conciliació familiar. Tant a nivell oral com escrit. Formació adaptada (oral més que escrita per algunes persones) 	<p>Adoptar una visió territorial per a l'acollida, que tingui en compte les particularitats i necessitats específiques de cada municipi, a favor de la descentralització dels serveis.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Implica a la societat receptora en el procés. Per exemple, a través de la consolidació parelles lingüístiques. Aquestes ja existeixen a la comarca, concretament, hi han 4 parelles a les Borges Blanques, 16 establiments, 2 entitats i 3 ens públics adherits a la iniciativa. Caldria estendre-les, consolidar-les i adaptar el model a la realitat de cada municipi. - Promoure projectes comunitaris per treballar les emocions i la comprensió mútua. Suport psicològic i emocional: Oferir serveis de suport psicològic accessibles i confidencials. Generar projectes i iniciatives per a treballar el dol migratori i el dol social 	<p>Treball en xarxa i mancomunació de recursos entre administracions locals</p>
<p>L2) Transversalització de les polítiques de suport a les migracions i contra el racisme</p>		
<p>Àmbit d'actuació</p>	<p>Propostes d'actuació</p>	
<p>ACCÉS ALS SERVEIS I RECURSOS</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Creació de l'equip tècnic d'Acollida, Migracions i Convivència format per diferents professionals amb tasques en acollida, assessorament jurídic, dinamització i coordinació amb altres serveis, entitats,... - Des de l'equip tècnic es pot coordinar una Taula de Migracions de la comarca entre tots els agents: els recursos d'administracions públiques, sindicats, entitats i veïnat. - Aplicar una mirada interseccional en les actuacions a partir de les característiques diferenciadores: edat, gènere, procedència, etc. 	<p>Incorporació de la diversitat i la perspectiva intercultural de forma transversal a la política pública</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Formació per al personal de l'administració i membres d'entitats en matèria d'interculturalitat i antiracisme. Incloure formació sobre la Llei 19/20 d'Igualtat de Tracte i No-Discriminació. - Fer formació antiracista i de sensibilització a centres educatius, des de primària a secundària. Obligatòria i no obligatòria. - Apropar l'administració al veïnat desplaçant serveis als llocs de referència. Fer els recursos més propers i accessibles en base a l'experiència i coneixements adquirits pels professionals dels serveis municipals. - Accés equitatiu a l'educació: Implementar programes d'acompanyament educatiu per a nens i joves migrants. - Elaboració de materials per facilitar la inclusió social i l'autonomia de les persones migrades. - Reforçar serveis d'orientació laboral i formació ocupacional, especialment els adreçats a persones d'origen estranger i joves. - Programes de gestió i suport econòmic per a organitzacions migrants que promoguin la interculturalitat, la diversitat i la convivència a la comarca per tal de reforçar la seva capacitat d'actuació. - Programes de salut comunitària: Desenvolupar programes que abordin les necessitats específiques de la població migrant. - El transport és un element clau per a l'accés als serveis, per tant, es proposa la implementació d'un sistema de transport a demanada a la zona de les Garrigues altes. Així com, el foment de l'accés als permisos de conduir per a perfils concrets (per exemple, les dones) - Elaborar infografies visuals en llocs clau per trencar les barreres lingüístiques i garantir l'accés efectiu als serveis i recursos. 	<p style="text-align: center;">Tenir en compte la diversitat de perfils - trajectòria migratòria, edat i gènere- a l'hora de dissenyar actuacions en matèria d'acollida i gestió de la diversitat. Incorporar la perspectiva interseccional.</p>
--	---	---

HABITATGE I CONDICIONS DE VIDA	<ul style="list-style-type: none"> - Oferir ajudes per rehabilitar habitatges per lloguer regulat. - Treballar per facilitar l'accés a habitatge per a persones migrades i combatre el racisme immobiliari - Promoure el lloguer social a la comarca - Crear albergs públics per situacions d'emergència. 	<p>Reconèixer agents clau i figures mediadores de les pròpies comunitats diverses a la comarca.</p>
FORMACIÓ I TREBALL	<ul style="list-style-type: none"> - Desenvolupar programes d'inserció laboral en sectors específics a la comarca, que incloguin la planificació de la formació i el compromís del teixit empresarial. - Ajudar en la convalidació de titulacions i orientació laboral. - Reforçar serveis d'orientació laboral i formació ocupacional, especialment els adreçats a persones d'origen estranger i joves. 	
L3) Impuls del sentiment de pertinença col·lectiu		
Àmbit d'actuació	Propostes d'actuació	
PARTICIPACIÓ I INCLUSIÓ COMUNITÀRIA	<ul style="list-style-type: none"> - Organització d'activitats culturals on es promogui la participació activa de les persones migrades d'orígens diversos. - Incentivar la creació d'associacions de persones migrades. - Fer assemblees amb representants de les diferents comunitats migrades. - Organitzar festes i esdeveniments interculturals. - Incorporar la perspectiva intercultural a les activitats socials i culturals de la comarca, per exemple les Festes Majors. 	<p>Aprofitar els espais existents de referència i reunió de les persones immigrades a l'hora de pensar actuacions</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Memòria migratòria. Visibilitat les històries de vida de les persones migrades, de diferents períodes (migracions de l'estat espanyol, de Catalunya, internacionals) i també si escau de les emigracions. Conèixer les seves trajectòries per entendre-les millor. Implicar gent gran de la comarca. 	<p>El teixit associatiu com a peça clau de l'engranatge de la inclusió i l'acollida</p>
<p>L4) Impuls de la vida digna i compartida</p>		
<p>Àmbit d'actuació</p>	<p>Propostes d'actuació</p>	
<p>SENSIBILITZACIÓ I CONVIVÈNCIA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Fomentar espais de contacte i interacció cultural. - Donar suport a activitats de sensibilització sobre celebracions culturals i religioses, com ara l'Iftar del Ramadà. - Realitzar activitats antiracistes interrelacionades amb la resta d'accions antidiscriminació (gènere, edat, diversitat funcional,...). - Campanyes contra el racisme quotidià (microracismes) com #tinc un nom amb establiments locals de comerciants d'orígens diversos. - Dissenyar i desenvolupar una estratègia comarcal per Combatre rumors, estereotips i notícies falses sobre la migració. Tant a nivell presencial com en xarxes digitals. Estratègia que impliqui serveis públics, entitats i veïnat. - Promoure activitats i iniciatives esportives antiracistes i interculturals. 	

ANNEX

Taula 13. Relació mostra de participants a les entrevistes i sessions grupals (*)

Participants a les entrevistes i sessions grupals	
ADMINISTRACIÓ LOCAL I SECOR PÚBLIC	
Tipus d'agent	Participants
Càrrecs polítics de l'administració local	<p>Ajuntament de Casteldans (Alcaldia i Regidoria de Cultura, Ensenyament i Benestar Social)</p> <p>Ajuntament de Juneda (Regidories d'Ensenyament i de Serveis Socials i Salut)</p> <p>Ajuntament de Granyena de les Garrigues (Alcaldia)</p> <p>Ajuntament del Soleràs (Alcaldia)</p> <p>Ajuntament d'Arbeca (Regidories de Cultura i d'Acció i Cohesió Social)</p> <p>Ajuntament de les Borges Blanques (Àrees de Salut i Cohesió Social)</p> <p>Ajuntament de la Granadella (Alcaldia)</p> <p>Ajuntament de Cervià de les Garrigues (Alcaldia)</p> <p>Ajuntament de la Granadella (Alcaldia)</p> <p>Conselleria de Drets Socials i Igualtat del Consell Comarcal de les Garrigues</p> <p>Gerència del Consell Comarcal de les Garrigues</p>
Personal tècnic de l'administració local	<p>Tècnic Referent en Emancipació i Inclusió (REI) del Consell Comarcal de les Garrigues</p> <p>Tècnica del Servei d'Atenció i Informació a les Dones (SIAD)</p> <p>Tècnica del Servei d'Atenció Integral (SAI)</p> <p>Treballadora Social Consell Comarcal de les Garrigues (a Juneda)</p> <p>Treballador social Consell Comarcal de les Garrigues (a</p>

	<p>les Borges Blanques)</p> <p>Directora de l'àrea de Drets socials i Igualtat del Consell Comarcal de les Garrigues</p> <p>Tècnic d'Immigració del Consell Comarcal de les Garrigues (Ivan)</p> <p>Tècnica de joventut (compartida, Consell Comarcal de les Garrigues i Ajuntament de les Borges Blanques)</p> <p>Tècniques del Servei d'Intervenció Socioeducativa Itinerant (SISI)</p> <p>Tècnic de Desenvolupament Local a les Garrigues altes (Granadella)</p> <p>Tècnica de Desenvolupament Local a les Garrigues Altes (Bellaguarda)</p> <p>Tècnica de la Biblioteca Emili Pujol i professora de català (Granadella)</p> <p>Tècnica del Pla Educatiu d'Entorn de les Borges Blanques</p> <p>Tècnic de Repte Demogràfic de les Garrigues Altes</p> <p>Assessora jurídica de la Fundació AMIC</p> <p>Tècnica del Consorci per a la Normalització Lingüística (CPNL Garrigues)</p>
Altres sector públic	<p>Direcció de l'INS Josep Vallverdú (les Borges Blanques)</p> <p>Direcció de l'INS l'Olivera (la Granadella)</p> <p>Direcció de l'Escola Pública Manuel Ortiz i Castelló (Juneda)</p> <p>Direcció de l'Escola Joan XXIII (les Borges Blanques)</p> <p>Treballadora social del CAP de les Borges Blanques</p> <p>Treballadora social del CAP de la Granadella</p> <p>Assessora Llengua i Cohesió (LiC) dels Serveis Educatius de les Garrigues</p> <p>Treballadores socials de l'EAP (Equip d'Assessorament i Orientació Psicopedagògic) dels Serveis Educatius de les Garrigues</p> <p>Centre de Recursos Pedagògics de les Garrigues</p>
ENTITATS I ASSOCIACIONS	
Tipus d'agent	Participants

Entitats del tercer sector	<p>Creu Roja</p> <p>Càritas les Borges Blanques</p> <p>Càritas Castellidans</p> <p>Càritas Juneda (conjuntament amb professores de català per a mares de l'Escola)</p> <p>Càritas Arbeca</p> <p>Talma (Apunt)</p>
Entitats i associacions	<p>AFA Escola Joan XXIII</p> <p>Associació Africana les Borges Blanques</p> <p>Comunitat islàmica les Borges Blanques</p> <p>Coordinadora Antifeixista i Antiracista Coloma Seró</p> <p>Escola Comarcal de Futbol les Garrigues</p> <p>Grup d'acollida de les Borges Blanques</p> <p>Grup de Joves Migrats (vinculat a l'Oficina Jove)</p>
Altres agents rellevants	
Tipus d'agent	Participants
Relacionat amb el col·lectiu de persones migrades	<p>Dona d'origen marroquí que es dedica a fer acompanyaments i assessoraments a d'altres dones de manera informal. Conformen un grup de dones actives (vinculades al Casal Cívic de les Borges Blanques)</p>
Relacionats amb la formació	<p>Professora de català a Arbeca</p> <p>Professora de lectoescriptura d'àrab per a infants i joves a les Borges Blanques (vinculada a l'Ateneu Popular Garriguenc)</p>
Altres informants clau	<p>Xavi Franch (Periodista al Som Garrigues i autor de <i>Trajectòries i participació de la població migrant al món rural. El cas de la Granadella (les Garrigues)</i> (2020). Treball de Final de Màster (Universitat Autònoma de Barcelona, coord.)</p> <p>Dona d'origen bolivià vinculada a la Granadella</p>

Font: Elaboració pròpia

(*) Les persones participants que apareixen a la taula en color **taronja** corresponen a aquelles que només van participar a les sessions grupals.

DIP, Disseny Integral de Projectes SCCL
c/Rocafort 242 bis, 2n, 08029 Barcelona
Email: hola@dipcoop.org
Telèfon: 722 429 216
NIF: ESF67465054